

Otilia Cazimir

A murit Luchi...

Ilustrații de
Adriana Mihăilescu

OTILIA CAZIMIR

A murit Luchi...

Cum am cunoscut eu lumea

POLIROM
2004

www.polirom.ro

© 2004 by Editura POLIROM

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4, P.O. Box 266, 700506

București, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33; O.P. 37; P.O. Box 1-728, 030174

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

CAZIMIR, OTILIA

A murit Luchi... / Otilia Cazimir – Iași: Polirom, 2004

144 p.; 24 cm

ISBN: 973-681-585-4

821.135.1-1

Printed in ROMANIA

*Fetiței care am fost
și măicuței care nu mai este...*

Casa de la poartă

În „vizită”

Dejunul s-a isprăvit. Patru glasuri de copii, trei mai subțirele și unul mai grosuț, se ascut, în cor:

- Săru’ mâna!
- Să vă fie de bine...

Mă sucesc pe scaunul meu, cu o palmă mai înalt decât al celorlalți. Îmi scutur fărâmiturile prinse în volanele rochiței și o scociorăsc cu degetul pe cea care mi s-a vârât, colțuroasă, în șosetă. Surprind privirea iute a tatei, zâmbetul mamei. Au și înțeles! Cum înțeleg ei, înainte de a le spune, ce gândesc eu?... Acum, aș putea să și plec fără să le mai cer voie: dacă știu... Dar nu se poate. Nu-i „frumos”.

Sar de pe scaun, fără să-mi mai închipui, ca atunci când n-am ce face și vreau să ameteșc puțin, că mă arunc dintr-un turn înalt.

- Apoi... eu mă duc oleacă în vizită.
- Iar? se miră prefăcut măicuța.
- Are să te dea afară într-o zi, face tata, serios.

Mă supăr:

- Cum să mă dea afară, dacă chiar *dumnealui* m-a invitat?

„Dumnealui” e domnul Neculai Frunză, chiriașul căsuței noastre de lângă poartă. Stă acolo singur. Îl îngrijește, ca pe-un copil, o femeie bătrână, scurtă, groasă și cu ochelari: baba Ana. Și-i bine în odaia lui conu’ Neculai, plină de cărți, de jurnale și de bibelouri care-și au fiecare numele și beteșugul lor.

Fița, pisica de marmură neagră, nu mai are coadă: și-a prăpădit-o la un mutat. Lui Bijucă îi lipsește o labă. Iar lui Ducipal, bidiviul de bronz, i s-au muiat picioarele de-atâtea ierni petrecute între sobă, la căldură. Stă ingenuncheat, parcă așteaptă să-i sară în șa amazoana de porțelan de-alături, fără un zuluf și cu o chibritelniță știrbă prinsă la șold.

În odaia aceea miroase totdeauna a ceva bun. Și toate stau așa de cumiști la locul lor, încât nu se poate să fie cineva obraznic

acolo. Chiar Margareta, când intră, se face mititică, își lipește coatele de trup și se așază spăsită pe un scăunaș, frecându-și doar pantofii unul de altul. Își înghite în grabă și fără plăcere prăjiturica, bodogănește un „mersi” de mântuială și iese ca din pușcă. O aud izbind cu gust portița și tropăind îndesat pe cărărușă, ca să se dezmoștească. Mă gădilă răsul în gât: știu ce-o să se întâmple. Conu’ Neculai se apleacă și cercetează locul unde-a stat Margareta. Trebuie să fie pe-acolo, pe undeva, un pai, o ață, o fărâmitură sau o bucățică de scobitoare... Ia fărâșul de după bibliotecă, culege cu două degete gunoiul și iese cu el pe cerdac, de unde-l suflă tocmai în stradă. Pe urmă se așază iar la locul lui, să-și citească jurnalul.

De deasupra patului, din rama lată de lemn mohorât, femeia cu ochii închiși ascultă cum foșnesc, rar, foile întoarse... E o fotografie veche, scoasă parcă pe o placă gălbuie de fildeș. O cucoană tânără, prea dreaptă între pernele unui fotoliu, cu ochii strânși. Poartă pe cap o cununiță de flori, de sub care-i ies sfredelii zulufilor. Peste volanele înfoiate, mâinile-i stau cuminiți, încrucișate pe piept. Parcă ascultă ceva, parcă așteaptă ceva...

Am întrebat-o pe baba Ana :

– Cine-i cucoana asta care-a adormit la fotograf?...

– Nu te mai uita la ea, duduiță... că nu-i pentru mata.

– Da’ de ce doarme?

– Nu doarme, sărăcuța... Asta-i cucoana boierului. O murit la o săptămână după nuntă, de inimă. Ș-o pozat-o moartă, Doamne iartă-mă! De atunci o rămas dumnealui cam așa...

Și baba Ana își flutură în dreptul tâmplei mâna cu degetele răsfirate.

Conu’ Neculai păturește jurnalul și-l așază, tacticos, sub Fița.

– Așa... gata politica! Și-acuma, bem o cafeluță, Luchi?

Nici vorbă că bem. O face conu’ Neculai, cu mâna lui. E amăruie și parfumată. El o bea dintr-o ceașcă de ceai, cu o pansea mare în relief. Eu o beau dintr-o ceșcuță cât un degetar, dar înflorită tot cu o pansea.

– Suflă!

Asta-i treaba mea: să sting spirtul.

Mâna bătrânului tremură. Sub scoica linguriței se clatină o picătură brună: cade?... nu cade?... N-a căzut. Dintr-o singură linguriță mi s-a și umplut ceșcuța. Și are și caimac!

– Da' de-o țigară, ce-ai zice mata, Luchi?

Gluma asta o spune totdeauna conu' Neculai când își răstoarnă ibricul, cu drojdie cu tot, în ceașca cea mare.

Acum, ceștile stau alături pe tablă. Una mare-mare, cealaltă mititică-mititică, fiecare cu panseluța ei. Și fiecare înalță câte un firisor de abur, tremurat și dulce.

– Ce râzi, fetițo?

– Râd... că ceașca matala a fătat un pui de ceașcă, coane Neculai...

Bastonachi

Umblu prin odaie, amețită, aplecată peste oglinda din poșeta mamei. Acolo, în fundul ei, se clatină întoarsă prăpastia tavanului. Fiecare pas mă poate prăvăli în adânc. Mi-e inima animată de-un firisor de ață care tremură: mi-e frică...

Nu mă pot opri. Țin oglinjoara cu amândouă mâinile și merg, așa, pe marginea prăpastiei. Încă un pas – și gata! Prăpastia însă merge cu mine. Dar dacă, în clipa asta, se oprește în loc?... Așa-i de bine!

– Ascultă, Fasolică...

Cobor în goană treptele bucuriei, cu sufletul la gură. Știu ce mă așteaptă: când îmi spune *Fasolică*, Icuță îmi cere ceva. Știe că la mângâierea asta a lui nu se află împotrivire.

Icuță învață la liceu. Liceul lui e cea mai mare școală din lume. O școală cu atâtea trepte la intrare, că nimeni nu le știe numărul. Am încercat să le socotesc, dar nu mi-au ajuns numerele. Am întrebat și pe tata. Nici el nu știe. Numai Margareta zice că-s douăzeci și trei, dar ea spune așa ca să ne facă în ciudă, lui Icuță și mie.

Nici o fată, din câte vin să se joace cu mine, n-are frate ca al meu. Poartă uniformă, parcă-i un general mititel. Și are niște ochi albaștri, albaștri! Mai albaștri chiar decât ai Margaretei. În fiecare duminică mă scol înaintea lui și-i lustruiesc bumbii de la tunică – cu totul și cu totul de aur. Am și dosit unul, din cei mici de la mânecă. La primăvară am să mi-l fac mărtișor...

Icuță mă așteaptă sub scările cerdacului.

– Fasolică dragă, du-te fuga la conu' Neculai să-mi facă traducerea asta la germană, că-i a dracului de grea.

Știam eu că asta-i. Iar să mă duc!... Mă și văd în ușă, cu cartea sub pestelcuță, cu capul plecat... Începe să mă furnice în gât, a plâns.

– Îți dau un bastonachi, Fasolică.

– Întreg?

– Întreg.

– De cel verde?

– De care vrei tu.

Înhăț cartea și pornesc voinicește către primejdie. Conu' Neculai e vesel. O să meargă ușor.

– Da' ce, Luchi, vin turcii?

– Nu...

– Mda... văd. Adă cartea încoace. Iar i-i lene ghinăralului? Ori face un șotron în ograda bisericii cu diavolul de soră-ta? Iaca, îi fac traducerea. Da' să știi că plata o iau eu. Ce-ți dă?

– Un bastonachi... verde...

– Bun, îmi place, mai ales că-i verde. Ai să mi-l aduci mie. Așa-i și drept. Eu muncesc, eu primesc plata.

Aștept, ghemuită pe prag. Mă simt, așa, de parcă-s o păpușă de petică. Bătrânul mormăie cuvinte păgânești și scrie, scrie... Gata. Pornesc fără nici un chef, târându-mi picioarele.

Icuță, ghinăralul, mă așteaptă în cărare.

– Gata? Să trăiești, Fasolică!

Strâng în mână un bastonachi de zahăr, verde, răsucit frumos ca o lumânare de pom de Crăciun. Închid ochii: e așa de ușor, dar parcă n-am nimic în palmă. Mai bine n-aș avea nimic!

O iau încetișor, pe lângă zid, spre casa de la poartă. O fi parfumat, oare? Miroase a mentă, și parcă-i mai lung ca de obicei. Adică s-ar cunoaște dacă aș mușca o bucățică?...

Mi s-a umplut gura cu așchii de sticlă, dulci și răcoroase. Când răsuflu, îmi bate vântul printre dinți. E cel mai proaspăt și mai sfărâmicios bastonachi de pe lume! Ce i-o fi venit lui conu' Neculai tocmai azi?

Mă gândesc la vorbele Margaretei:

– Moșneag țicnit!

Nu-i frumos să spun așa. Și nici măcar nu-i adevărat. Da' ce i-o fi venit azi?... Parcă dumnealui n-are cu ce-și cumpăra un bastonachi?

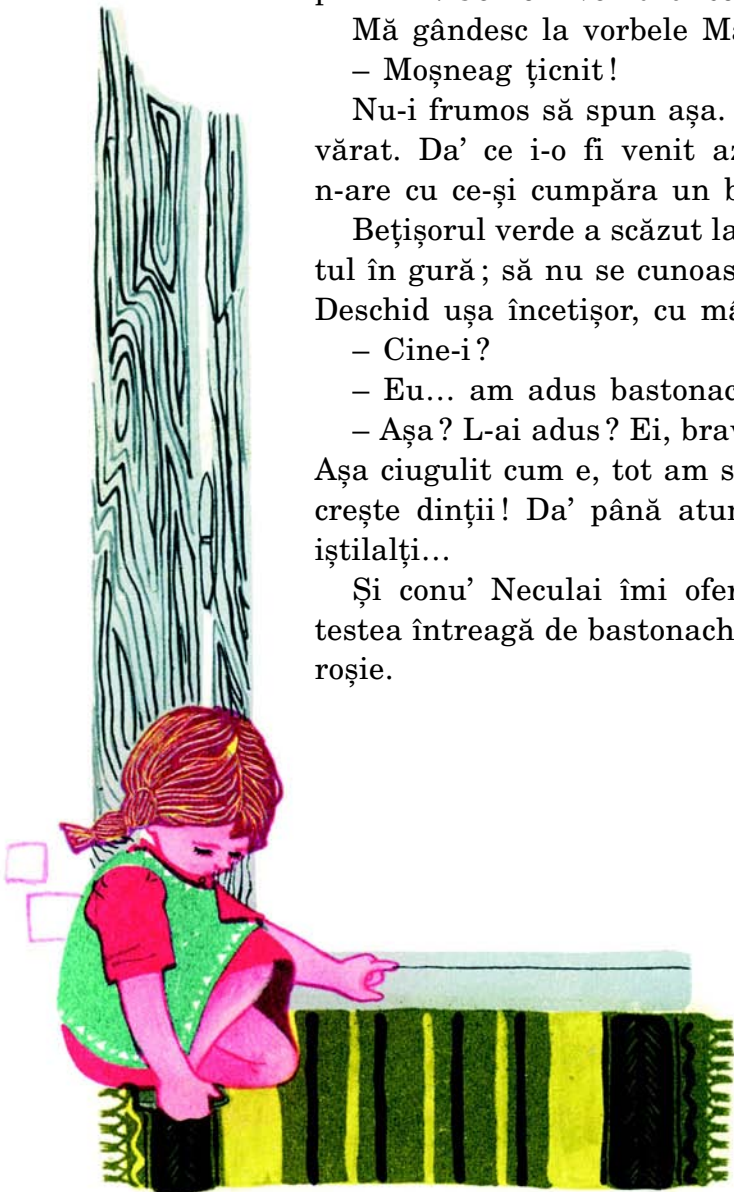
Bețișorul verde a scăzut la jumătate. Topesc capătul în gură; să nu se cunoască de unde-am mușcat. Deschid ușa încetișor, cu mâna încleiată

– Cine-i?

– Eu... am adus bastonachele...

– Așa? L-ai adus? Ei, bravo matale. Dă-l încoace. Așa ciugulit cum e, tot am să-l rod eu... când mi-or crește dinții! Da' până atunci mănâncă-i mata pe iștilalți...

Și conu' Neculai îmi oferă, ca pe un buchet, o testea întregă de bastonachi legată cu un fir de ață roșie.

Plouă cu gheață

Îmi iau cireșele în pumn și mă duc să le mănânc pe cerdăcuțul casei de la poartă.

Cireșe hultoane, albe și tari. Pocnesc între dinți și stropesc dulce. Dar ce fac cu sâmburii?

Conu' Neculai doarme. De acasă, nu mă vede nimeni: am să scuipe sâmburii în drum, ca băieții. Cel dintâi sare mărunțel pe trotuar, tare-i vesel! Al doilea ajunge tocmai în mijlocul străzii. Dacă merge tot așa, am să-l ajung pe Haralamb, care scuipe printre dinți până la gardul de peste drum, în ciuda lui Icuță, care nu poate decât până-n stradă...

Cea din urmă cireasă, cea mai bună... Îmi umflu pieptul voinicește: acu-i acu'! Dar sâmburele cald și lunecos îmi scapă din gură înainte de a-i face vânt.

Unde s-o fi dus?

În spatele meu, ușa se deschide în rate și papucii de casă fâșâie domol. Vine conu' Neculai. Și sâmburele – pe unde o fi?...

– Aici îmi erai, Luchi?

Dar zâmbetul prevestitor de-o cafeluță ori de-o concină prădată pe zece bani se șterge dintr-o dată, cum împrăstie Tasia, dintr-o singură ștersătură cu petica, desenele mele de pe colbul mesuței din sală... Sâmburele! Eu îl caut de-atâta vreme, și conu' Neculai l-a zărit de cum a deschis ușa!

Rupe o bucățică de jurnal, culege vinovatul de jos, coboară rar și tipărit scările și aruncă mototolul în drum. Nu spune nimic, dar fiecare pas, fiecare gest al lui e o amarnică dojană.

A intrat în casă, fără să se uite măcar la mine. Mă razim de ușă și aștept. Poate-i trece....

Uite Marin, olteanul cu cireșe. Am să aștept până nu s-o mai vedea după colț... Dar conu' Neculai tot nu s-arată. Aud în casă foșnet de jurnal. Citește, singur.

Să mă duc să-i cer iertare? Da' parcă ce-am făcut? Mare lucru, un sâmbure! Acasă, am răsturnat pe fața de masă o farfurioară întregă cu sâmburi, și încă de cireșe amare. Și nu mi-a zis nimeni nimic. Iar el...

Cobor bocănind scările cerdăcuțului și mă duc de-a dreptul la Margareta, s-o poftesc la o partidă de șotron în ograda bisericii, fiindcă știu că asta nu-i place *dumnealui*...

Vine întunericul pe sus, zburătăcit de vânt. Cu fruntea lipită de geam, mă uit cum se îndoaie copacii în colbul roșcat, stârnit de toate măturoaiele furtunii. Îmi scrâșnește nisip între dinți.

– Are ce șterge mâine conu' Neculai!

Tună, hurducat. S-a făcut vânt în odaie. Dar conu' Neculai își face înainte, liniștit, „pasiansul”. Poate să și trăsnească, din partea lui!

Dârdăie fereastra. Îmi desprind fruntea de pe geam. Se lipise. În locul ei a rămas o pată. Scot repede batista. Dar în loc să se șteargă, pata se întinde mai tare. Tot necazuri, azi!

A fulgerat roș... Pe urmă albastru, pe urmă iar roș. Ceva mic și alb a plesnit în geam și s-a rostogolit pe cerdăcuț. Piatră!

Încă o bobită, parcă-i un sâmbure de cireașă hultoană... Alt sâmbure, doi, mulți, tot mai mulți... Cerdăcuțul e alb.

Râd încetișor, pe urmă mai tare.

– De ce râzi mata, Luchi?

Cum să-i spun lui conu' Neculai, acum, când abia i-a trecut supărarea, de ce râd? Și nici nu pot să râd înainte așa, singură: numai proștii și nebunii râd singuri.

Trec alături, la baba Ana. Cârpește ciorapi, ca totdeauna, cu toate că-i întuneric. Oare și noaptea, în loc să doarmă, cârpește ciorapi?...

– Piatră! zic. Și râd înainte.

Baba mă cercetează pe deasupra ochelarilor.

– Piatră, de!... Da' ce râzi așa?

– Râd... că mănâncă îngerii cireșe hultoane și scuipe sâmburii pe cerdac la conu' Neculai!

Cerdăcuțul casei de la poartă e cu fața la stradă. De o parte și de alta e închis cu doi drugi de mesteacăn, încrucișați ca semnul înmulțirii.

Când e frumos afară și soarele trece de colțul casei, conu' Neculai iese pe cerdac. Dar cerdacul e așa de mic, încât abia încap pe el cele patru picioare ale scaunului. Picioarele bătrânului, în ghetuțe de gumă, oleacă mai mari decât ale mele, nu mai au loc decât sub scaun. Eu stau pe treaptă, pe un covoraș bine scuturat de colb și măturat cu măturița cea curată din cui.

Pe cerdac se spun, pe inserat, povești. Rar trece câte cineva pe stradă. Miroase dulce și greu a floare de salcâm. Și-i cald...

– ...și iar s-a luat Făt-Frumos la trântă cu zmaul... Și calul cel năzdrăvan, după ce-a înghițit un ceaun cu jărat, l-a ridicat până în slava cerului. Și când s-a repezit de-acolo peste zmau, zmaul a făcut numai atâta: Hâc!... Și iar a mai prăpădit oleacă din putere...

În fund, pe lumina potolită a cerului, scena mi se zugrăvește în umbre străvezii deasupra Cetățuii.

Zmaul luptă singur, fără arme și fără cal, cu Făt-Frumos și cu toate puterile cerului și ale pământului. Corbul solomonit îi ciugulește ochii. Fântâna cu apă vie, care-l adapă pe Făt-Frumos, își ascunde răcoarea în adâncul verde al pietrelor cu mușchi și nu-i dă zmaului decât broaște râioase, mâl și chiftirițe. Ghinda și nucile fermecate sar de pe copaci și-l pocnesc în cap. Albinele îl înțeapă otrăvit, și toate lighioanele Sfintei Duminici îi arată din umbră colți amenințători. Flămând și gol, e ars de soare și bătut de vânt. Nimeni nu-i ține partea, nimeni nu-l ajută. Și n-are altă vină decât că i-a fost și lui dragă – lui, urâtului și săracului – o fată frumoasă de împărat...

Nu mai pot. Mă ridic și mă așez de câteva ori la șir, îndesat, pe covorașul meu. Mi-e ciudă. Sunt rea. Am gust de sfadă.

– Nu pot să-l sufăr!

– Pe cine nu poți mata să-l suferi? întrebă încetișor conu' Neculai cu glasul de poveste.

– Pe Făt-Frumos. Că-i prost.

Bătrânul coboară ochii în creștetul meu și-și ia glasul cel de toate zilele. Povestea s-a risipit peste dealuri.

– Cum asta, prost?

– Da... Că tot alții fac treabă în locul lui, și el numai se umflă în pene. Da' ia să se puie la trântă dreaptă cu zmaul, fără Sfânta Duminică, fără paloș descântat, fără cal năzdrăvan și fără fântână cu apă vie!

– Doar el a curățit fântâna de frunze și de gunoaie...

– A curățit-o... că-i era sete.

– Și când s-a prefăcut Sfânta Duminică în babă săracă, ca să-i încerce inima, el i-a dat de pomană, nu zmaul.

– I-a dat, că era fecior de împărat și avea galbeni cu căușul. Da' zmaul, de unde era să-i deie, dacă-i calic!... Nici eu nu dau nimic la săraci, când îmi cer pe drum: dacă n-am... Și pentru asta să-mi scoată ciorile ochii și să mă înțepe toate viespile de pe lume?

– Așa spui mata acuma, Luchi... Da' când ai să crești mare și are să vie Făt-Frumos...

– Nu-i adevărat. Eu cu zmaul am să mă mărit.

– Dar e urât foc! stăruie bătrânul.

Mă uit la el peste cap.

Bărbuța-i tremură de răs și ochii i s-au făcut mici, mici ca două linoare.

Îmi simt obrazii calzi de fericire.

– Da' parcă mata ești frumos?...

Cu tramvaiul

– Jucăm o concină prădată ori mergem la plimbare, Luchi?
Cu tramvaiul?

– Cu tramvaiul, dacă vrei mata...

– Chiar?

– Chiar. Iaca, eu îs gata.

Conu' Neculai își pipăie cravata mare de rips negru – *pleaftura*, cum îi zice Margareta – făcută gata și prinsă în butonul gulerului cu un fel de tăbliță cu bortă. Își șterge de pe haină o pată imaginară și o ia încetișor înainte, pe cărare. Va să zică, e „chiar”! Mă uit după el cu un fel de milă: tare-i mititel, săracul! Și dau fuga în casă să-mi schimb rochița.

Mama mă întâmpină în ușă:

– Să-ți iei și pardesiul, că-n desară se lasă rece...

Rămân o clipă fără glas, fără putere. M-a fulgerat în inimă o bănuială : mama e solomonăriță ! Dacă s-ar da de trei ori peste cap, s-ar preface într-o babă mărunțică, gheboasă, zbârcită și cu nasul coroiat... Solomonăriță ! Altfel, cum ar ști ea totdeauna ce-i în gândul meu ? De unde a știut acum că mă duc la plimbare cu conu' Neculai ?

Mă îmbrac, trăgând cu coada ochiului la mama. Liniștită, și-a luat pe genunchi panerașul cu lucru. Se uită la mine cu ochii calzi de zâmbet.

– Vino încoace, să te închei...

Nu, nu se poate : mama nu-i solomonăriță. Am să mă mai gândesc eu la asta, altădată. Acuma, conu' Neculai trebuie să fi ajuns în colț și se uită înapoi, să vadă dacă vin.

... Stăm pe platforma tramvaiului. Mă țin c-o mână de bara calduță de fier, cu cealaltă de mâna tovarășului meu. Mă clatin și

amețesc puțin. Clopotul dogit parcă-mi sună în cap, pe dinăuntru. În tramvai, o fetiță și un băiețel stau în genunchi pe bancă, cu nasurile turtite de geam. Ei văd toate cele și nu amețesc ca mine...

– Coane Neculai, de ce nu stăm și noi jos, ca lumea?

– Nu, Luchi... că înăuntru miroase a tramvai.

Alta, acum! A ce poate să miroase în tramvai, dacă nu a tramvai?

E cald... Și mama, care m-a pus să-mi mai iau și pardesiul! Dacă m-aș apleca puțin și l-aș lăsa să cadă de pe braț? Tot e „din vechi”!...

Pe dinaintea ochilor începe să fugă priveliștea de mult cunoscută, dar veșnic alta. Case mohorâte, cu staturile lăsate peste răcoarea dinăuntru, cu zidurile stropite de glodul toamnelor care-au trecut...

E mai frumos iarna decât acum. Atunci, prin golurile care se deschid și se închid între case, sclipește în soare, nins, dealul Tătărașilor: o poză albă de Crăciun.

Mai încolo, cimitirul cu horbota de fum a copacilor goi, Moara-de-vânt cu șirul de plopîi rânduți pe culme și cu bisericuța subțire și străină...

Un gard de scânduri, tivit cu blăniță de omăt. Deasupra lui, crenguțele de liliac încărcate cu promoroacă scutură în drum bobite de lumină.

– La ce te gândești, Luchi?

Tresar, ca de pe altă lume:

– La cum are să fie la iarnă...

Conu' Neculai râde: râde de mine. Bucuria albă și rece a visului mi s-a prăbușit în suflet.

În fața mea, deasupra unui gard răscopt, frunze de liliac dorm în soarele de vară, răsucite, colbăite, ca de tinichea.

E cald. Mi-e sete. Tramvaiul mă hurducă. Pardesiul e tot mai greu pe brațul fierbinte. Și-i colb, și mă mănâncă nasul a plâns, și n-am nici o mână slobodă să mi-l scarpin...

O precupeață groasă așază la picioarele mele două coșuri cu găini. Găinile cârâie – de ce s-or fi sfădind? – se uită crunt la mine și împrăștie miros iute, de coteț.

Mai bine rămâneam acasă și jucam o concină prădată!

La „Copou”

Dar nu totdeauna plimbarea noastră e „chiar”. Atunci, conu’ Neculai nici nu-și pune cravată neagră și nici nu pornește singur înainte.

– Unde mergem azi, coane Neculai?

– Unde poftești mata, Luchi... Eu aș zice să mergem la Copou.

Știu eu unde-i Copoul nostru! Nu-mi mai schimb rochia. Nici măcar nu-mi scot pestelcuța, cu toate că nu-i tocmai curată. Ne luăm de mână. Mâna tovarășului meu e uscată: parcă poartă mănuși din foiță de țigară.

O luăm, încetișor, pe jos. Când ne jucăm „de-a Copoul”, conu’ Neculai are gust de vorbă. Îmi place.

– Iaca, am ajuns la Târgu-Cucului! O ieșit lumea la soare, că-i sâmbătă. Miroase de prin dugheni a lampă afumată... și a gaz, că s-au lăut fetele vineri seara. Tinerii mănâncă semințe și se plimbă doi câte doi, și-s bucuroși că-i sărbătoare și vreme bună, și c-au să se ducă deseară la cinematograful...

Suntem în dreptul „colțului” nostru. O găină porumbacă scurmă troscotul de lângă gard și o căruță cu gunoi trece agale spre Bahlui. Dar noi nu le vedem: noi suntem în Târgu-Cucului...

– Iacătă-ne și la teatru!... Da’ vrednici am mai fost! Uite și Miron Costin care se uită de sus la noi și zice în gândul lui că tare mai suntem proști...

– De ce suntem proști?

– Așa, știe el ce știe... Da’ mata vezi mai bine: cât arată ceasul de la Mitropolie?

Număr găștele care se bălăcesc în balta de lângă cișmeaua biseri-cuței noastre.

– Patru... răspund făcând ochii mici, ca și cum m-aș uita departe, la ceasul Mitropoliei.

– Așa? Uite, domnule, cum trece vremea! Noroc c-am ajuns la Copou. Stăm olecuță pe bancă?

Conu' Neculai întinde jurnalul pe banca din ograda bisericii. Prin jurnal și prin rochiță simt căldura scândurii bătute de soare.

Mă uit, printre ostrețele gardului, în cimitir. De mult nu se mai îngroapă morți aici. Un singur mormânt își înalță, din iarba voinică, crucea de fier cu spițe ruginite, de care-i aninată de când lumea o coroniță de mărgele albastre. Sub cruce tremură un păiuș subțire, ca un fir de fum de tămâie.

S-a mișcat iarba într-un loc... Mă dau mai aproape de conu' Neculai.

– Nu mergem acasă?

– De pe-acuma, Luchi-fată? Stăi să ne mai hodinim oleacă...

Iarba foșnește mai aproape. Trebuie să văd ce-i. Mă tem, dar trebuie...

Din buruieni a răsărit capul lui Haralamb, nepotul dascălului. Stă în patru labe și se strâmbă la mine. Are limba lungă și roșie și se uită încrucișat și pocit. Și nu se gândește că acolo, sub iarbă, sub el, sunt morți bătrâni!

Mă fac că nu-l văd.

– Iaca și muzica militară!... Auzi? Asta-i din „Cavalerul Rozelor”...

Înveselit, conu' Neculai ridică în dreptul bărbuței un deget subțire, care tremură. Îmi înghit, cu noduri, râsul:

– Aud...

Haralamb, furios că nu-l iau în seamă, cântă de foc pe un firioșor de iarbă „șapte găște potcovite”...

Vedenii

Baba Ana cârpește ciorapi la fereastră. Cum i s-or fi ținând ochelarii pe vârfulorului nasului?...

Conu' Neculai e dus la pensie. Mi-a spus să-l aștept. Asta înseamnă că vine cu ceva bun.

Mi-e somn. Între perne, sub portretul moartei, mi-am înjghebat cotlon călduț și moale. Mă cuibăresc în el, ca o mătă. Tare-s mititică!

Mi-e somn... Dar de data asta vreau să știu când o să adorm. Nu mai vreau să cad în somn ca o proastă, fără să simt. Uite, acuma... Ba nu, nu încă. Nici acuma...

Țin ochii deschiși, să adun în ei lumina ferestrei. Lumina se sfarmă în cioburi și mi se așază pe frunte, pe mâini... E grea. Și-i caldă. Vreau s-o scutur de pe mine, dar nu-mi mai pot mișca mâna.

De aici, de unde stau, nu se vede portretul femeii cu ochii închiși. Cu atât mai bine... Îmi vine să cânt. Poate chiar cânt, dar nu mă aud. Oare baba Ana mă aude? Ea țârâie ciorapi pe un ou răscopt și ochelarii îi alunecă mereu spre vârful nasului. Și eu cânt – și nu mă aud. Ca un gramofon: cântă și-l aude toată lumea, numai el singur nu se aude. Cum să se audă, săracul, dacă-i gramofon?...

Ape colorate mi se clatină pe dinaintea ochilor. Întâi una roșie, pe urmă una violetă, mohorâtă. Acum e una verde... O pădure. Uite-o cărare, brazi întunecați, ferigi aurii pistruiate cu rugină și tufe încâlcite, de mure. Parcă-i la mănăstire, în poienița de sus, până unde avem voie să ne ducem singuri noi, copiii. Uite și trunchiul răsturnat de-a curmezișul poienii, cu coaja lui măcinată de ani, pe sub care foiesc furnici cu capul mare și gândăcei roșii suflați cu aur, cu mustăți lungi de ață neagră.

În vale e pârâul, ascuns pe sub buturugi și tufăriș. Răcoare. Vine umezeala dinspre apă și din adâncul pădurii, dar aici, pe trunchi, e soare. Și putregaiul de catifea castanie e călduț și moale...

A trosnit pe vale o creangă uscată. Pe urmă alta, mai aproape. Vine cineva...

E un călugăr. Cu capul gol, cu picioarele goale, cu rasa înverzită numai petice, vine încet, mormăind un cântec bisericesc. Se apleacă, adună ceva de pe jos, pune în traistă și iar urcă, cu ochii în pământ, povârnișul zburliț al râpei.

Și cântă. („Unde nu este durere, nici întristare, nici suspin...”)

Cântec de mort: așa cânta părintele Veniamin când a murit dascălița. Și dascălul Petrache făcea pe nas: oa-oa-oa... De jale, pesemne.

Nu pot să-l mai aud. Îmi dreg glasul:

– Ce culegi mata acolo, părinte? Râșcovi sau gălbiori?

Călugărul își ridică spre mine privirea spălăcită. Și, fără veste, ochii încep a i se mări, ca de spaimă. Și cresc, și-i cuprind toată fața, toată poiana, tot cerul... Și din toate câte au fost, nu rămâne decât o pată tulbure, și în mijlocul ei o pupilă mică, numai cât o cireașă amară.

Mă întorc între perne. Simt cum izbește în ele inima mititică și speriată. Mă sperii așa, ca o proastă! Doar sunt aici, în odaia lui

conu' Neculai. Numai că-s singură și-i noapte. De ce m-or fi lăsat aici, singură? Singură cu moarta din fotografie...

Luna albastră și-a lipit de geam obrazul mare, a înălțat sprâncenele și se uită la mine.

Nu, nu-s singură. Jos, pe covor, se mișcă ceva.

Mă ridic într-un cot, să văd mai bine: e o arătare mărunțică, o făptură zgrunțuroasă ca un nod de copac bătrân.

Se mișcă în salturi, ca o broască, și-și sucește fără rost brațele scurte și subțiri. Ochii, cu albul de fildeș și cu lumina în culoarea bălților stătute, nu clipește. Și oricum se întoarce și se frământă trupul de scoarță, ochii rămân pe loc, cu privirea înghețată.

Încerc să intru în vorbă:

– Pe mine mă cheamă Luchi... da' mata cine ești?

Vorbesc, dar nu-mi aud glasul. Strig mai tare, strig până nu mai pot. Degeaba. Oare-s mută?... Și atunci, văd mai bine că ochii morți se uită țință, cu spaimă încremenită, la poza femeii cu ochii închiși...

Cineva mă scutură de umăr:

– Ce-ai visat, 'duița babei, de suspini așa? Vrei olecuță de apă rece? Cu șerbet?

– Am visat ochi, babă Ană... și de călugăr, și de lună, și de mort...

Baba Ana își pleacă ochelarii albăstirii deasupra mea și-mi face trei cruci pe frunte, ciocănind îndesat.

– Ptiu, ptiu! Deschide fuguța ochii și uite-te afară, că îndată uiți visul, ducă-se pe pustii locuri! Lasă că nu-i nimica... De fragi vrei ori de nufăr?

Am deschis ochii mari. Lumina mi i-a înțepat cu ace lungi, de gheață.

Am stat mult cu privirea dusă peste clopotnițele Cetățuiei și-am așteptat să se risipească visul cel rău.

Dar tot nu l-am uitat...

Descântecul

Conu' Neculai citește tare din cartea cea cu poleială pe margini :
nemțește.

– Înțelegi ceva, Luchi?

Strâng umerii și plec ochii, umilită :

– Nimica...

– Păcat, că tare-i frumos. Eu, când îs necăjit, citesc. Și parcă-mi mai trece.

Descântecul păgân se deșiră monoton și sacadat. Nu înțeleg nimic și am o îndoială : oare conu' Neculai înțelege ceva, ori numai se face ?

Dintre toate cuvintele, desprind unul, numai unul, cuvântul meu : *Morgen*. Îmi place. Îl aștept de cum se deschide cartea. Uneori, descântecul se isprăvește fără ca bătrânul să-mi fi spus cuvântul. Altădată, îl spune de câte două și trei ori. Atunci sunt bucuroasă. Când îl aud, parcă mă înțeapă în piept un ac subțire încălzit în foc, așa de subțire că nici nu doare : abia gădilă.

Ce putere o fi având cuvântul acesta?...

Am s-o întreb pe Nuța. Ea trebuie să știe. Nuța e mare, e domnișoară. Poartă rochii lungi și-și răsuțește în fiecare seară părul blond, șuviță cu șuviță, pe niște cărligele de gumă. Se vede că așa trebuie, ca să se facă doctoreasă...

O găsesc în odăița din fund. Învață pe niște cărți mari de te-apucă groaza, cu poze urâte care arată oameni întorși pe dos.

– Nuță... *Morgen*...

Nici nu-și ridică din carte năsucul ascuțit :

– Lasă-mă în pace, boț cu ochi, că mâine am examen !

Când îmi spun seara rugăciunea, mă poticnesc de un cuvânt pe care nu-l înțeleg.

(Tatăl nostru *careleștin* ceruri...)

Ce-o fi însemnând *careleștin* ?

Nu-mi vine s-o întreb pe mama. Are să râdă :

– Vai, ce fată proastă am!

Dar vorba asta nu-mi dă pace. Îmi vine s-o spun întruna, îmi vine s-o cânt pe toate cântecele: *careleştin!*

Poate că ştie Icuţă?

Îl caut. Nu-i prin casă. Stă sub nucul din fundul grădinii, numai în cămaşă, cu mâinile sub cap. Şi cântă obraznic, ca să-mi facă în ciudă:

*La revedere,
Copilă dragă,
Ţara mă cheamă,
Da' nu mă duc!*

...Să-l audă tata!...

– Icuţă!

– Ce-i?

– Icuţă, ce-nseamnă *careleştin?*

– Moft! Nu-nseamnă nimica. Eşti o proastă...

Când învaţă Margareta, mă fac mititică într-un colţ şi ascult. Că dacă mă prinde, mă dă afară.

Fetiţa bodogăneşte tare, când subţire, când gros. Face cucoane pe caiet, ridică scaunul în două picioare şi mototoleşte covorul sub masă. Din când în când, scoate limba vărgată cu creion chimic şi se uită la ea cruciş, cu ochii ei albaştri.

Azi am auzit un cuvânt nou. Un cuvânt grozav de greu. Îl spun întruna, bucuroasă că-l pot spune fără să mă-ncurc şi de frică să nu-l uit: *paralelipiped*.

Paralelipiped... straşnic cuvânt! ăsta trebuie să fi având putere, nu glumă! Nu mai pot sta pe loc.

– Ce-nseamnă *paralelipiped*, Margaretă?

S-a întors furioasă, cu scaun cu tot, şi se răsteşte la mine:

– Ce cauţi aici, mă rog? Ce pofteşti?

– Vreau să-mi spui ce-nseamnă *paralelipiped*...

– Pe dracu-nseamnă! Lasă-mă-n pace. Eşti o proastă...

Nimeresc în bucătărie. Tasia nu-i acolo. Se uită peste gard în ulița de dindos și râde. Mă cațăr pe cușca puilor și mă uit și eu.

Se sfădește o țigancă cu țiganul ei. Ea, goală sub polcuța roșie, scurtă și creată, își zvârle brațele în sus, ocărăște ascuțit pe limba ei și se trage de cozile împletite cu bani de argint. El, zdravăn, înfipt adânc în ciubote, cu o căldare uriașă în spate, înjură gros și îndesat – pe românește.

Îmi place. Nu mai am răbdare:

– Tasio, ce-nseamnă...

Femeia râde cu ochii ei albaștri-alburii, de lipoveancă.

– Nu-nseamnă *nimica*, duduiță... da' mata să nu mai zici așa să te-audă și alții, că-i rușine.

Țiganii s-au depărtat. Tasia a intrat în bucătărie. Am rămas singură în soare, cocoțată pe cușcă. Repet cuvintele nou-nouțe. Sună frumos.

Cum e rușine, dacă nu-nseamnă nimic?...

Din toate vorbele fără înțeles, cu putere ascunsă și vicleană, a căror taină nimeni nu vrea să mi-o dezlege, mi-am făcut singură un descântec. Un descântec ca acela pe care l-a spus de trei ori Sfânta Vineri când a lipit capul lui Făt-Frumos de trunchiul căzut în țărână, de-a deschis ochii feciorul și s-a întins la soare și-a zis: „Bre, da' greu am mai dormit!”.

Un descântec ca acela pe care-l mormăie Tasia când îmi pune pe frunte un benghiu cald de cenușă muiată în apa în care-a stins trei cărbuni. Nu înseamnă nimic descântecul Tasiei, dar are putere: îndată-mi trece durerea de cap.

Descântecul meu are și el putere. L-am încercat. Eram pe stradă, cu Nuța. Tramvaiul venea fuga de la deal. Își luase vânt.

Dintr-o ogradă, fugărit de-un dulău urât, a zbughit în drum un cățel cu coada întoarsă pe spate.

– Uite-un câine cu toartă!...

Zăpăcit, a luat-o de-a lungul șinelor.

Lumea a început să strige. Unii îl chemau, alții îl alungau. Și din urmă, tramvaiul venea în goană, sunând amarnic din clopot. Îl calcă!

Nu mai era timp de pierdut. Am închis ochii și-am spus repede descântecul. O hurducătură grea, zornăit de geamuri, o clipă de liniște... Am deschis ochii: tramvaiul se oprise la o palmă de câine...

Albă ca pălăria ei de olandă, c-o mână încleștată în dantela crăvății, Nuța a țipat scurt:

– Doamne!

Mă umflu în pene, pe tăcute. Numai eu știu de ce s-a oprit tramvaiul!

Ehei, dacă n-aș fi fost eu...

Dar nu spun nimănui nimic. Mi-e frică mie singură de puterea descântecului meu...

Tasia a ieșit cu puiul în drum: un puișor alb, cu gâtul gol. Sub pestelcă ține cuțitul.

– N-o să treacă nimeni să i-l taie... n-o să treacă nimeni să... Ba trece!

Marin olteanul vine legănându-se, de parcă dansează. Își leapădă coșurile cu cireșe și întinde mâna spre pui.

Acu-i acu'!

Spun repede descântecul, în gând.

Marin ascute cuțitul de marginea trotuarului. Și cuțitul țipă, strepezit și dureros, drept sub fruntea mea.

Spun descântecul cu glas, o dată încet, o dată mai tare.

Marin înșfacă puiul de aripi și-l proptește sub talpă. I-a întins gâtul: gâtul gol, gâtul subțire, gâtul roș, gâtul cald...

Încep să țip, bătând pământul pe loc cu papuceii, frământându-mi trupul, strângându-mi în palme tâmplele asudate. Vreau să fug și nu pot. Vreau să închid ochii și nu pot. Vreau să tac și nu pot. Îmi urlu în gura mare descântecul meu tainic, descântecul meu păgân, îl împrăștii de-a lungul străzii și-l arunc, ca pe-un blestem, cerului nepăsător.

Marin se uită la mine nedumerit. I-a căzut cuțitul din mână. Puiul i-a scăpat de sub talpă, se scutură și, zburlit, își caută loc pe lângă gard să intre în ogradă, la adăpost.

Nu mai e nevoie de descântec. Vreau să mă opresc, dar e prea târziu. Îmi aud strigătul ca pe ceva străin și înfricoșat, de care mă apăr cu mâinile, cu picioarele și cu tot trupul, deznădăjduită.

Mă simt luată pe sus.

– I-o venit rău din pricina puiului... lămurește Tasia, vinovată. Nu mi-e rău. Nu mi-e nimic. Dar nu pot să tac.

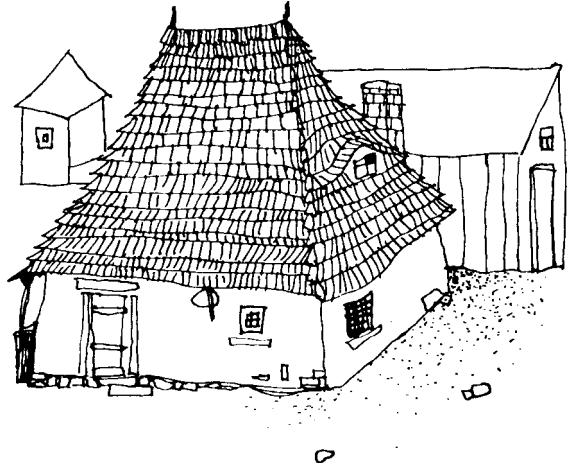
Conu' Neculai a ieșit și el în ușă. Și-a pus mâna scoică lângă ureche și ascultă atent, ascultă tot mai nedumerit descântecul meu, pe care nimeni nu trebuia să-l audă niciodată, din care nimeni nu poate să înțeleagă nimic.

Și în răstimpul unei respirații dureroase, din învălmășeala de glasuri speriate din jurul meu, îl deslușesc pe cel mai domol, pe cel mai trist:

– Fetița asta e cam nebună...

Casa de la țară

De dincolo de negură

– Știi, mamă, când m-am dus atunci cu Tana la plimbare și-am văzut capul de vacă pe tăpșan...

– Când asta?

– Demult... acasă.

„Acasă” înseamnă la noi, la țară. Nu mai țin bine minte cum erau toate în casa aceea, din cale-afară de complicată pentru mine. Erau atâtea săli întunecate ca niște hrube, și-atâtea uși, că niciodată nu nimeream unde voiam să mă duc. Și când vorbeai mai tare, te îngâna de pe sus, de prin colțuri, omul din pădure...

Nu mai țin minte cum era „acasă”. Dar nicăieri, cât e lumea asta de mare, nu era mai acasă decât acolo...

Mama lasă cusătura pe genunchi, suflă-n degetar, își scoate ochelarii și se uită la mine de aproape, ca atunci când tușesc.

– Ce spui tu?

– Când m-a dus Tana-n brațe pe câmp... Era un cap de vacă pe tăpșan, gol și cu furnici roșii în loc de ochi. Și erau și coaste... Săraca vacă! O mâncase lupul de cu iarnă, și-acuma sta și aștepta să treacă ticălosul, să-l ia în coarne.

– Iar spui povești, Luchi?

– Nu-s povești. Tana avea pe cap dantela cea neagră în trei colțuri, c-un trandafir pe frunte...

Mama râde:

– Cum poți tu să-ți aduci aminte de Tana? N-aveai nici trei ani când a plecat ea de la noi. Ți-o fi spus cineva cum te lua ea la plimbare, și ție ți se pare că-ți aduci aminte. Și-ndrugi la minciuni, cum ți-e obiceiul...

Și-a pus iar ochelarii și s-a apucat de cusut, liniștită. I-a rămas doar, în colțul gurii, picătură de răs: râde de mine.

Nu mai spun nimic. Răsucesc cu ciudă un firșor de lână tras din rochiță. Rochița se destramă. Dacă mă vede mama, mă plesnește

peste mână. Atâta pagubă! Tot n-am să plâng. Nu vreau să mă bocesc de gustul ei, cu toate că mă ustură plânsul în fundul gâtului și parcă am nisip în ochi.

De ce nu mă crede nimeni pe mine, niciodată? Dacă-mi aduc aminte de ceva, de ce spune mama că nu se poate? De ce să nu se poată și cum nu se poate, dacă-i adevărat?...

Numai Tana m-ar crede... Dar unde-o fi, dac-o mai fi pe undeva, săraca Tana?

Tana era soră cu bunica, soră tânără. Și era văduvă. A stat o vreme la noi, pe urmă a plecat. S-a dus în lume c-un om întunecat și bărbos, pe care-l chema Hadâmbu, și care purta pe sub surtuc un brâu lat de piele bătut în ținte de argint. Trecea prin sate și prin târguri, c-un șir lung de care cu coviltir în urma căruței lui înălțate pe arcuri și trase de doi cai negri, care jucau în loc să meargă. Ducea sare de la ocne prin toate târgurile Moldovei.

Când se zvonea că trece Hadâmbu, fugeam pe la spatele casei, în grădină, cu Margareta și cu Icuță și ne uitam printre scândurile gardului, cinchiți în buruiene să nu ne prindă tata.

– Uite-l!

Hadâmbu stătea în picioare în ușa coviltirului, lângă argatul care strunea caii, mândru ca-n ușa unui cort împărătesc. Stătea cu brațele încrucișate peste brâul lui țintuit, cu capul gol, cu barba-n vânt, și nu se uita nici în dreapta nici în stânga pe sub sprâncenele groase cât niște mustăți.

– Halal bărbat! zicea Icuță.

Mie mi-era frică. Mi se părea că dacă și-ar întoarce privirea spre noi, ne-ar vedea prin scândură ca prin sticlă. Dar tot nu plecam. Mă uitam în întunericul coviltirului cu nădejdea dulce că poate de-acolo, din umbră, s-o alege măcar o clipă chipul Tanei, sub dantela ei neagră în trei colțuri. Dar n-am zărit-o niciodată. Căruțele treceau greoi și hurducat, stârnind colbul drumului și dulăii satului. De la o vreme, nu mai deslușeam decât un huruit adânc. De văzut, nu se mai vedea nimic.

Ne întorceam în casă cu părul alb, cu genele albe.

– Iar v-ați jucat în colb, ca țigani...

Și într-o seară, după ce trecuseră căruțele cu sare, am auzit vorbă pe întuneric. Dormisem mult. Trebuie să fi fost târziu tare – ceasul acela când numai mama și tata mai au voie să nu doarmă.

– Ne face neamul de răs, zicea tata, aspru. Nu vreau să-i știu de nume. Putea să se mărite c-un om al lui Dumnezeu. A cerut-o Manolache Toia : frumos, bogat... De ce nu l-a luat? Hadâmbu are nevastă și copii la Bacău, și ea hoinărește cu el în căruță ca șătrarii ! Mai mare rușinea...

– Au casă la Iași, a zis domol mama.

– Au, și la Iași și-n toate târgurile. Dar e casa ei? E rostul ei?

– Măcar o dată, Iorgule... Așa, seara târziu, ca acum... N-are s-o vadă nime, n-are să știe nime. Știi cât ține la fată...

Tata a răspuns târziu, cu glas scăzut. Și până ce-a răspuns el, mi-am ascultat bătăile mititeale ale inimii : vine Tana, vine Tana !

– Nu mai stărui, Catia, și nu te supăra. Dar în casa mea, lângă copiii mei, eu nu pot îngădui să intre țitoarea lui Hadâmbu...

Săraca Tana! Trăiește în căruță cu coviltir, ca sătrarii, pentru că i-e drag un om întunecat și bărbos!

Pe mine, țiitoarea lui Hadâmbu m-a învățat să râd.

Nu mai știu dacă era înaltă ori mărunțică, urâtă sau frumoasă. Știu că ochii ei vineți râdeau fără astâmpăr și că nu putea sta locului. Își înnoda peste părul ruginiu, adunat în cozi pe creștet, dantela neagră în trei colțuri, mă lua în brațe și pornea.

Ieșeam din sat. Moldova sclipea, departe. O luam într-acolo, prin zăvoi. Parcă era singură, așa de slobod pășea. Îmi plăcea în brațele ei: mă ducea ușor și repede, era calduț și mirosea a floare...

După ce alerga, în veșnic neastâmpăr, Tana cea cu ochii vineți? După nenoroc, poate.

Într-un târziu, mă arunca în iarbă.

– Uf, că nu mai pot!

Și se culca lângă mine ciobănește, sprijinită-n coate. Începea o melodie mică, din câte două note împărăcheate:

*Vin' cioară
De la moară,
Cu făina subsuoară...*

Îi întindeam mâinile. Mi le prindea, împletite cu ale ei: *Vin' cioară...* De la o vreme, mâinile se zburătăceau, învâlmășite și speriate.

- Unde-i făina?
- Nu-i!
- Cine te-a ciupit?
- Cine?...
- Ia, o cioară mititică!

Și râdeam în iarba moale și caldă de pe malul Moldovei. Nu eram decât noi, și soarele de sus, și soarele din apă...

Dar într-o zi ne-am dus departe, departe, dincolo de pod. Și de pe-un tăpșan s-a uitat la noi un cap alb și gol, cu coarne. În locul ochilor foiau furnici roșii, iar dinții mari și galbeni râdeau urât la drum.

M-am ghemuit lângă Tana.

- Ce-i asta, Tana?
- O vacă moartă. Nu te teme... A mâncat-o lupu' astă-iarnă, ș-acuma stă și-l așteaptă să iasă din zăvoi, să-l ia în coarne.

Am întins mâinile după căpățâna năpădită de furnici:

- Dă-mi-o, Tana.

Tana a răs, scuturându-și dantela pe frunte.

- Nu se poate. Asta nu-i jucărie pentru tine, Luchi-fată...

Ș-acuma, mama nu crede că toate câte-au fost, au fost cu adevărat...

Dar cine putea să mi le spuie, când nu eram acolo decât noi, Tana și cu mine? Cine era să-mi proiecteze în adânc, acolo unde-au rămas pentru totdeauna, lumina cerului de vară, aburul dulce al

depărtărilor, sclipirea Moldovei pe șes și râsul din ochii vineți ai Tanei – și oasele albe de pe tăpșan, și mâinile mele nou-nouțe întinse spre moarte ca spre o jucărie?

Badană

– **M**ergem la țară, Luchi, să facem dulceți? Numai noi amândouă... Vrei?

Cum să nu vreau? Să dorm cu mama în odaia albă și mare, în care ar încăpea toată casa noastră de la târg, și-n care miroase așa de frumos a nu știu ce, cum nu mai miroase nicăieri pe lume, și să am numai pentru mine, fără s-o mai împart cu Margareta și cu Icuță, toată, „spuma” de pe dulceți?...

Mă joc în ogradă, prin apropierea bucătăriei, în așteptarea spumei de cireșe amare. De cea de vișine m-am săturat.

Nu mai știi de ce să mă apuc... Am îngrădit cu bețișoare țarcul pentru cele două vaci de gumă, una beteagă de-un picior, cealaltă fără coarne, pe care le-am găsit păstrate cu sfințenie pe poliță, sub candelă, de baba Laia. Au fost ale lui Icuță, când era el mititel, și poartă încă urmele dințișorilor ca de șoarece...

– Bă!

Să fie și Margareta aici, nu mi-ar fi urât. M-am săturat de când sunt cuminte...

– Bă!...

Badană și-a vârât printre ostrețe nasul ascuțit. Mă fac că nu-l văd.

– Bă, tu!...

Badană e odrasla lui Vasile Brânză din poarta jităriei. Mamă n-are. Într-un cămeșoi lung de cânepă, descheiat pe pieptul mic și pârlit, adulmecând iepurește cu năsucul aburul de mămăligă caldă, umblă toată ziua pe la casele oamenilor, după căpătat. Îl cheamă

Toader. Numai tată-său îi zice pe nume. Dar tată-său nu-l strigă decât ca să-l bată. Încolo, tot satul îi zice Badană. Când îl întrebi:

– Ce-ai mâncat tu azi, mări?

Răspunde pe nas, fudul:

– Badană.

Asta înseamnă, pe limba lui, pastramă. Pastrama e cel mai bun lucru pe care l-a mâncat Badană de când a venit el pe lume. I-a dat părintele o bucățică de Crăciun, că începuse a se strica. A purtat-o în sân o săptămână, ciupind câte o fărâmă, să nu se isprăvească. Dar tot s-a isprăvit. Și de atunci nu mai visează decât pastramă.

Mie nu știe cum să-mi zică. Pe nume, nu-i vine; altfel, nu se pricepe. Și-atunci, mă strigă, scurt: bă! Asta îl scoate din încurcătură.

– Bă!

– Ce poștești?

De obicei, Badană nu poștește nimic. Își face veacul lângă gard, uitându-se cu licuricii verzi ai ochilor la jocurile mele. I-s dragi păpușile. Râde la ele, dar se ferește să le atingă.

Azi însă, Badană vrea ceva. Zice, cepeleag:

– Mergi cu mine la Moldova, bă? S-o tras apele... și-s mormoloci.

Moldova... Fâșia de soare viu care sclipește în câmp, peste livada lui Chițimuș. Învălmășeala de ape care mă face să închid ochii, amețită, când trecem cu trăsura peste podul sunător... Ziua, parcă-i la marginea cerului: dincolo de ea nu mai este nimic. Numai seara, înainte de a se stânge apa, se aprind departe luminile târgului.

O vreme, Moldova a fost mâniată. Se furișase pe sub gard până-n grădina bisericii. O zi și-o noapte a bubuit înfundat, bolovănindu-și apele galbene și grele. Pe urmă s-a dus, și a lăsat în urmă câmpul negru și gol.

– Hai, bă! Că-s mulți... Ia-așa foiesc!

Deschid porțița încet și o iau cu Badană pe cărărușa de lângă drumul mare; el înainte, c-așa merg bărbații, eu în urma lui. Lângă biserică au dat la noi câinii părintelui. Badană, ca un om purtat prin cumpene, a smuls o nuia din gard și m-a apărat cu vrednicie.

– Cu mine să nu se puie ei, bă! Că le-arăt eu lor...

Și le-a arătat.

Câinii s-au tras chelălăind în ogradă. Numai o cățelușă neagră s-a mai ținut o vreme de noi, ocărându-ne ascuțit. Dar Badană nici n-a luat-o în seamă. Să-și puie el mintea cu o javră ca aceea?

Nu știi când l-am luat de mână. Mergem acum alături pe cărărușa îngustă. Mă uit la el. Părul ieșit de soare i-e plin de scai. Dar calcă voinicește, și fruntea lui de două degete e încrețită ca a unui om cu gânduri multe. Parcă nu-i Badană, cel care-și vâra în fiecare zi nasul umilit printre ostrețe. Dacă până și câinii părintelui îi știu de frică!

Am ieșit din sat.

Soarele a zvântat în pripă câmpul năpădit de ape. Crăpături adânci, în care sclipesc întunecat firișoare de apă, împart pământul în fel și chip de bucățele. Îmi simt sandalele ude. Aș vrea să mă întorc...

Dar Badană mi-a aruncat mâna cât colo, a chiuit de mi-a trecut prin urechi și a tulit-o spre râu, lepăind cu picioarele goale pe pojghița uscată de sub care mustește glod urât, sărind fără pă sare peste șanțurile cu apă neagră. Îl văd cine știe unde, în apă până la brâu, cu cămeșoiul suflecat subsuoară, și-i aud ca din nemăsurate adâncuri glasul împrăștiat:

– Uite mormolocu', bă! Uite-ia!...

Moldova vuieste, sclipind repede din nenumărate tălgerașe de lumină. Badană nu-i decât o pată mititică pe pânza apelor iuți. De sus, soarele-mi înfige în creștet ace fierbinți. Și-n jurul meu nu-i nimeni... Mă simt părăsită în pustiul plin de vuiet, printre crăpăturile negre cu ochiuri de apă licărind amenințătoare în fund, acolo unde foiesc mormoloci urâți, cu coadă...

Mi-e frică... Ceva a clipocit lângă mine. Un broscoi slut, cu ochi bulbucăți, mă privește neclintit de aproape. Gușa de mătasă albă i se zbate repede-repede, ca și inima mea. De când s-o fi uitând așa?... Deschide gura mai mare decât el, de parcă vrea să strige ceva și nu poate. Ce-ar fi să înceapă a vorbi?...

Ca să nu înceapă el, încep eu. Și urlu, tot mai îngrozită de propriul meu glas, care se topește în larma apei, în lumina grea ca o povară și în liniștea fără de sfârșit a câmpiilor ude. Nimeni nu

mă poate auzi. Nimeni n-o să mă audă niciodată... Ş-am să rămân aici, mistuită cu încetul de pământul moale în care sandalele încep să mi se înfunde ca într-un aluat murdar, singură cu broscoiul care mă ţintuieşte cu ochii lui de spaimă...

De pe cerdac, de-acasă, mama a văzut o rochiţă roşie zbatându-se pe malul Moldovei, departe. Când m-a ajuns, avea încă între degete boldul lung cu care scotea sâmburii la cireşe, şi o cireaşă strivită.

Stau întinsă pe un lăicer vărgat. Alături, sandalele spălate se usucă la soare. E cald, e bine. Picioarele mi se bucură, goale.

Baba Laia a pus pe foc lemne de brad şi miroase frumos, a pădure... Şi mama, în loc să mă bată, a plâns...

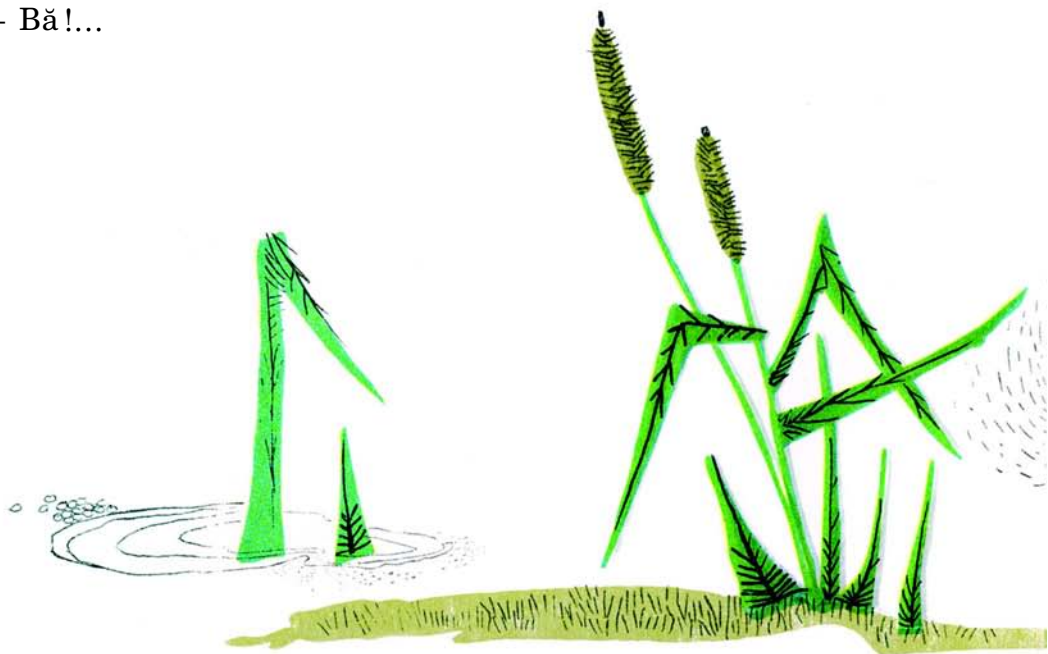
Spuma de dulceaţă, liliachie şi caldă, se răcoreşte pe farfurioara pe marginea căreia patru cocoşi negri cu creste albastre se fugăresc fără să se ajungă, de când am deschis eu ochii pe lume. Mama zice că așa i-a apucat şi ea, de la începutul începutului... Tare trebuie să fie bătrâni, săracii!

Ce s-o fi făcut broscoiul cel care voia neapărat să-mi spuie nu ştiu ce? Şi ce-o fi vrut să-mi spuie, oare?...

– Bă!

Badană mă cercetează din poartă, adulmecând spre farfurioară. I-am mai dat-o şi altădată s-o lingă. Dar atunci era cu spumă de vişine. Acum e de cireşe. Îmi place şi mie.

– Bă!...

E plin de mâl până-n ochi, ca un malac ieșit din mlaștină la soare.

Baba Laia s-a repezit din bucătărie, cu broboada trasă peste ochiul gol, ridicând amenințătoare lingura cu care mestecă-n dulceți.

– Iar ai venit, *stârchitură*! Ha?

Pe fața lui Badană, ochii cresc deodată, nedumeriți și albi. Dar mai amarnic i se miră, mișcându-se ca o vietate străină, vârful nasului. Nu pricepe ce are baba cu el.

– Ce-ai luat *copchila* la Moldova, ha?

Badană se uită la mine, se uită la babă... Vrea să spuie că nu-i el de vină, că nu m-a luat cu sila. Dar nu se pricepe. Își frământă fruntea, de pe care mâlul se desprinde în solzi mărunți:

– Poi... è o vrut... cică să vadă mormolocu'...

– Cine-o vrut, flendurosule? Cine-o vrut, păcătosule, bată-te Dumnezeu să te bată! Ha?

Badană își ia inima în dinți, arată cu cotul spre mine, se oțărăște și răspunde, bucuros că a găsit, în sfârșit, un nume pe măsura mea:

– *Madama*, bă!

S-a jucat pădurea cu mine...

Mă ia tata cu el la Brad, la moș Neculai Ionescu.

Știu c-o să le fie ciudă, Margaretei și lui Icuță! Pe dânșii nu-i ia, că nu s-astâmpără și-l supără pe bătrân. Am să le spun vestea așa, ca și cum n-ar fi cine știe ce lucru mare, ca să nu-mi strice cheful, după obicei.

Încep să scotolesc prin dulapuri, fără rost.

– Ce cauți? mă-ntreabă Margareta, ursuză, ascuțindu-și un creion.

– Jambierele cele lungi... că vrea tata să mă ieie la Brad.

– Tata vrea și tu nu vrei! râde Icuță.

Lui nu-i pot spune minciuni. Îndată mă prinde.

– Ai să te plictisești... zice cu nepăsare Margareta, râcâind înainte creionul. Eu, una, știu că nu m-aș duce.

– Ba mie mi-ar fi chiar frică, face Icuță ochii mari. Moșneagul acela surd... și odăile celea cu morți și cu stafii... Brr!

Margareta își încearcă vârful creionului pe limbă. Pe urmă, vorbește cu glas coborât, fără să se uite la mine:

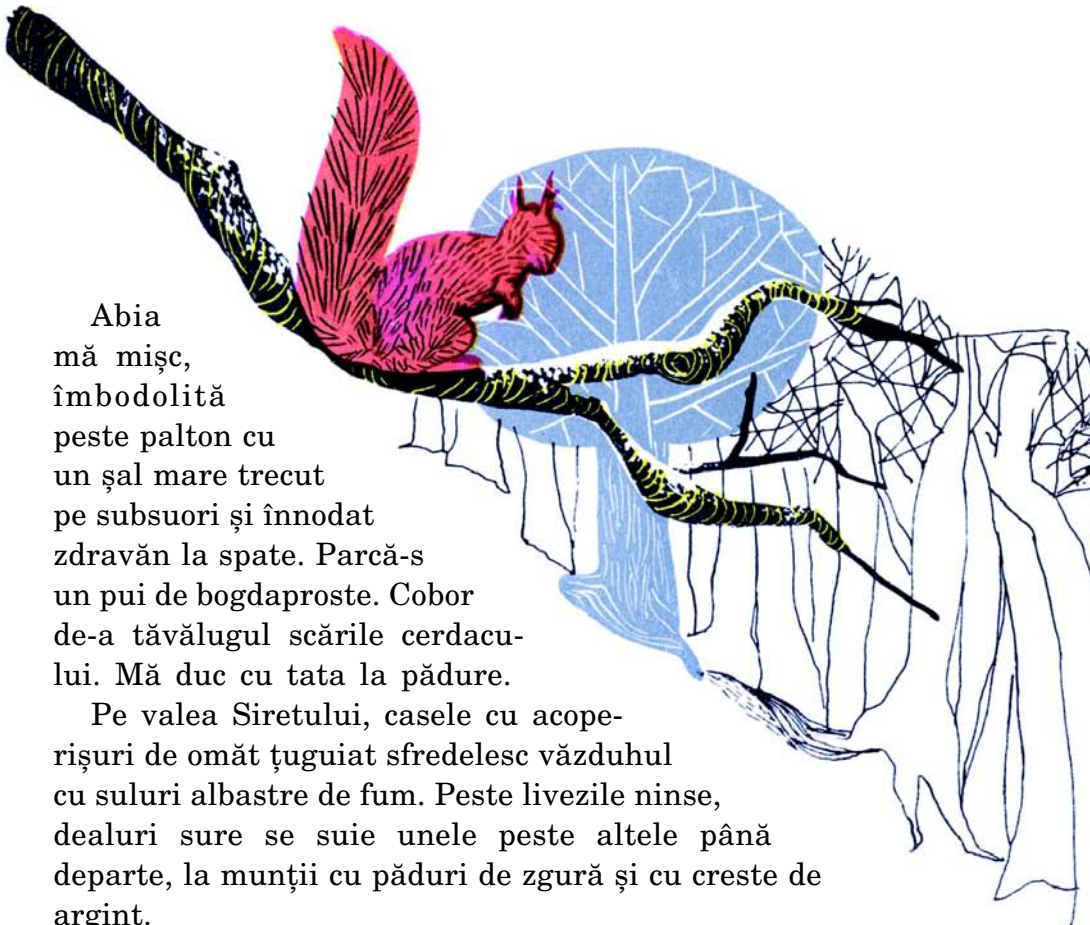
– Știi ce povestea tata, când a murit cellalt, moș Ion... L-au găsit înghețat, singur în casă cu cele treizeci de mâțe ale lui, care urlau și scupau de pe sobe și de pe dulapuri de nu se putea apropia nimenea de mort...

Sunt de trei zile la Brad și nu mi-e nici urât, nici frică. Tata e veșnic dus pe la acareturi, pe la pădure, și eu stau acasă la căldură cu moșneguțul pușintel la trup, ghemuit în cașaveica lui din care nu i se văd decât mâinile subțiri și papuceii cu moț. Tata zice că pe vremuri a fost om de seamă în țară, că vorba lui era vorbă de care până și Vodă asculta. Acum, glasul lui e șoptit și șovăitor. Ca să-și cheme slugile multe și netrebnice, fluieră dintr-un țignal aninat de gât cu șnur, ca un mărțișor. Barba rară îi tremură, tichia de catifea albastră îi tremură, mâinile-i tremură, și-n ochii stinși nu mai stăruie decât un fel de spaimă tulbure de când singurul băiat i-a murit nebun...

În fiecare dimineață mă duce de mână în odaia cu storurile lăsate și stă acolo plecat și smerit, ca într-o biserică. Parcă se închină. De la o vreme, mi-e frică de umbra ghemuită prin colțuri, de rafturile cu cărți mari și colbăite, care stau gata să se răstoarne peste noi, de cerbul împăiat, ros de molii și, mai ales, de oglinda vânătă, aburită de vechime, în care ne vedem amândoi așa de mititei și așa de departe...

– Vezi, Luchi? Asta-i odaia băietului, aeste-s cărțile lui... Și dincolo-i altă odaie, în care nu te duc pe mata, pentru că acolo a murit mama băietului...

De odaia aceea nu mă apropii nici pe dinafara casei. Acolo, după perdelele grele de rips, moarta stă și acum între lumânări înalte de ceară, care ard neclintit, fără să se mistuie. Icuță a văzut-o odată, și de-atunci nu mai vrea să vie la Brad pentru nimic în lume!

Abia
mă mișc,
îmbodolită
peste palton cu
un șal mare trecut
pe subsuori și înnodat
zdravăn la spate. Parcă-s
un pui de bogdaproste. Cobor
de-a tăvălugul scările cerdacu-
lui. Mă duc cu tata la pădure.

Pe valea Siretului, casele cu acoperișuri de omăt țuguizat sfredelesc văzduhul cu suluri albastre de fum. Peste livezile ninse, dealuri sure se suie unele peste altele până departe, la munții cu păduri de zgură și cu creste de argint.

Bordeiul pădurarului își scoate din troiene ogeacul strâmb și ochiul afumat. De-acolo iese, împingându-se greu pe ușă, o arătare ciudată: o căciulă zburlită, un cojoc mișos și o pereche de opinci.

– Apoi, îi bucluc cu Toader a Măriesii, cucoane!

Vorba iese de-a dreptul din cojoc. Și sub căciulă clipeșc, speriați de soare, doi ochi somnoroși.

Cărarea pe care pornim duce în inima pădurii. Deasupra noastră se ține o vreme un stol de corbi, ca niște zdrențe de noapte rămase printre copacii albi.

Pașii ni se înfundă în puful proaspăt. Din toate părțile vine o liniște care parcă n-o să se sfârșească niciodată. Mă tem să vorbesc. Pe urmă, un glas din fundul pădurii a strigat ceva, și vorbele ajung la noi împrăștiate, parcă vin de peste tot. Pădurarul răspunde gros, și glasul i se întoarce într-un târziu, subțiat, din depărtate adâncuri.

Într-o poiană, câțiva stânjeni de lemne închipuie căsuțe ninse pentru vedeniile friguroase ale pădurii. Nu m-aș mira să văd un firicel de fum ori o ferestruică scobită în omăt.

Ne oprim. Cărarea bătută se oprește și ea. Tata o ia înainte, pe un drumușor înfundat, spre locul de unde iar îl strigă cineva.

– Cucoane!...

Parcă strigă într-o cofă!

Rămân cu pădurarul. Omul se lasă icnind pe un trunchi, întinde o pulpană de cojoc și mă poștește să stau. Blana miroase a brânză iute, a fum și a usturoi. Îmi place. Miroase a cald.

S-a pornit de departe freamăt greu de apă. S-o fi dezghețat pârăul vânat? Mă ghemuiesc în cojoc. Mi-e frică de apă.

– Ia... vântul! zice omul, scuipând în ceea parte cu nepăsare.

Vuietul ne ajunge și trece pe deasupra noastră fără să ne atingă. Numai crengile de sus se zbat o vreme, speriate. În capătul poienii, un stejar și-a lepădat pe omăt, foșnind, cele din urmă frunze. Nu-i mai trebuie. Îmi scutur danteluța de promoroaca aninată de marginea șalului, deasupra frunții.

Oare ce-o să se mai întâmple?

Un vreasc a trosnit, pe aproape. S-a rupt singur. Nu-i nimeni. O cioară se lasă deasupra noastră, legănându-se pe crenguța prea subțire. Parcă se cântărește. Pe urmă, se duce și ea.

Pădurarul fumează. Țigara arde greu. Omul trage din ea cu ciudă, sloboade fumul pe nas și se uită țintă în pământ, cu gândul aiurea.

Iar a vuit pădurea, dar vântul n-a venit la noi, s-a dus în altă parte. Și când s-a făcut din nou liniște, m-am pomenit față în față cu o vereriță. Stă pe-o creangă și mănâncă o alună. E roșie ca un smoc de frunze de toamnă pe care le-a uitat vântul în copac...

Nu mă mișc, de frică să n-o sperii. Dar ea m-a văzut. Se întoarce cu spatele, să-mi arate stuful obraznic al cozii, pe urmă iar cu fața, să-i văd căpușorul mic, de șoarece.

Întind mâna. Vreau și eu o alună. Dar ea dă din cap, că adică nu se poate. Și dintr-o dată se mistuie nu știu unde, fără zgomot, așa cum a venit. Clipesc des, ca trezită din somn. Oare n-am visat?

Pe omăt, lângă șoșoni, găsesc o alună mozolită, cu urme de dințișori înfipite în coajă. O culeg repede și o strâng în buzunar.

Acasă, bătrânul îmi pipăie cu neliniște obrajii aprinși.

– Ce-i cu mata, Luchi? Ai fi răcit... Te doare ceva?

– Nu mă doare nimica... da-mi pare bine.

– Și de ce îți pare matale așa de bine?

Pipăi aluna în buzunarul șorțului și răspund încet, fiindcă știu că nu mă aude:

– ...că s-a jucat pădurea cu mine...

Moș Gheorghe Zamfirescu

– **N**u se poate să nu-ți aduci aminte de Gheorghe Zamfirescu, Luchi! *Capra cu trei iezi*, de la el o știi. Nu-ți aduci aminte cum făcea ca lupul, și ție ți-era frică? A stat cu noi în odăile din fund, când ai avut tu anghină. Când mă doboră pe mine osteneala, el te veghea și-ți schimba compresele. Le puneă așa de ușor cu mâinile lui mari și muncite, că nici nu simțeai... Erai mărișoară doar, cum de nu-ți aduci aminte?

Mama se uită la mine cu muștrare și cu un pic de tristeță. Iar crede că mă prefac!

Moș Gheorghe Zamfirescu e un personaj despre care se pomeneste des la noi în casă: „Pe vremea lui Moș Gheorghe Zamfirescu...”. Era omul de încredere al tatei, la țară. I se zicea Gheorghe Zamfirescu spre deosebire de toți ceilalți Gheorghe, și mai mari și mai mititei, care argățiseră la noi de-a lungul anilor.

În seama lui erau toate.

Stătea în bucătăria din ogradă, unde era cuptorul de pâine. Când plecam noi la oraș, toamna, se muta în antrețelul de dindos și ierna acolo, singur cu luleaua lui și cu un cocoșel american care-i slujea de ceasornic.

– Era suflet cu credință, zice mama, luminată la chip de parcă o bate-n obraz soarele curat de pe malul Moldovei noastre. Când venea la târg, îl întrebam: – Nu ți-i urât, Moș Gheorghe? Și el răspundea: – D-apui când să-mi hie urât, duduca? Că ziua fac pârtii prin ogradă și noaptea stau la foc și-ascult viscolu-n livadă și lupchii în zăvoaie... Cum de nu-ți mai aduci tu aminte de nimic? Îmi aduc aminte de bucătăria din ogradă.

Era acolo un cuptor mare, care umplea toată încăperea. Și-n cuptorul acela ardea un foc din lemne nedespicate, care-și duhnea arșița până-n arșița de-afară.

– Asta-i gura iadului... zicea Icuță.

Și după ce se scoteau pâinile pântecoase și se duceau *sus*, de mirosea a cald până în fundul livezii, se puneă în gura cuptorului, în spuză, o ulciă smălțuită cu lapte muls atunci, anume pentru mine.

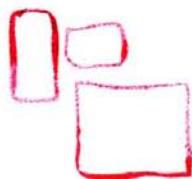
– Lăptișor din cuptor, să ne crească fata mare! îl descânta Tana, pândindu-l să nu dea în foc. Și râdea cu ochii ei fără astâmpăr.

Era acolo, în bucătăria din ogradă, o laiță c-un lăicer vărgat: o dungă roșie, o dungă verde, alta roșie, alta verde, și numai într-un loc una, subțirică, de culoarea bumbacului de păpădie. La capul laiței ședea, îndoit, un cojoc mișos: cojocul lui Moș Gheorghe Zamfirescu. Alături, o cutie de tablă cu tutun și două lulele negre, una lungă și alta cârnă.

Îmi aduc aminte de laiță, de cojocul moșneagului și de lulelele lui; *Capra cu trei iezi* o știu și acum așa cum mi-a spus-o el, dar de Moș Gheorghe Zamfirescu nu pot să-mi aduc aminte...

Am însă înaintea ochilor, de parcă ieri s-a întâmplat, îngropăciunea lui.

A murit în bucătăria din ogradă, pe laița lui, cu capul pe cojocul lui, lângă lulelele lui.

Nu știu dacă a zăcut sau nu. Văd doar cutia albă de lemn purtată pe umeri de patru vlăjgani – feciorii lui – ieșind pe poarta larg deschisă și luând drumul bisericii. În urmă, mama, tata, fetele, Icuță. Se duc după mort, dar nu plânge nimeni.

– A fost om cu credință și se cuvine să-l cinstim, spusese tata la masă încruntând o sprânceană către fete, care se vede că n-ar fi prea vrut să bată drumul țintirimului, prin soare, în urma unui biet argat.

S-au dus cu toții și m-au lăsat singură.

Clopotul cântă a mort calic, subțirel, în dungă. E soare... Cutia albă se depărtează pe drumul țintirimului, legănată pe umerii feciorilor. Și-n urma ei nu plânge nimeni.

Și mă văd încă, cu mâinile încleștate de marginea ferestrei la care abia ajung cu bărbia, plângând amar cu lacrimi grele, plângând fără să înțeleg, plângând, eu singură în toată lumea asta, pe omul de care nu-mi mai aduc aminte...

Casa cu cerdac

Casa noastră e lungă cât un tren și are în față cerdac înalt, cu zăbrele.

Casa de la poartă-i seamănă, numa că-i mititică. N-are cerdac, are cerdăcuț. N-are antret, are antrețel. N-are bucătărie, are bucătărioară. Și totuși, conu' Neculai, stăpânul ei vremelnic, zice că palatul lui de la poartă e mai bătrân decât casa noastră.

– Casa asta mititică, Luchi-fată, a făcut-o pe cea mare...

Oare n-a început și conu' Neculai să râdă de mine, ca și ceilalți?... Cum a putut o casă așa de mică să facă una așa de mare?

Stau singură în grădină, pe bucățica de umbră de sub lilioci. Am vrut să mă așez pe bancă, dar banca m-a fript de parcă m-aș fi așezat pe plită.

Casa de la poartă se uită la mine cu ochii închiși. Acolo, înăuntru, e răcoare. Aici, toate frig. În streășină, la soare, se scaldă-n colb o vrabie nebună. Și cerdăcuțul ține între zăbrele – parcă-i ține în dinți – o mătă țarcată și un motan roș.

Câța e mama lui Moti. Câța l-a făcut pe Moti – și Moti e mai mare decât Câța : parcă ea ar fi puiul lui. Și mama nu-i mama Liei, și Lia nu-i mai voinică decât mama? Și Ghitla n-are un fecior de două ori cât ea? Când trece Hună cu covrigi și Ghitla se ține după el să-i dea și ei unul, abia ajunge cu creștetul la cotul lunganului. Și vezi, Ghitla l-a făcut pe Hună. Așa și cu casa...

Mă bucur că am înțeles. Parcă dacă întrebam, îmi spunea cineva ceva? Că așa fac toți: îmi răspund de mântuială, ca să scape de mine, și pe urmă râd. Și numai ei știu de ce râd...

Uite Ghitla în drum. Mi-e frică. Noroc că se teme de câini și nu intră în ogradă.

Tare-i mititică! Nu știu dacă-i mai înaltă decât mine. Dar e așa de groasă, că abia se-ntoarce. Și cum o fi ducând un cap așa de mare pe-un gât așa de subțire? Obrazul ei e ca hârtia cea groasă de făcut pachete, ș-așa de lat, de parcă și nasul, și gura, și ochii ar

fi mângălite cu creionul, care de care mai strâmbe. Îți vine să le ștergi cu radierul pe toate și să le scrii din nou, fiecare la locul lor.

Ghitla poartă și vara și iarna un șal mare, negru, și ghete bărbătești cu gumă, totdeauna pline de glod. Nu cere de pomană. Scoate numai de sub șal mâna roșie, cu degetele așa de scurte, că parcă-s retezate, și râde. Și când râde, cască o gură așa de mare și de pustie, încât toată lumea îi dă ce-i dă, numai să n-o mai vadă râzând. Ghitla strânge repede mâna sub șal și zice, gros:

– Mersi...

Toată lumea-i dă, afară de Hună.

– Còvrigi pròspete! Pròspet' còvrigeee!...

Hună aduce covrigei de cei mici, în formă de B, cu sare. Se sfarmă-n dinți și poți mânca oricâți, fără să te sature. Haralamb al dascălului se laudă c-a mâncat odată o sută. Parcă are el atâtea parale!

Ghitla se ține după Hună, gâfâind. Din când în când, cineva pune câte un covrigel în mâna ei întinsă.

– Mersi... zice Ghitla.

Dar n-are când pune covrigul la adăpost, sub șal: Hună i-l ia și-l aruncă la loc în coș, să-l mai vândă o dată. Și pleacă mai departe, cu Ghitla după el, fudul de parcă cine știe ce boier mare ar fi și ce negustorie de seamă ar învărti.

Domnul Leizăr, butnarul, mi-a spus când dregea putinica pentru murături că Hună o și bate pe Ghitla. Săraca Ghitla! Dacă-i așa de mititică...

Mama face butoniere la pieptarele mele de pichet. Cum poate cineva să facă butoniere?...

Mi-a dat și mie o peticuță și un ac cu ață, și mi-a tăiat o cheutoare. Dar marginea s-a destrămat, ața s-a încurcat și-a ieșit din ac, iar acul întâi m-a împuns și pe urmă s-a vârât nu știu unde printre scândurile cerdacului, de nu l-am mai găsit.

– Lasă-te păgubașă, Luchi. Ești prea mititică.

Mama împunge, împunge, și pe urmă stă.

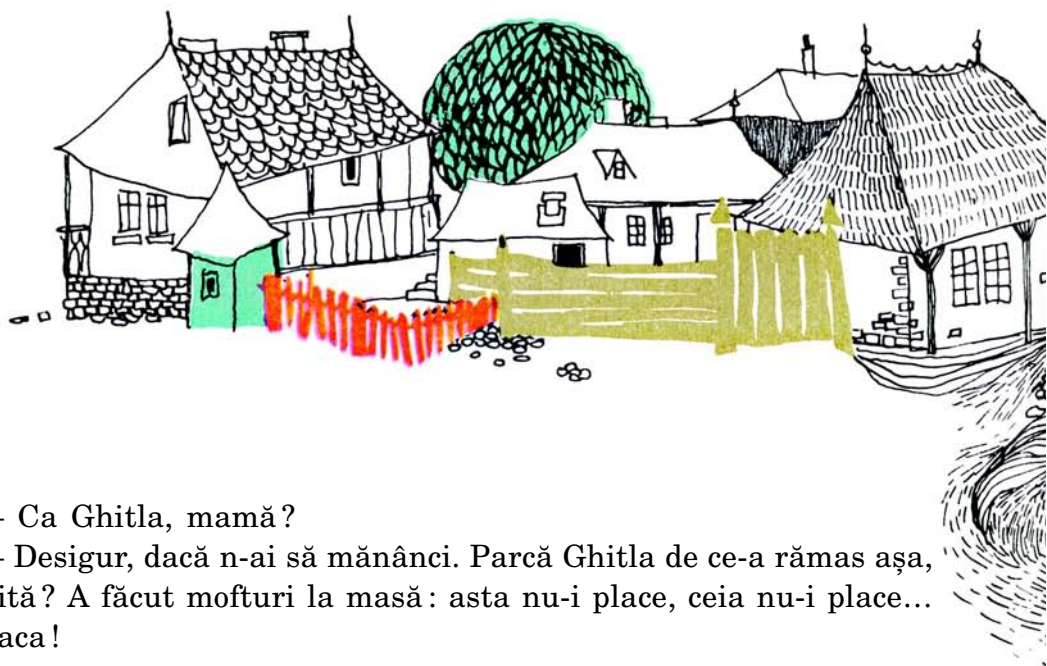
– Mamă, eu am să fiu totdeauna mititică?

Mama se gândește la altceva și nu-mi răspunde. Stă cu acul înfipt în cusătură și se uită pe deasupra grădinii la ceva care nu se vede. Cum de nu simte ea cu ce inimă, cât ca un ghemușor de spini, aștept răspunsul ei?

Aș întreba a doua oară, dar știu că-i degeaba. Așa-i mama uneori : aude târziu și-mi răspunde după ce-am uitat ce-am întrebat-o.

– Ce zici?... Desigur că ai să fii totdeauna mititică... dacă ești cea mai mică dintre toți!

Țip înăuntrul meu, amețită, și mi se pare curios că nimeni nu aude nimic. Așa-s oamenii mari, nu le pasă... Oare și eu, când am să fiu mare?... Dar eu n-am să fiu niciodată mare. N-a spus mama că am să rămân așa? Ca Ghitla!

– Ca Ghitla, mamă?

– Desigur, dacă n-ai să mănânci. Parcă Ghitla de ce-a rămas așa, pocită? A făcut mofturi la masă : asta nu-i place, ceia nu-i place... și iaca!

În sara asta tata a întârziat în oraș, și mama are căutătura de zile rele, care vede tot. Nuța a citit prea mult, mai dă-le-ncolo de examene! și-i cu ochii scoși ; Margareta a venit la masă fără guleraș și cu șnururile de la pantofi desfăcute... Iar mâinile lui Icuță, cu toate că el se jură că s-a spălat, și încă de două ori, cu apă caldă și cu săpun, nu par deloc curate.

– Cât despre Luchi, o și văd că începe-a face mofturi la mâncare!
Icuță sâsâie printre dinți, abia auzit, o melodie ale cărei cuvinte, potrivite de el pentru împrejurări ca asta, numai noi le știm:

*Ian ascultă, tobă bună,
Mamele mereu cum sună...*

Rădem pe-nfundate.

Și tocmai în seara asta avem brânză cu smântână!

Nu pot să sufăr brânza cu smântână. Și mama știe... Atunci, de ce-mi pune în farfurie un bulgăre cât capul meu de mare? Măcar de m-ar lăsa s-o mănânc cu ceapă verde, ca tata...

Încep să înghit bucăți mari, nemestecate. Merge greu, dar merge. Îmi dau lacrimile, dar înghit înainte. De la o vreme însă, brânza îmi stă în gât și parcă are de gând să se întoarcă înapoi, pe nas. Mă înăbuș. Nu mai pot.

– Ce-i cu mata, Luchi? întreabă tata încruntând o sprânceană, a îngrijorare.

Se clatină casa cu mine, și parcă suntem mulți, tot mai mulți în jurul mesei.

– Brânza...

– A mâncat-o toată! se bucură din senin Margareta

– De ce-ai mâncat-o dacă nu-ți place? zice mama, blând.

Simt mâinile ei reci pe fruntea udă și închid ochii, dusă:

– Ca să nu rămân mititică... ca Ghitla!

Cu limbă de moarte...

A murit bunica!

De-o bucată de vreme, de când a venit ea la noi, în toată casa miroase acru, a doctorie. Pe bunica n-am văzut-o deloc, iar mama parcă-i plecată de acasă. O văd rar și totdeauna cu ochii roșii, ca atunci când o doare capul. Dar n-o doare nimic.

Icuță n-a mai ieșit de la internat de nu mai știi când, și Margareta e dusă la neamuri. Țiuie casa a pustiu.

De la conu' Neculai, unde-mi fac veacul, o zăresc în drum pe Ghizela. Nu poate deschide poarta. Duce pe pumn o pălărie mică de care atârnă un vâl lung, negru. Sar să-i deschid. Poate-mi „zice” vreun cântec...

Dar Ghizela clatină din cap și oftează :

– Cântec? Nu se cade... Ce, nu știi? A murit de-acu' mamaia de la mamaia matale...

Alerg acasă. Pe cerdac mirosea a biserică și-n salon ard lumânări, ziua mare.

– Mamă! Mamă!

Cineva străin mă ia pe sus :

– Ce cauți aici?

Tasia m-a suit într-o trăsură. Mi-a pus pardesiul peste pestelcă, șosetele mi-s murdare... Și nu-mi place să merg cu Tasia în trăsură! Stă așa de fudulă, că ar putea crede lumea că e mama mea... Încep să plâng, de ciudă.

– Săraca coana mare! oftează Tasia. Așa i-o fost scris...

Mă uit la ea cu spaimă. Uitasem că a murit bunica... Și nu mai plâng.

Ne oprim la o casă mititică, în care stă un om mare și bun : bădia Goghi. Mă așteaptă în portiță, cu Margareta de mână. Și dintr-o dată mă simt și eu, nu știu de ce, pentru întâia oară în viața mea, om ca toți oamenii.

– Trebuie să ne ia și pe noi! izbucnește Margareta trântindu-se jos pe prag. Trebuie! I-am spus și tatei că nu rămân și nu rămân! Deseară-l scoate și pe Icuță de la internat. Trebuie să ne ia pe toți, că doar e bunica noastră!

– De bună seamă... încuviințează blajin bădia Goghi, de sus, de lângă streășină. De bună seamă... numa' scoală-te de-acolo, că-i răci...

– Unde să ne ia? întreb eu.

– La țară, că acolo o îngroapă pe bunica, cu băbăicu. Așa a lăsat ea cu limbă de moarte...

Lumină mare peste câmp și peste dealuri... Ceață albăstrie înseamnă, departe, drumul cotit al Moldovei.

Pe noi ne-au lăsat cu trăsura în drum. Patru oameni au luat pe umeri sicriul de tablă și-l poartă încetișor prin țintirimul de țară, năpădit de buruieni. Lumânările își topesc lumina în lumină, iar cântecul preoților se risipește peste straturile sălbăticitе, însemnate cu cruci. În urma cutiei în care nu înțeleg cum poate sta culcata bunica, pășește mama de mână cu bunicuța. O poartă ca pe-un copil care învață să meargă...

Stăm în trăsură, sub umbra poclitului. Icuță vorbește cu Margareta. Vorbește încet, parcă se sfiște de ceva. Și mi se pare că, dac-ar ridica glasul, toate dealurile ar răsuna și l-ar auzi toată lumea.

– Ai văzut pe băbăicu? întrebă el.

Unde l-o fi văzut Icuță pe băbăicu?... Eu am zărit în biserică, într-un săcușor pe care-au să-l puie în groapă la picioarele bunicăi, niște oase și ceva rotund, cenușiu și umed.

Margareta se apără cu mâna în dreptul ochilor, ca de-o albină. Ei i-a fost drag băbăicu...

– L-ai văzut? stăruie Icuță.

– Nu-i adevărat! *Aceea* nu era băbăicu... țipă Margareta, mâni-oasă și umilită. Și începe să plângă, ghemuită sub poclit.

Convoiul se depărtează prin țintirimul rumenit de toamnă. Zvon de glasuri, cântece de moarte se aud tot mai potolit. Mama cu bunicuța de mână e acum departe peste vale, în urma cutiei care sclipește în soare. E tot mai departe, tot mai mică. Și în jurul ei, crucile vechi și negre, ori noi, de lemn tânăr, sunt tot mai multe și tot mai mici...

Vizitiul trage caii la umbra unui cireș sălbatic, se așază pe scara trăsurii, hurducându-ne, și-și aprinde țigara. Mă uit la cireș. Pe codițele ca spinii n-au mai rămas decât sâmburii ciuguliți de vrăbii.

Icuță geme încetșor, cu ochii în depărtarea care ni-i fură pe toți. Avem tustrei același gând: oare or să se mai întoarcă vreodată de acolo, dintre cruci?...

– Mamă...

– Mai rău de *ghiata* cucoana Casandra, săraca... se amestecă vizitiul în tăcerea noastră, oftând în două cu tutun. Și doară duduca Ilenuța o lăsat cu limbă de moarte să nu-i spuie nimenea *ninicuța*... „Mămuca să nu știe c-am murit, o zis dumneaei înainte de-a închide ochii. Să-i faceți scrisori ca din partea mea și s-o țineți așa cât a mai trăi...” Da’ unde-o fost chip! Că-n ziua și-n ceasu-n care și-o dat dumneaei sufletu’, cucoana Casandra, care-mpungea după obiceiul dumisale, o pus acu-n cusătură ș-o zis numa’ atâtica: „Iaca, o murit și Ilenuța me...”. Și s-o plecat înaintea icoanelor și s-o-nchinat. Da’ de plâns, n-o plâns... Cum să plângă, dacă din ceasu’ acela ochii dumisale, sărăcuții, n-o mai avut lumină?... O ieșit pe cerdac, *achipăind* păreții, și m-o trimăs la nepotu’ dumisale de peste vale, la cuconu’ Mihăiță. „Mihăiță maică, i-o zis, bate telegramă la Eș, să mi-o aducă pe Ilenuța aici, s-o îngrop lângă tătâne-său și lângă mine, când s-a îndura cel de sus să mă strângă...”

Ascultăm tustrei, cu ochii goi în lumina care ne doare. Țigara vizitiului s-a stins la jumătate. O scui-pă-n drum. De departe se aude plâns, și încep să cânte clopote. Cântă grăbit și parcă vesel, de sărbătoare, nu de mort. Miroase a flori de câmp și a tămâie.

– Hm!... Și doară s-o rugat duduca Ilenuța, Dumnezeu s-o ierte, să nu-i spuie... Cu limbă de moarte s-o rugat...

Și mai scuiță o dată în drum, cu lehamite.

Cu limbă de moarte...

Nu prea înțeleg cum vine asta, dar trebuie să fie ceva grozav. Ceva peste care nu se poate trece...

Când spui o vorbă cu limbă de moarte, toată lumea e datoare să te-asculte și să te creadă. Altfel, cine știe ce se poate întâmpla!

Azi am văzut plecând cucoare. Margareta însă ține morțiș că erau cocostârci. Parcă nu le-am văzut eu? Erau negre și țipau ca și astă-primăvară, când mi le-a arătat bunica, de pe cerdac.

Săraca bunică! Cum a rămas ea singură acolo, în țintirimul pârlit de toamnă... Oare mai aude ea cucoarele?...

Bunicuța se duce-n fiecare zi, dibuindu-și drumul cu bastonul, să-i aprindă o lumânărică lângă cruce. Da' de plâns, nu plânge: cum să plângă, dacă i-au murit ochii?

„...Și doară s-o rugat duduca Ilenuța, cu limbă de moarte...”

Mă gândesc la bunica și-mi vine să plâng. Dar Margareta nu se gândește decât la cocostârcii ei.

– Erau cocostârci, că erau albi. I-am văzut.

– Parcă eu nu le-am văzut că erau cucoare? Erau negre.

Glasurile ni se ascut, a sfadă. Până la urmă, știu că mănânc bătaie, dar cum să zic că erau cocostârci dacă erau cucoare?

– Ce-i asta, fetelor? Frumos vă șade?

Mama a răsărit lângă noi, nu știu de unde, ca din pământ, după obiceiul ei.

– Dacă Luchi zice că erau cucoare! mi-o ia înainte Margareta.

Cum să-i spun mamei, ca să mă creadă măcar ea, pe mine, pe care nimeni nu mă crede?

– Dacă le-am văzut cu ochii mei! Și i-am spus de atunci că-s cucoare... i-am spus... cu limbă de moarte!

Haimana !

Cerdac de lemn, cu zăbrele roșii. Fiecare dintre zăbrele e o cucoană mititică, strânsă tare în corset, fără cap, fără mâini și fără picioare. Nu știu câte-s. Le număr, câte zece, câte zece – și nu le mai isprăvesc de numărat.

– Îs cin'zeci și șapte, cu cea groasă din colț cu tot, zice Margareta.

– Cin'zeci și șapte de milioane? întreb eu.

– Ești o proastă!

Că-s proastă, știu. Toată lumea mi-o spune, de dimineată până seara. Dar tot nu știu câte cucoane sunt la cerdacul nostru...

Treptele, înalte încă pentru mine, cu scândura ușor scobită la mijloc, poartă scrise cu colb sau cu glod urmele unor labe mari de câine.

– Iar mi-o feștelit cerdacu', haimanaua dracului! ocărăște Tasia în fiecare dimineată, frecând îndesat scândurile cu peria.

De la cerdac, ograda coboară grăbit la vale, până-n poartă. Cărarea pietruită face câteva ocoluri, așa, fără nici un rost, lungind drumul de pomană. Șanțul de la cișmea se ține cuminte pe-alături de cărare, să nu-i fie urât. De-o parte și de alta, ograda se întinde cu suișuri și cu scoborâșuri, cu cotloane și cu prăpăstii. Zămnicul cu acoperiș de șindrilă parcă-i o broască țestoasă adormită, care a prins mucegai. Ce-ar fi să se trezească într-o zi și să plece la plimbare?...

Peste ograda asta stăpânim noi: Cotarla – haimanaua – și cu mine. Ceilalți intră, ies, își caută de treburile lor. Noi două n-avem treburi. Și ograda-i fără de sfârșit.

Cotarla e deșirată, cu blana roșie ieșită de soare și ciupită de molii, cum e cațaveica Tasiei. Labele i-s din cale-afară de mari și niciodată curate. În sfârșit, cineva căruia i-aș putea fi dată și eu de exemplu! Dar parcă cine se gândește la asta? A sosit într-o zi, nu se știe de unde. A deschis singură porțița pe care eu încă n-o pot deschide, a venit întins la cerdac, a urcat fără grabă și fără sfială treptele și s-a așezat ca la ea acasă, cu botul pe labe.

Tata își citea jurnalul. A coborât o sprânceană a supărare și-a întrebat :

– Ce caută aici cotarla asta?

– Cotarla o cheamă? m-am bucurat eu.

Cotarla a bătut scândura cu biciușca cozii. Îi ieșea colb din coadă.

Dar Tasia s-a înfățișat cu vătraiul :

– A hi turbată și te-a mușca, săracan de mine!

Fără să-și ridice capul, cățeaua i-a arătat, sub buza cafenie, colții tari.

A venit și mama. Ochii ei buni au întâlnit privirea suflată cu aur a veneticeii.

– Las-o, Tasia... E noroc la casă.

– O dat să mă muște... a pârât-o Tasia, morocănoasă.

– Nu-i adevărat. A vrut să râdă! am apărat-o eu.

Și Cotarla a rămas la noi. A fost pusă imediat în porție.

Dar porția nu-i ajunge niciodată. După ce linge bine strachina, de ies la iveală, curați, cei doi cocoși de smalt de pe fundul ei, sare în ograda de dindos. Găinile cotcodăcesc, rațele se supără. Cotarlei însă nici nu-i pasă. Adună toată mămliga de pe lângă coteț, cerce-tează treuca, ronțăie fără plăcere câteva grăunțe, apoi vine să se așeze sub ferestre. Stă pe coadă și așteaptă. Poate mai pică ceva...

În fiecare sâmbătă, când vine acasă, Icuță se duce la bucătărie s-o vadă mâncând :

– A dracului mai mănâncă! Parc-a scăpat și ea de la internat! zice el, cu admirație.

Din când în când, Cotarla se face nevăzută. Trece o zi, trec două. Începe să-mi fie urât. Umblu de colo până colo fără nici un rost.

Și într-o dimineață, ne pomenim cu ea pe prispa bucătăriei. Doarme. Tresare prin somn, se întinde și suspină. Parc-ar durea-o ceva. Dar spre seară se scoală veselă, mănâncă pentru toate zilele câte le-a lipsit, se scutură, strănută – și mă-ndeamnă la joc, ca și cum nimica nu s-ar fi întâmplat.

În ușă, Tasia își împreunează mâinile sub pestelcă și clatină din cap :

– Căzătura dracului!

La drept vorbind, Tasia spune o vorbă mai urâtă, pe care eu n-am voie s-o repet : silabe scurte și aspre pe care le azvârle îndesat, încruntându-și sprâncenele albe.

– De ce-o batjocorești? Poate că s-a dus și ea... să-și vadă copiii, ca Tinca.

Așa face Tinca, spălătoreasa. Când îi abate, lasă treaba baltă și se duce să-și vadă copiii. Are mulți. În fiecare an face câte unul, și cum îl face, cum îl dă de suflet. Lipsește câte-o zi, două, apoi se-ntoarce ca și Cotarla, somnoroasă și lihnită.

– Ce copii? râde Tasia, rea. Parcă o păcătoasă ca asta face copii?...

– Nici tu nu faci copii, zic eu.

Și mă mir de ce se supără așa de tare Tasia.

La joacă

Nu-s mult mai înaltă decât Cotarla. Ba, când vreau să merg ca ea în patru labe, sunt mai mică. De aceea își ia față de mine un aer de superioritate, care nu mă supără deloc. Cu Cotarla alături, îndrăznesc să mă avânt pe vale, în aventuri fioroase, pe care până acum mi le închipuiam numai, de sus de pe cerdac.

...Cum trecem de pădurea de brusturi, în care n-a călcat încă picior de om, șanțul de-un lat de mână se preface în râu turbat cu apă blestemată. Mă apropii de el, și mă strânge frica-n spate: departe, pe celălalt tărâm, sub nalbe uriașe cu fruct de cantalup, stau la pândă oameni negri și buzați, cu arcuri și săgeți.

Lângă mine, Cotarla se face că nu-i pasă. Culege muște din zbor și le mestecă, clempănind. O chem aproape și ținem sfat. Mă înțelege. Bate colbul cu coada și latră fără glas, să n-audă vrăjmașii. Pe urmă se ridică, încet...

Acu-i acu'! Închid ochii și mi-i astup cu pumnii, până mă dor. Dacă *aș vedea*, pe loc m-aș preface în stană de piatră. Și *aș rămânea* acolo mii și mii de ani, și m-aș uita cum îmbătrânesc și cum mor

toți ai mei, și n-aș putea să plâng măcar : cum să plâng, dacă-s de piatră ?...

Într-o zi, o să sosească Făt-Frumos, să mă stropească cu apă vie... Dar dacă seacă până atunci fântâna cea bună, cum a secat fântâna din ograda bisericii ? Ori se-mpiedecă Făt-Frumos și sparge urciorul, ori uită, ori rătăcește drumul ? Câte nu se pot întâmpla ! N-am văzut eu în fața unei școli, lângă Mitropolie, un domn alb, de piatră, care stă pe un scaun alb, de piatră, și citește într-o carte, tot de piatră – și nimeni nu-i mai poate face nimic ?

Nu văd ce se-ntâmplă dincolo de noaptea dureroasă a ochilor mei. Nu văd, dar știu : Cotarla se dă de trei ori peste cap și se preface în bălăuroaică. Zboară peste apele urâte care se-nalță s-o înghită și, într-o clipă, îi face pe vrăjmași una cu pământul. Apoi își ia din nou înfățișarea ei de toate zilele și mă așteaptă pe mal prinzând muște – că, adică, nu s-a întâmplat nimic...

Trec râul, secat ca prin farmec, pe fundul căruia se usucă coji de cartofi și felii de lămâie din ceai. Sunt emoționată, îmi simt bătăile inimii.

– *Mersi*, Cotarlă...

Dar Cotarla se face că nu pricepe. Își caută cu dinții un purice prin blană. Nu știu ce să spun și nu știu ce să fac...

Ca să nu stau degeaba, culeg un fruct turtit și cleios de nalbă și-l mestec îndelung, în silă, cum face Cotarla când mănâncă grăunțe.

Moș-Crăciun-cu-barba-albă...

Moș Crăciun a început să umble de cu toamnă prin târguri și prin sate, să vadă ce purtare au copiii.

Nimeni n-a vrut să mi-l arate, dar eu l-am recunoscut. Trece uneori și pe la poarta noastră. Are un palton cafeniu, vechi și ros, cu guler care-a fost de blană și-a rămas de piele, ca Moti după ce-a avut rapăn. În loc de căciulă, poartă un fel de tichie împletită, și-n

picioare târâște niște galoși terfe-
liți, unul mai mare și altul mai mic,
fără ghetete pe dedesubt. Barba i-e
argintie, lungă și cu șfichi, ca-n poze.
Ochi n-are; numai sprâncene. Gură
n-are; numai mustăți. Are însă nas,
un nas mare și roșu ca un morcov.

Se oprește-n poartă, să mă ispi-
tească. Îmi iau atunci un aer spăsit,
de fetiță care-n viața ei n-a făcut vreo
poznă. Aș vrea să mă știu frumoasă.
Îmi potrivesc codițele la urechi, îmi
înalț sprâncenele a cumințenie și
fac gura mică.

Tasia, ca o femeie proastă ce se
află, iese-n ușă bodogănind:

– Iar ai pornit-o la calicit, bețivu’
dracului?

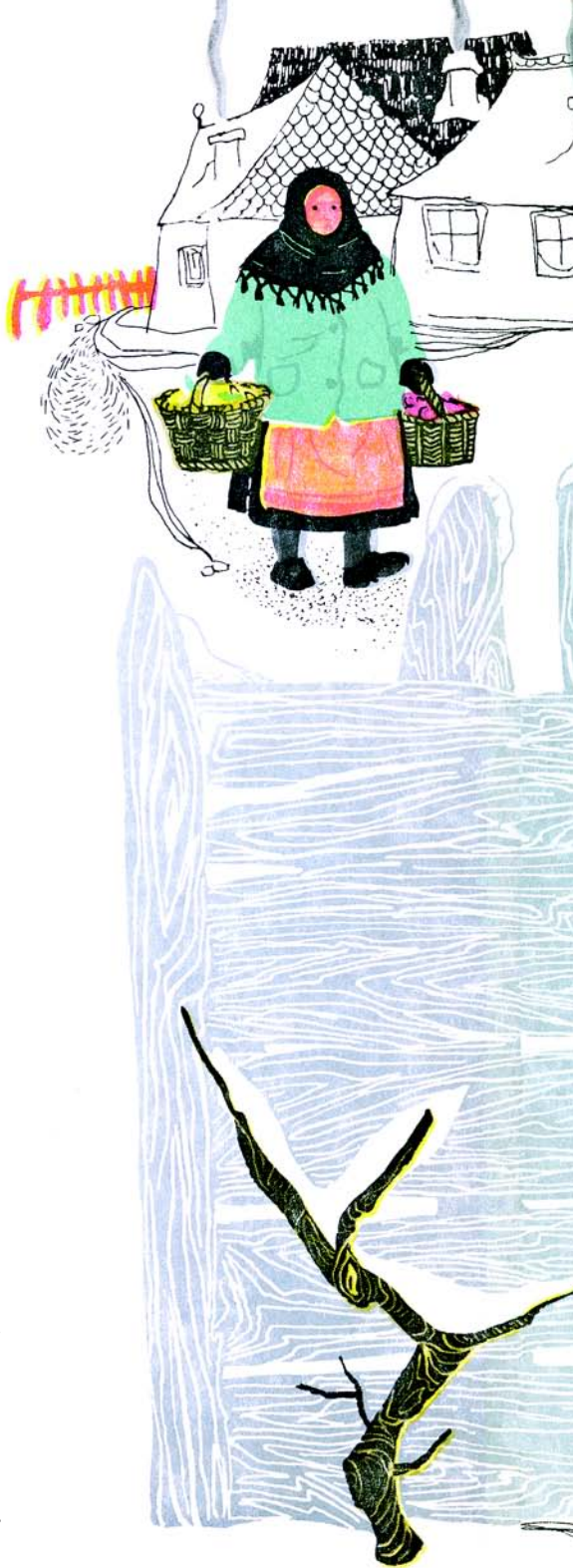
Când e vorba de Moș Crăciun,
Cotarla e de aceeași părere cu Tasia.
Latră la el și-l mârâie ca pe factorul
postal.

Moș Crăciun se depărtează înce-
tișor, cu nasul în pământ. Mi se
strânge inima de milă. Tasia râde,
Cotarla se gudură, bucuroasă, de
parc-a făcut cine știe ce ispravă.

Mă uit urât la amândouă:

– Râdeți voi... da’ lasă c-o să
v-aducă Moș Crăciun câte-o bortă
de covrig!

Ograda-i albă, zămnicu-i alb.
Numai gardurile au rămas negre. Pe
omătul de sticlă, crengile salcârilor
întind horboțică albastră de umbră.

Am suit și-am coborât în fugă, la întrecere cu Cotarla, treptele cerdacului. Când mă uit încrucișat, îmi văd obraji roșii ca paltonul meu roșu.

Tresar. Moș Crăciun stă în poartă și se uită la mine: se uită cu sprâncenele. Pe albul omătului, barba lui pare afumată. Și-i zgribulit, și-i flămând...

Adică nu-i el chiar așa, dar se preface, ca să mă puie la încercare... Ce-ar fi dacă m-aș pune bine cu el, acum, în preajma Crăciunului?

Tasia nu-i acasă, să-l alunge cu ocări. Intru pe dindos. Din paneraș, dintre cele patru colțuri de franzelă scobite de miez și umplute cu dulceață de vișine, îl aleg pe cel mai mare, mai rumen și mai plin.

– Pe ăsta l-ar fi mâncat Icuță... mă gândesc cu oleacă de părere de rău.

– Ai și flămânzit?... Vezi dacă nu mănânci la masă?

Mama-i dincolo și-i cu spatele. Dar mama vede și cu spatele...

Am scăpat. Numai de nu m-ar da de gol Cotarla! Însă Cotarla nu latră la moșneag, ca de obicei. Se vede că unde nu-i Tasia acasă. Coboară alături de mine drumușorul tăiat în omăt și mi se uită din când în când în ochi, că, adică, știe ea ce știe.

Întind mâna peste porțiță. De cealaltă parte se întinde o cange mare și neagră. Dar colțul de pâine s-a mistuit între mâinile noastre. Moș Crăciun mormăie o vorbă urâtă și pleacă repegior: la colțul străzii, legănându-se între două coșuri mari de papură, s-a ivit Tasia.

Și, în omăt până la piept, mârâind cu dușmănie, Cotarla înfulecă hulpav pâinea de furat. Pe albul fără pată a rămas doar o bobită de dulceață, ca un strop de sânge proaspăt.

În casă miroase a migdale prăjite și-a apă de flori. Miroase a Crăciun...

Mă uit pe geam. Omătul e albastru cum e cerul primăvara, iar cerul e limoniu ca aripile fluturilor de toamnă.

– Mamă, unde-și lasă Moș Crăciun zambalica și târlicii când își pune pelerina de catifea cu glugă, tivită cu pufușor alb?

Mama aşază turtele. Ia de pe tabla foile, subțiri de te vezi prin ele, le potrivește rotund cu foarfeca pe farfurii, le presară cu migdale pisate și le stropește cu sirop. Sub masă, Cotarla culege fărâmiturile: nu-i mare lucru, dar decât nimic...

Mama se întoarce, mirată.

– Cine ți-a spus ție că Moș Crăciun umblă cu zambalică și cu târlici?

Râde. Nu-i răspund. Parcă m-ar crede? Într-un târziu, somno-roasă:

– Mamă, să-i spui te rog lui Moș Crăciun că nu-s eu de vină... Cotarla, nu eu...

Vine popa cu Ajunul

– **S**coală, Luchi, că vine popa cu Ajunul!

Mă frec la ochi și nu-mi vine-a crede că s-a făcut ziuă. Niciodată nu m-am sculat așa devreme. Casc, mă-ntind. Mi-e mai somn decât aseară!

Lumina de-afară e groasă ca laptele: se lipește de geamuri și nu poate să intre în casă. În fața focului din sobă, Margareta stă grecește pe covor și se piaptână. Icuță se încheie la ghetе, dar nu nimerește găurile pentru că râde.

Povestește cum, după fiecare înmormântare, părintele Țucă, milos din fire, face popasuri lungi în colț la domnu' Pincu – ca să-și dreagă inima.

– Dumnezeu să-l ierte pe răposatul! oftează sfinția sa, după fiecare pahar.

– Cine-o murit nu mai învie! își răspunde singur, umplându-și la loc paharul.

Dar încălzindu-se de la o vreme, și mai pornind și niște blăstămați de țigani din Mahalaua Lăutarilor să-i „zică” fierbinte și îndesat, cum îi place sfinției sale, își scoate părintele potcapul, îl

așază cu cinste pe masă între pahare și-l dăscălește blând, înălțând arătătorul în dreptul nasului :

– Șazi cole binișor, și nu te supăra... că lui Veniamin i-o venit gust să joace și el olecuță, ca omu'...

Și adunându-și poalele, și uitând de povara pântecelui, începe a frământa podelele ca-n vremea de demult a tinereții, până-i iese codița albă din gulerul anteriorului și până ce nu mai poate.

Atunci se lasă gâfâind pe scaun, își șterge obrazul cu basmaua căpătată la lumânare, își netezește părul cu palmele și-și așază cu smerenie potcapul pe cap.

– Eh! Cine-o mu'it nu ma'nvie, Veniamine taică! oftează el, de data asta mai mult de jalea lui decât de-a răposatului.

Părintele Țucă se pornește cu Ajunul cu noaptea-n cap, că are popor mult. Mărunțel și înfoiat în anterieie, intră prin ogrăzi izbind portița cu umărul, măturând omătul cu patrafirul și împrăștiind pe nas și pe gură abur gros, de parcă i se topește barba în ger. În urma lui, dascălul Petrache calcă cu grijă, tipărind omătul de parcă n-ar avea altă treabă decât să astupe cu galoșii lui urmele lăsate de bocancii potriviți ai părintelui.

Au început să latre ca la urs câinii de prin vecini. Pe Cotarla au închis-o în bucătărie. Ei nu-i e drag părintele Țucă, iar în bucătărie e bine azi: se cenătuiește curcanul pentru mâine.

Icuță intră și iese pe ușă, pândind. N-are astâmpăr. Nasturii tunicuței lui de mare ținută sclipesc a sărbătoare. Pe lângă el se frământă Margareta, „ghiavolul”, cum a botezat-o a doua oară, cu nume păgân, popa Țucă. Și-a pieptănat numai una din cele două cozi din care-și răsucesce câte-un culbec galben la fiecare ureche. Dar astăzi nimeni n-o mai bagă-n seamă. De-ar fi casa gata până sosește părintele!

– Vine popa, Luchi!

Șterg cu batista geamul aburit și inima neastâmpărată pornește iute, cu o bucurie care doare puțin.

Trop, trop, trop...

– Fugi din ușă, să nu răcești!

– Nașterea Ta, Hristoase, Dumnezeuul nostru...

Părintele Țucă se închină la icoane, ne vâără sub nas, pe rând, pernuța mâinii cu miros de tutun și de busuioc și începe să adulmece cu nasul mititel și roș aerul călduț din odaie :

– Pui rămășag, cucoană Catia, c-ai făcut și cu fisticuri !

– Am făcut oleacă anume pentru sfinția ta, că știu că-ți plac...
răspunde mama ferindu-și zâmbetul.

În fiecare an, părintele Țucă blagoslovește și gustă turtele. Gustă câte-o farfurie întregă din fiecare fel, risipind pe patrafir fărâmituri subțiri, nucă pisată și mărgelile de sirop. După ce blagoslovește și vinul, gustându-l și pe el cu răbdare și cu socoteală, se urnește greu de lângă sobă cercetându-și sub patrafir catarama curelei și lărgind-o puțin.

Se face liniște. Toată lumea știe ce-o să se întâmple. Știu și eu, că mi-a spus Icuța. Dascălul își duce din timp mâna la gură.

Părintele tușește, să-și dreagă glasul :

– Și de Sfântu' Ion, cucoană Catia, n-ai uita mata să trimeți la biserică o colivioară și-olecuță de vinișor de ista bun, de sufletu' lui conu' Ionică, Dumnezeu să-l ierte și să-l hodinească...

– Părinte Veniamine, răspunde mama domol, iar ai uitat : pe tata îl chema Alexandru, nu Ion...

Părintele Țucă își înalță a mirare pământurile sprâncenelor, apoi se luminează :

– Că bine zici, taică ! Ei, bată-te ! Conu' Ionică era socru' lui conu' Gligore, de-alătura... Mai uit și eu, la o zi ca asta. Dă, bătrânețele !

Părintele s-a dus, valvârtej, să vestească nașterea lui Hristos și să blagoslovească și pe la alte case turtele și vinul.

În urma lui, a început să ningă.

Sus în cer, dincolo de văzduhul de călți, îngeri mărunței și harnici potrivesc cu forfecuțe de argint foi subțiri de turte pentru masa cea mare. Și fărâmiturile albe cad peste ograda noastră încet, ostenite, că vin de departe...

Tare-s mari !

Îmi iau paltonul și fug afară să le prind cu gura, ca Cotarla.

Veste de la bunicuța

Prin ninsoarea cuvioasă, de sărbătoare, s-a oprit la poartă oaspete străin. Nu-i Moș Crăciun, dar aduce daruri. Îl cheamă Panaite Havrici. Poartă cojocel cu dață roșie, căciulă zburlită și cizme scurte, cu carâmbul rășfrânt. Tata i-a întins mâna, i-a zis „bădiță Panaite” și l-a poftit în casă.

Omul și-a netezit cu amândouă palmele pletele lungi cu cărare la mijloc, s-a plecat cu smerenie și a vorbit rar, ca din carte :

– Sărut mâna, duducață dragă, și-ți foarte mulțămesc pentru cinste, cucoane Iorgule. Dară eu n-am când zăbovi. Am venit la Eș de mi-am luat fecioru’ de la Seminar. Am stat de vorbă cu părintele Director și-am aflat că Gheorghieș a’ meu are purtări frumoase. De aceea mă vedeți acuma cu inima ușoară. Pe fecior l-am mânat de-a dreptul la gară cu buclucurile lui, iară eu am venit să vă aduc niște lucrușoare de la cucoana Casandra, bunica domniilor-voastre. Și pe urmă oi grăbi și eu la gară, să nu prăpădim *trinu’* ca s-apuce Gheorghieș desară colindele-n sat...

Omul s-a aplecat deasupra traistei.

– Ce face bunicuța? a întrebat mama cu glas schimbat, micșorat și dulce: glas de nepoată.

– Apoi, îi sănătoasă... numa’ cât nu vede. Da’ de astâmpărat tot n-o rabdă inima să s-astâmpere, și somnul tot nu se prinde de dumneaei... Și mi-o dat în grijă să păzesc ca pe ochii din cap cutia asta, că-i pentru duducața cea mititică. Cică nu care cumva să se farne *moaca* dinnuntru...

Singură în odaie, desfac cutia. Lăcrița de carton e învălită în jurnale multe, și peste fiecare jurnal e legată cu câte-o sfoară înnodată cu strășnicie. Ridic capacul cu zăbavă, ca să-mi lungesc bucuria așteptării. Pe o salteluță albastră doarme, cu ochii închiși, o păpușă de porțelan. Așa-i de albă, că parcă-i bolnavă. O strig încetișor, să nu se sperie :

– Moaca...

Păpușa s-a ridicat, a deschis ochii și a râs la mine. Panaite Havrici are dreptate : așa o cheamă. Se vede că i-a spus bunicuța.

Ne uităm una la alta, stingherite amândouă. Nu știm cum să-ncepem vorba. Moaca are ochii verzi, ca frunzișoarele de magheran, și nasul cârn : când treci cu degetul peste el, abia îl simți. Îmi arată costumul ei tirolez, pestelcuța brodată, pălăria cu pană de cucuș și ciuboțelele cu șnur.

Îmi arată și rufăria, de la care nu lipsește nici un bumb. În punga de mușama cu curelușă peste umărul ei descopăr un ban de argint. Moaca îmi spune că mi l-a trimis bunicuța. Știam eu și fără să-mi mai spuie ea !

Ne ghemuim amândouă pe pat și vorbim despre bătrână.

Bunicuța mi-e străbunică. Bunica a murit tânără încă, dreaptă și frumoasă. La moartea ei, bunicuța a orbit. Trăiește singură în casa pustie de la țară, prea mare pentru ea. E mititicuță și adusă puțin de spate, iar obrazul alb și ochii care-și lunecă privirea pe deasupra lucrurilor, fără să le vadă, o fac să pară artificială, ca o păpușă care-ar fi îmbătrânit.

Poartă, de când o știu, o rochie de rips verde, cu jacheta tăiată în clini mulți și tivită cu catifelute negre. Și peste părul alb, ușor îngălbenit de vechime, o dantelă neagră în trei colțuri.

În fiecare vară ne ducem s-o vedem. Când aude trăsura, iese-n cerdac să ne întâmpine. Ne pipăie obrazul cu degete subțiri și reci: să ne „vadă”.

– Aista-i Icuță... s-o mai îngrășat de an’. Asta-i Mărgărinta, o mai crescut... Asta-i Luchi, mititica...

Și ne apropie pe rând de polcuța ei verde, care miroase dulce a flori uscate – și sub care nu se mai simte bătaia inimii bătrâne.

O întreb pe Moaca:

– Tot așa râde bunicuța, mărunțel-mărunțel?

– Tot așa, răspunde Moaca, pe limba ei.

– Și ce face baba Laia?

Moaca râde: parcă ce poate să facă baba Laia decât plăcinte cu poale-n brâu?

– Și tot așa de bune plăcinte face baba Laia?

– Tot...

A murit Moaca

Toți s-au dus de-acasă și m-au lăsat singură cu Tasia și cu Moaca.

E ajunul Crăciunului...

Tasia a ferecat porțile, a zăvorât ușile și a stins luminile. Odaia noastră dă cu ferestrele-n grădină. Rar răzbate până la mine zvon subțiat de colindă.

Mi-e inima rea : de ce m-au lăsat singură, fără colinde?

– Tu ești mititică. Tu trebuie să stai acasă și să dormi, ca să crești mare... mi-a spus mama la plecare, ca să mă împace.

Ce urâtă trebuie să fie din stradă casa noastră, cu ferestrele întunecate! Ce-or fi zicând colindătorii?

– Casă de calic!...

Și ce frumos trebuie să fie acolo unde s-au dus cu toții, dacă până și Margareta s-a ținut să fie cuminte o zi întreagă, numai s-o ia!

– Tasio, spune-mi o poveste...

– Că de povești îmi arde-acu, după ce-am frecat podelele de mi-o ieșit sufletul!

E liniște.

Lângă mine, într-o cămeșuță de noapte de-a mea, prea largă pentru ea, doar me Moaca. Doarme, cu ochii închiși. Cinchită dinaintea focului, Tasia ronțăie semințe de floarea-soarelui. Lumina rumenă îi joacă pe obraji, de parcă râde. Dar ochii decolorați privesc încremenit și aspru, ca într-o întunecime.

Moti pisoiful toarce cu întreruperi pe perna lui de după sobă. Ține isonul unui cântec pe care mi-l cânt singură în gând, ca să-mi treacă de urât.

În bătaia focului, odaia crește, se micșorează, iar crește... Lucrurile sunt când departe, cine știe unde, când aproape, de să le ajungi cu mâna.

Moti nu mai toarce. A adormit. Și cântecul meu s-a sfârșit o dată cu caietul lui.

...O fi târziu? Tasia e tot la foc, dar focul s-a stins, și Tasia a isprăvit semințele. Odaia a încremenit, albă. Pe covor, parc-a nins. Luna se uită, printre perdele, la mine și la Moaca. Acopăr cu mâna ochii păpușii: când se uită luna la ei, copiii visează urât...

O stea mititică de hârtie roșie își scutură zurgălăii la geam. Cântărețul nu se vede: steaua cântă singură, subțirel.

– Margaretă, steaua!

Margareta doarme ghem, învelită până peste cap. Numai un vârf de codiță i-a rămas afară. O mai strig o dată, să se bucure și ea că a venit Crăciunul și că s-au pornit stelele. Tace. Măcar nu dă din coadă prin somn, ca Moti!

– Au venit băieții cu steaua, Moacă!

Dar Moaca nu mai este lângă mine. Moaca nu mai este nicăieri: de jos, de pe covor, trupușorul ei de chembircă întinde spre mine o sârmă roșie, cu cârlig. Și împrejur, cioburi.

De sub pat și de lângă piciorul mesei, culeg în palmă măргеlele ochilor.

Ochii Moacăi sunt reci, iar privirea lor desperecheată păstrează încă ceva din sufletul dulce al fetei de porțelan. Și-i strâng în palmele somnoroase, și suflu peste ei plângând, să-i mai încălzesc o dată.

„Mărunțele”

Zi de sărbătoare – de iarnă, de primăvară, ziua vreunuia din noi, nu mai știu. Pe fața de masă fără o dungă, fără o pată, mama așază farfuriile cu dunguliță subțire, aurie: farfuriile de zestre ale Nuței. Fiecare avem dinainte câte trei farfurii, tacâmuri suflate cu argint, toate la fel, și câte două pahare cu picioruțe înalte. La colțul lui de masă, Icuță zbârâie.

– Cum dracu’ să mănânci, când toată vremea trebuie să te gândești numai să nu strici vreo farfurie, să nu răstorni vreun pahar din ăsta într-un picior și să nu pici sos pe fața de masă...

La urmă, mama aduce și vasul albastru din odaia ei și-l așază în mijlocul mesei. Dacă e iarnă, în vas se desfac, printre crengi de mahonia, două sau trei garoafe. Dacă-i primăvară, un mănunchi de mățișori, cu puful încă umed. Și-s așa de veseli ochii mamei când aduce florile sărbătorii, încât până și Icuță își uită necazurile și-i râd și lui ochii albaștri.

Numai mie nu mi se schimbă tacâmurile, că nu pot să mănânc cu cele mari, iar sub farfurii mi se așterne un șervet, să nu scap ceva pe fața cea albă. Dacă-s mititică și proastă!

Dar bucuria începutului de masă, când tata deschide tacticos cutiile cu sardele, iar Tasia, cu șorț alb pe dinainte, aduce farfuria cea mare cu jambon fierbinte, scade încetul cu încetul. Spre sfârșitul mesei, ochii mamei încep să se uite la tata cu îngrijorare. Icuță și Margareta își întind pe farfurioară crema de ciocolată înghițind cu noduri.

Numai Nuța și cu mine suntem liniștite. Eu, pentru că nu învăț încă la școală, iar Nuța, pentru că nu mai învață. Ea e studentă și, pe deasupra, cum spune Tasia, mai e și „bursăriță”.

Mare lucru e să fii bursăriță! În fiecare lună, te duci și-ți încasezi bursa. Și bursa nu-i leafă. Pentru leafă muncești ca tata, pe când bursa îți pică așa, din senin. Hotărât, când am să cresc mare, am să mă fac și eu bursăriță.

Când își primește bursa, Nuța vine acasă într-un suflet, mă gătește frumos și mă duce la cofetăria franțuzijilor. Iarna îmi dă prăjituri, vara – înghețată și totdeauna îmi mai cumpără pe deasupra câte o cutioară liliachie pe care scrie Heller, plină cu bomboane în formă și cu gust de toporași, acrișoare și parfumate.

Tasia aduce trei cești de cafea de trei mărimi: a tatei, cât o ceașcă de ceai, a mamei, ceva mai mică, iar a Nuței, mică de tot. În fața noastră, a celor mici, mama împinge o cutie cu bomboane. Întreagă! Mi-o aleg din timp pe cea mai frumoasă dintre ele, una verde cu fisticuri. Dar nici Icuță, nici Margareta nu întind mâna spre cutie. Și eu nu pot lua înaintea lor... Stau amândoi spășiți, cu ochii în pământ. Mama e albă-albă, ca atunci când se dă cu pudră. Și nici Nuței, cât e ea de bursăriță, parcă tot nu-i e tocmai îndemână.

Tata își drege glasul. E așa de vesel că-ți vine a crede c-o să înceapă a cânta. Scoate din buzunarul de sus al vestei două patace de argint de câte cinci lei și le așază la dreapta farfuriei. Dar mama, în loc să se bucure, se ridică speriată:

– Iar, Iorgule! De ce nu lași copiii să se bucure și ei de ziua asta?

– Cum nu-i las? se miră tata cu același glas de zile mari. Tocmai asta vreau, să se bucure și ei! Să-și primească fiecare, după cuviință, răsplata muncii și a purtării lui.

Și întorcându-se spre cei doi spășiți:

– Ei, ia aduceți-mi notele, să vedem care înhață anul ăsta pataca!

Cei doi sar de pe scaune și se întorc umăr lângă umăr, aducând fiecare câte un carnetel cenușiu de pânză. Al Margaretei e nou-nouț, al lui Icuță, cu colțurile zburlite.

Și rămân amândoi în picioare, fără să se uite nici unul la altul, nici la noi, ceilalți.

Tata își pune ochelarii, mai ia o gură de cafea, apoi deschide carnețelele. Le așază alături și începe să le cerceteze, urmărind rândurile cu degetul, când pe unul, când pe celălalt. Și pe măsură ce le cercetează, ochii i se întunecă. O sprânceană i se ridică, încrețindu-i fruntea deasupra ei, cealaltă i se coboară.

– Hm! Mărunțele, mărunțele... zice el cu alt glas, cu glasul lui de fiecare zi.

Mama are lacrimi în ochi. Nuța „mănâncă din falcă”, așa cum face întotdeauna la necaz: își mușcă obraji pe dinăuntru. Eu am uitat de bomboană. Cutia e lângă mine, și din cele cu fisticuri îs trei la fel una lângă alta. Aș putea să le iau pe toate, să le vâr în buzunar, că de mâncat nu pot mânca acum, și nimeni n-ar băga de seamă. Dar mi-e milă de Icuță. Cu toate că se ține, strâmbându-se urât, o lacrimă i-a scăpat pe la coada unui ochi și-i alunecă repede pe obraz la vale, rotundă și tulbure.

– Mărunțele... Și tu, Mărgărinto, cum de-ai luat șapte la purtare? Ce-ai făcut?

– Nimic, îngaimă Margareta.

Dar amintirea cine știe cărei năzdrăvănii îi aprinde o scânteie de veselie în ochi. Icuță, care pesemne că știe despre ce e vorba, își scutură lacrima și încearcă să-și stăpânească râsul. Mama se luminează și ea: dacă râd copiii...

– Mărunțele...

Și în timp ce tata culege de pe masă cele două patace și le pune în buzunarul vestei, Icuță și Margareta o zbughesc afară ca din pușcă: dacă-i iarnă, încep să se bată cu omăt, dacă-i primăvară, îi trag un șotron pe trotuar, în stradă, cu pantofii cei noi, să se ducă vestea!

Mă bucur și eu și-mi frec ghetuțele una de alta sub masă. Știu că Nuța are să iasă după copii și are să le dea la fiecare, din bursa ei, câte o patacă de cinci lei, iar Icuță are să strige:

– Bravo, bursărițo! Tot tu ești mai de treabă...

Mamei i-a înflorit din nou obrazul. Răsuflă ușurată. Întind și eu mâna spre cutia cu bomboane. Numai tata mai rămâne o vreme încruntat. Oftează!

– Mărunțele... Prea-i alintăm, Catia, prea le intrăm în voie...

– Dar îs copii buni, Iorgule, face mama cu glas tremurat de emoție.

– Buni, nu zic... dar, oricum, când eram eu ca ei...

Începe să-și aducă aminte. Și gândindu-se la cel care fusese cândva Gheorghieș Casian, feciorul preotesei văduve, Maria din Cotul Vameșului, sprâncenele i se așază la locul lor și în ochii lui – unul mai verde și altul mai albastru – se face iarăși sărbătoare.

Eu n-am apucat să mă bucur sau să mă mâhnesc la zile mari din pricina carnețelului cu note. Într-o primăvară, înainte de a mă fi dat la școală, când se făcea obișnuita scuturătură și toate sertarele casei erau întoarse pe dos, Icuță a găsit pe biroul tatei o hârtie ciudată, împăturită frumos. A întins-o. Era ca dată cu ceară, gălbuie și împodobită pe margini cu fel de fel de înflorituri. Și dintr-o dată, bucurându-se grozav, a chemat-o pe Margareta și au cercetat amândoi „patalamaua” urmărindu-i rândurile cu degetul, cum făcea tata pe carnețelele lor cu note. Erau răzbunați!

Și în ziua sărbătorii de primăvară, când s-a dus tata în odaia lui să ia cele două patace pregătite de dimineață – a găsit pe birou, desfăcută larg, diploma lui de absolvire a Școlii de Institutori din București, din care se vedea fără putință de tăgadă că elevul Casian Gheorghe avusese și el pe vremuri câteva, ba chiar mai multe, „mărunțele”...

A împăturit la loc frumos pergamentul, l-a vârat în sertar și s-a întors în capul mesei de sărbătoare mai puțin vesel ca de obicei, dar mai înduioșat.

– Îți mulțumesc, Catia... i-a șoptit el mamei, neștiind că vinovatul era Icuță.

Iar la cafea, ne-a trimis pe toți cei mici afară, să mâncăm bomboanele pe cerdac – și niciodată n-a mai cerut nimănui carnetele cu „mărunțele”.

Soare cu dinți

Mi-a trimis Lia un pian cu clape poleite, pe care se cântă, dulce, cu două ciocănele de lemn.

Lia e tot fata mamei, dar e cucoană. Are și doi copii. Șade într-un târg, departe, și nu vine decât de Paști. Atunci, Ionel mă bate, iar Veronica îmi strică toate jucăriile și tot ea plânge. Plâng și eu, dar pe-nfundate: doar sunt mătușa lor.

Încerc, una câte una, clapele pianului. Am și învățat să cânt „Ah, în mai” și „Șapte găște potcovite”, până la „Dar gânsacu’ le-a-ntâlnit”: de-acolo, nu mai merge.

I-am făcut și Liei un cântec. Numai de nu l-aș uita până la Paști!

*Lie ciocârlie,
Lie de la vie,
Ce-mi aduci tu în cutie?...*

Afară-i soare. Omătul tot e presărat cu așchii ascuțite, de sticlă.

– E soare, e soare... încerc să cânt, din gură și din pian, pe „Deșteaptă-te, române”.

– Soare cu dinți! râde Icuță, care vine de-afară cu frigul după el.

– De ce cu dinți?

– Fiindcă mușcă. Cum ieși pe ușă, face: hap! Și te-apucă de nas...

Ne ducem la plimbare. Icuță avea dreptate: abia am coborât scările, și-mi simt nasul străin, rotund și rece ca o bobită din gâtul unei sticle cu limonadă. De nu l-aș prăpădi!

Cotarla sare în jurul meu, închipuind o luptă cu un vrăjmaș nevăzut. În ziua de Crăciun, îmi pot îngădui orice...

– Mamă, îi dai voie și Cotarlei să meargă cu noi?

Icuță se bucură. Și lui i-e dragă Cotarla. Dar fetele se uită urât, întâi la mine, pe urmă la Icuță, pe urmă la „javră”. Ca și cum ar fi înțelese despre ce-i vorba, Cotarla a și luat-o înainte pe stradă, cu nasu-n vânt, fudulă.

– Trebuia s-o închizi în bucătărie până plecam! țipă Margareta la Icuță.

– Dacă ne-ntâlnim cu cineva, să nu spui că-i a noastră, zice Nuța luându-mă de mână cam smucit.

– Dacă iese și Luiza cu pechinezul ei?...

Icuță îmi dă un ghiont:

– I-l face ferfeniță Cotarla!

Râd și fetele. Ne-am împăcat. Pornim.

Așa de frumoasă-i strada!

Trec, cu tobe și fluiere, Irozii. Fetele uită că-s domnișoare și rotunjesc ochi mari, de copil, cum sunt ochii tuturor copiilor în ziua de Crăciun. Zăpăcită de zgomot, dar și curioasă, Cotarla a venit să se lipească de mine. Merge pieziș și mă-mpiedic mereu de ea. Dar nu mă supăr.

În fața noastră s-a deschis ușa unei crâșme. Zbucnește-n ger un pachet de aer gros, cald și acru. Clipind mărunț din ochii tulburi, iese în lumină o țigancă în polcuță verde. Și-n urma ei, se poticnește-n prag Moș Crăciun...

Se sprijină c-o mână de ușor, cu cealaltă apucă femeia de după umeri și încearcă să scuipe dincolo de barbă. Dar nu poate. E prea departe. Începe să cânte, gros și răgușit:

*Ia-auzi valea, cum răsună valea,
Și mândruța-mi ține calea, măi!*

– Aista-i Albescu, țiganul, râde Icuță. Nu știi când s-a îmbătat, că ș-aseară era beat!

Irozii au trecut. Se mai aud, înfundate, cele trei bătăi gemene de tobă. Clătinându-se, se depărtează și Moș Crăciun, de gât cu mândruța lui cu polcă verde.

Mă întorc spre Cotarla. Dar Cotarla nu-i lângă mine. Face cunoștință c-un dulău negru și lustruit de parcă-i dat cu cremă de ghete. O strig:

– Hai acasă, Cotarlă.

– Dă-o dracului! se răstește Margareta la mine.

– Haimana! zice și Icuță, roșu în obraz.

Nu mai pricep nimic. Îmi vine să plâng, și nu știu de ce, și mi-e rușine. Mă uit în vârful șoșonilor. Parc-a suflat cineva peste soare și l-a stins. Scânteile de omăt nu-s bune decât să-mi înțepe ochii: soare cu dinți...

Merg cuminte, în rând cu ceilalți. Dar gândul mi-i în urmă: Unde-i Cotarla? Unde-i Moș Crăciun?

Și pomul încărcat cu lumină din vitrina în fața căreia ne-am oprit începe să se clatine în ape calde de lacrimi.

Cântec de plâns

Rochiile mele și ale Margaretei ni le coase madama Janeta. Madama Janeta stă într-o casă mititică, făcută dintr-o mulțime de cutiuțe înghesuite unele într-altele și unele peste altele, cu atâtea scări de lemn și cu atâtea cerdăcuțe, că după ce-ai intrat nu te mai pricepi pe unde să ieși. Și casa asta e în fundul unei ogrăzi întinse cât vezi cu ochii, înconjurată de case la fel cu a madamei Janeta: așa de la fel, că dacă m-aș duce singură la cerdac, n-aș nimeri în care să intru.

Pământul bătătorit n-are un fir de troscot, un brusture ori măcar un scai porcesc. E scobit de gropițe pentru jucat pichiul și din loc în loc, mai ales pe sub pereți, înnegrit vremelnic de câte-un pârăuș. Aici se joacă, izvorând de prin cotloanele de scânduri vechi, toate plodurile din vecini: unii încă în rochițe, alții cu pantalonii despicați la spate și cu basmaua tăvălită prin colb. Vorbesc o limbă repezită, toți deodată, apropiindu-și frunțile de parcă se sfădesc și lungind cuvintele la coadă de parcă le cântă. Din când în când, câte unul mic, lăsat din brațe de-un frate mai răsărit, începe să scâncească. Atunci cel mare îl mută oleacă mai încolo. Și-n locul lui rămâne o baltă rotundă, pe care-o usucă repede soarele și-o acoperă colbul stârnit de joaca celorlalți.

Vara, ograda e neagră de muște de toate soiurile și de toate mărimile.

Când trecem printre ploduri, Margareta le spune nu știu ce pe limba lor. Și băieții cu pistrui se burzuluiesc și-i strigă din urmă, ascuțindu-se:

- Mișighină!
- Ce le spui tu, de se supără?

Aș vrea să le spun și eu ce le spune ea, ca să mă facă și pe mine „mișighină”.

- Toate de le-i ști, vei îmbătrâni! îmi răspunde Margareta.
- Mișighină! o ocărăsc și eu supărată.

Madama Janeta are ochii roșii, ca găinile, sprâncenele albe și genele la fel. Veșnic parcă s-a jucat în colb. Cât ne cearcă, vorbește de fetele ei plecate la America și plânge.

– Așa niște fete, ca niște trandafiri!

Și-și trage lacrimile pe nas, cu zgomot, de mă gădilă-n ureche.

– Da' ce, au murit, de plângi? întreabă Margareta.

– Ferească Dumnezeu! sare madama Janeta, gata să-și înghită acele pe care le ține între dinți. Ferească Dumnezeu! Trăiesc, și-s bogate, nu le fie de deochi! Și li-i bine acolo, la Americă... Da' tare-s departe, mamă dragă, tare-s departe!

Și iar mă gădilă-n ureche.

Nuța a trecut de la madama Janeta la domnul Zeida, care lucrează rochiile mamei. Peste doi-trei ani, are să treacă și Margareta. Și madama Janeta numai mie are să-mi sufle-n ureche de dorul fetelor ei „de la Americă”.

– Mamă, când oi crește mare are să-mi facă și mie rochii domnu' Zeida?

– Are să-ți facă... dac-o mai trăi pân-atunci! râde mama.

Domnu' Zeida e bătrân. E mic și gras și are părul alb. Numai bărbuța triunghiulară, care-i ascute obrazul rotund, e roșie ca focul. Vorbește despre el ca despre cineva străin:

– Domnu' Zeida vre să mai scurteze olecuță jachețica, dacă vrei mata... Când zici mata să vie domnu' Zeida la cercat?... Domnu' Zeida are să cumpere pân-atunci sutaș și bumbi asortați...

Are o pernuță verde de catifea, murdară-murdară, pe care-o aduce Ghizela cea mititică o dată cu rochiile, de câte ori vine la cercat. Domnul Zeida pune pernuța în fața mamei, se așază în genunchi și face o mătanie, icnind. Pe urmă mută pernuța oleacă mai încolo și face altă mătanie. Și tot așa, de jur-împrejurul mamei, până ce isprăvește de dat semne cu creta.

– Să nu lese coadă... zice mama.

– Vai de mine, madam' dragă, da' unde se pomenește una ca asta la domnu' Zeida? Îmi pare rău!

Și mai face o mătanie pe deasupra, ca să se încredințeze că toate sunt așa cum trebuie să fie.

Îmi place s-o văd pe mama gătită, și-mi plac și închinăciunile lui domnul Zeida. Mă uit și mă gândesc ce mare meșter trebuie să fie cineva ca să facă o rochie cu atâtea falduri și cu atâtea volane. Unde le-ar nemeri, așa ticluite, săraca madama Janeta mea? Dar poate că nu-i vorba numai de meșteșug... Mai știi? Mie nu mi se pare lucru tocmai curat. La urma urmei, de ce poartă domnul Zeida bărbuță roșie? ca cineva al cărui nume nu trebuie să-l pomenești în casă fără să faci trei cruci cu limba?...

De la o vreme însă, nu mai stau la cercat. M-am împrietenit cu Ghizela. Stăm amândouă în antrețelul de dindos sau pe cerdac și mâncăm covrigi.

Ghizela nu vorbește. Cântă. După ce isprăvește de ronțait covrigul în dinții din față, că alții n-are, își scutură palmele una la alta, le șterge de șolduri și râde amărât:

– Mersi... Să-ți zic de-acu' un cântec? Știu unu' frumos.

Nici n-așteaptă răspuns. Cântă încetișor, cu capul în piept, cu ochii țintă la vârful săndăluțelor ei vechi, de parcă acolo ar fi stând scris cântecul. O șuviță de păr sărac, galbenă și fără lustru, îi cade pe o tâmplă. Își frământă degetele slabe, cu vârfurile împunse de ac, și cântă.

Când isprăvește, ridică dintr-un umăr și zice:

– Gata.

Și pleacă.

Am învățat și eu cântecele Ghizelei. Le cam încurc, că unele-s prea lungi, iar altele-s într-o limbă pe care n-o pricep. Plec capul în piept și mă uit și eu la vârful sandalelor. Dar sandalele mele nu-mi spun nimic, se vede că-s prea noi și nu știu. Unul din cântece, cel mai vesel, seamănă a horă, și fiecare bucățică sfârșește cu o chemare dulce:

– Oi, meidălă, meidălă, meidelă!

Pe ăsta îl știu tot, de la un capăt la cellalt. Dar de când a răs Icuță de mine și m-a făcut jidaucă, nu-l mai cânt decât în gând, în fundul grădinii, când nu-i nimeni pe aproape.

– Mai știu unu'... zice Ghizela după ce și-a isprăvit covrigul. Unu' „de plâns”. Să-l zic?

Și începe :

*Pe o stradă pustiiță,
Căutând pe un amic,
Văd o fi'nță rătăcită,
Un copil de cinci ani mic...*

Povestea e lungă și cam încâlcită, iar cântecul monoton. De la o vreme, îmi dau seama că Ghizela a luat-o de la capăt. Cântă și plânge :

*Haide, nene, mama moare,
Nu e nimeni lângă ea,
Plânge rău, nu știu ce-o doare,
Nu știu ce-are mama mea...*

Încep să înțeleg. „Nenea” s-a dus cu băiatul într-o sărăcie de bordei. Acolo, pe un pat fără țoale, trage de moarte o femeie care, înainte de a-și da sufletul, încredințează străinului băiatul. Și „nenea” pleacă, pe strada pustiiță, de mână cu copilul (de cinci ani mic)...

Și eu sunt mică, de cinci ani... O văd pe mama legată la frunte cu felii de cartof crud bătute-n hrean. Stă culcată și geme. Duce des la gură o batistă făcută ghem și-și strânge ochii, a durere.

– Te doare, mamă? întreb încetișor, să n-o supăr.

– Nu știi, Luchi... nu știi ce am.

(Nu știi ce-are mama mea...)

Și pe urmă, îi trece...

– Matala nu plângi? mă-ntrebă Ghizela, vârându-mi sub obraz nasul roșu și ochii umezi.

Uite, nu plâng. De ce să plâng? Și nici nu vreau să plâng. Îmi pare rău de copil. Dar mama lui nu putea să-și puie la cap cartofi cu hrean, și să nu moară?...

Și dintr-o dată, o spaimă grea, de noapte, o spaimă de vis rău pe care nici un bocet de pe lume n-ar ști s-o risipească, mă năpădește fără milă din toate părțile. Înțeleg, pentru întâia oară în bucățița mea de viață, că mama ar putea să moară. Înțeleg, nu cu mintea aiurită, care se împotrivește să înțeleagă, ci cu tot trupușorul care mă doare de moarte. Și umerii șubrezi se zbat zadarnic să scuture de pe ei durerea nouă și fără nume.

Ghizela mă privește nedumerită. Apoi împachetează repegior în jurnal pernuța verde a lui domnul Zeida și pleacă fără zgomot, pe lângă păreți, umilită.

– Nu te supăra matala, lasă... n-am să ți-l mai zic pe-aista...

Și nu mi l-a mai „zis”. Mi le-a cântat de nenumărate ori pe celelalte. Dar din toate cântecele ei, cântecul „de plâns” e singurul pe care nu l-am putut uita.

Avem oaspeți

Du-duca Liza vine la noi de-a dreptul de la gară. Vine pe jos, c-un geamantănaș cafeniu cu pânțele supt ca o armonică dezumflată. Întinde din poartă o mână împăciuitoare, cu degetele ieșite prin mănușa de ață, și strigă cu glasul tăiat în bucățele de răsufierea scurtă:

– Nu vă speriați, că nu stau mult... Nu-mi place mie să deranjez oamenii!

E slabă și-și ține un umăr mai sus decât celălalt, din care pricină aduce puțintel la înfățișare cu Ioan-Vodă cel Cumplit din cartea Margaretei. Așa zice Icuță. Dar Ioan-Vodă, cu toate că e cumplit și bărbos, e mai frumos. Duda Liza are ochi de rățușcă speriată și un cap țuguat, care-i tremură mereu, de parcă-i prins de gât cu teluri.

Ne trece pe sub nas, de bun găsit, mănua ei care miroase a tutun și a oțet de trandafiri și aruncă în vânt, peste capetele noastre, câte-o sărutare. O singură dată am simțit pe frunte atingerea unui vârf de nas, sticlos și rece ca o boboacă din gâtul gărașilor cu limonadă. Și de-atunci, nu-mi mai trebuie să mă sărute.

Mama o întâmpină și încă nu s-a săturat să povestească întâmplările minunate, niciodată de două ori la fel, din viața „bieteii Ilenuțe, Dumnezeu s-o ierte”.

– Nu știu când ai să te mai sature de edecurile tale, Catia... zice tata, coborând puțintel o sprânceană.

Când vorbește tata așa, mama face ochi de copil pedepsit.

– Ce să-i fac, săraca? A fost prietenă cu mama, ține la copii... Și pe urmă, nu stă mult, mâine la șapte pleacă...

Tata ridică dintr-un umăr și râde. Râde și mama. Știu ei că duca Liza nu pleacă niciodată „a doua zi”. Și mai știu că atunci când pleacă, geamantănașul ei costeliv e așa de umflat, încât curelele trebuie înnădite cu sfoară ca să-l cuprindă.

A venit și Onorina.

Când vine ea, se bucură toată casa. Până și Tasia uită să bombănească dimineața, când scutură așternuturile, de ciudă că scutură unul mai mult.

– Copchil *urfan*, săraca... oftează ea.

Onorina e orfană și-i un fel de nepoată de-a tatei. Dar mie nu mi-e nici vară, nici mătușă, cum s-ar cuveni. Nu știu ce fel de neam sunt eu cu ea. Când încearcă mama să-mi spuie, mă zăpăcesc de-atâtea nume câte-mi înșiră și tot nedumerită rămân.

Onorina are părul castaniu ca al meu și ochii în culoarea alunelor când încep a se coace: nici verzi, nici bruni. Își mușcă întruna buzele, de parcă tot îi vine-a râde și nu vrea. Și-i subțirică și bătută-n palme ca un băiețel. Tunica lui Icuță o încape numai bine. Numai când își pune pe sub rochie pieptărașul căptușit cu volane crețe, samănă și ea a fată.

Azi mi-a adus din târg un buchețel de flori ca niște ceșcuțe de porțelan alb, pline cu primăvară. Sunt cele dintâi lăcrămioare pe care le văd. Cine le-o fi plâns, așa de mari? Tare necăjit trebuie să fi fost...

Vin Paștele, cu înserări legănate de clopote, cu miros de var proaspăt, de ceară și de terebentină. Unde te întorci, miroase a curat. Și n-ai voie să calci pe nicăieri...

În grădină a înflorit un zarzăr. Numai trei floricele, de încercare, pesemne: dacă-i bine, să înflorească și celelalte; dacă nu, să mai aștepte.

La bucătărie se fac cozonacii tot „de încercare”, ca să vadă mama dacă făina e destul de uscată și dacă drojdia crește. Încearcă și ea, ca zarzărul. Și-s mai buni cozonacii de încercare, fiindcă-s mai puțini. De cei de la Paști, din care mănânci cât vrei, te sature repede și nici nu te mai uiți la ei.

Tasia pisează scorțișoară, și Onorina – zahăr. Piulița Tasiei cântă mai subțire decât a Onorinei. Mă aplec s-o ascult. Dar mă ustură nasul și strănut ca o pisică.

– Câți!... face mama.

Mă duc lângă Onorina. Cu ochii strânși, cu gura căscată, adulmec colbul sticlos și dulce care plutește în jurul fetei. E cu vanilie.

– Ai să te îneci! râde mama.

Scârțâie portița. Numai când vine duduca Liza scârțâie portița așa, de nu se mai isprăvește. Îi ies repede înainte. S-a dus să cumpere stafide, și alesul stafidelor e treaba mea: una-n gură, una-n farfurie.

Dar duduca Liza nici nu mă vede. Capul i se clatină mai tare ca de obicei, și pana năpârlită de pe tocă îi joacă de parc-o bate vântul.

Nu-i singură. În urma ei vine un băiat subțiratec și spălăcit, cu ochelari încălecați pe nas, înfășat într-o redingotă prea strâmtă și prea lungă pentru el.

Mama își leapădă șorțul, își șterge mâinile și-i întâmpină zâmbitoare și nedumerită.

Mă duc după mama în salon. Musafirul a intrat și el, însemnându-și drumul cu urme late de colb pe scândurile ceruite. Să fac eu asemenea urme!... S-a așezat pe un scaun prea scund și a rămas acolo, aplecat înainte, cu degetele răsfirate pe genunchi, cu vârfurile ghetelor aduse unul spre altul. Se uită pe dinăuntru la ochelarii lui, de parcă nu vede dincolo de ei.

Duduca Liza își face vânt c-un jurnal, înfierbântată :

– Să vezi cum o fost, Catia... Ieșisem de la „greci” cu stafidele, când iaca, la fereastră, Adela Zavati! „Vai, Lizo dragă, zice, se poate să treci pe la ușa mea fără să intri?...” Ș-am intrat, că drept să-ți spun mi-era dor de Adela. N-o văzusem de la nunta nepoate-si, Maricuța, cu băietu’ lui Postelnicu, cel care-o ținut Todireni înaintea lui Petrache Ivașcu... Pe-atunci, Alecuțu era în liceu, și ia privește ce mândreță de flăcău s-o făcut!

Mama s-a întors binevoitoare către musafir. Parcă așteaptă să spuie și el ceva. Dar Alecuțu se uită înainte la ochelarii lui și zâmbește împrăștiat, cum zâmbesc copiii mici în fașă.

– Și când să plec, numa’ ce-l văd pe dumnealui că vrea să mă conducă! O fi auzit că este pe-aici o fată de măritat, ștregarul...

Duduca Liza râde, cu nevinovăție. „Ștregarul” și-a proptit bărbia-n piept. Urechile i s-au aprins, cum mi se aprind mâinile când le țin, seara, în zarea lămpii. Vrea să spuie și el nu știu ce, dar fiecare vorbă i se oprește de-a curmezișul în gât și le ține-n loc pe celelalte.

Sprijinită de ușorul ușii, în celălalt capăt al odăii, Onorina stă ca de lemn, cu brațele strânse peste piept, cu gura căscată. Nici nu și-a scuturat măcar colbul de zahăr din păr. Din când în când, musafirul strecoară spre ea, pe la colțul ochelarilor, o privire nesigură, care se anină în treacăt de toate mărunțișurile din cale. Dar cum se simte surprins, își trage repede privirea sub ochelari, la

adăpost, și-și scutură de pe reverul hainei, cu arătătorul făcut cârlig, o gănganie închipuită.

Într-un târziu a sărit de pe scaun ca înțepat de-un ac, s-a împiedicat de-un covor și a plecat, uitându-și bastonul cu mâner de os în chip de plisc de rață.

Tasia s-a uitat după el cum se duce-n mers săltat, cu două palme mai înalt decât gardul de după care nici tata nu se vede:

– Ia-te-uită, frate! Parcă merge călare...

Iar duduca Liza s-a oprit în fața cuierului, s-a uitat lung la bastonul părăsit și-a suspinat cu duioșie:

– Zi-i tinereță și te mântuie!

Onorina n-a venit la masă. Zice c-o doare capul. Mama n-are gust de vorbă. Tata se uită în farfurie și, cât nu mănâncă, bate cu furculița în scăueșul de sticlă. Să fac eu așa!... Din când în când, aruncă spre duduca Liza privirea ochilor reci ca două alice de grindină. Dar bătrâna parcă nu bagă de seamă nimic.

Margareta și cu Icuță se ghiontesc pe sub masă și-și fac semne. Le-a spus nu știu ce Tasia și-s tare veseli. Râde și Nuța, pe furiș. N-am astâmpăr. Abia aștept să aflu ce-i.

– Luchi! M-a strigat Onorina, în săliță. Îmi vâra în pumn două caramelle și-mi spune repede, pe întuneric:

– Ascultă, Luchi... Să te duci după masă în „odaie” și să asculți ce-o să spuie duduca Liza despre Alecuțu Zavati... Înțelegi? Și pe urmă să vii să-mi spui...

– Ce-i cu Onorina? întrebă mama, cu gândul în altă parte.

– Hm! își drege tata glasul. Dar nu spune nimic.

– O doare capul... zic eu.

Și mă duc în „odaie”.

Îmi pare rău că nu pot ieși pe cerdac, cu Nuța, cu Margareta și cu Icuță. Îi aud râzând... Dar nu se poate. Mi-am primit plata și trebuie să mă țin de cuvânt.

„Odaia” e un fel de cămăruță îngustă, unde-și are mama mașina de cusut și unde, la masa lungă și goală, își fac lecțiile – fiecare la un capăt, ca să nu se „cotească” și să se bată cu picioarele –

Margareta și Icuță. În fund e o canapeluță strâmbă, cu telurile cam ieșite, pe care-și face culcuș, când vine la noi, duduca Liza.

Mama a deschis cutia de lucru și a început să coase, sub lampă. Prinde la loc mâneca unei tunicuțe, ruptă în goana după un zmeu cu zbârnâitoare scăpat din sfoară și găsit, pe înserate, spânzurat în firele de telegraf din grădina Ghicăi-Vodă. Stă cu spatele spre mine. Îi văd ceafa înaltă sub părul greu și, în capacul de lac negru al cutiei deschise, fruntea de porțelan.

Nu m-a văzut ori se face că nu mă vede, nu știu. Tace și ea, tac și eu...

Stau pe un scăueș sub fereastră și mă uit în zarea lămpii la caramelle. Au început a se topi. Una-i cu portocale, alta cu fisticuri. Bine că nu-i cu zmeură!

Duduca Liza vine de la cozonaci, fășâind cu papucii ei de pâslă.

– Strașnici o ieșit, Catia dragă! Vezi dac-ai opărit făina cu borș, cum ți-am spus eu?... C-așa făcea și Ilenuța, Dumnezeu s-o ierte...

– Duducă Liză, nu te supăra... Dar m-a întrebat Iorgu și n-am știut ce să-i răspund. Cu ce gând a venit la noi băiatul Adelei Zavati?

Duduca Liza s-a înfipt în scaunul cu spătar în chip de liră și s-a uitat la mama cu o scânteie de veselie în ochii ei de rățușcă speriată.

– Iaca întrebare! Ce vrei să caute un băiet tânăr într-o casă-n care s-o pripășit o fată de măritat? Că doar Onorina n-are de gând să îmbătrânească pe la ușile neamurilor! Și Alecuțu, slavă Domnului, îi frumușel, îi din oameni și are slujbă bunișoară la Epitropie... Că – fie vorba între noi – nici Onorina nu-i cine știe ce: ia, acolo, o bucățică de fată. Fără părinți, fără zestre... Parcă voi ce-o să-i puteți da? Adela ține la patruzeci de mii și trusou. Da' dacă se prinde băetu', nu se mai uită el la ce spune mă-sa, că-i cam hop într-o parte... Las-că nici Adela nu-i mai acătării. Mie nu-mi place să vorbesc de rău pe nimeni, da' așa viespe de femeie, mai rar! Împunge cu gura, nu alta. Și – nu c-o critic – da' umblă pe-acasă ca o slugă. Avea pe dânsa o fustă, ce să-ți spun? Nici de pomană să n-o dai! Și vorbea de patruzeci de mii, așa, ca de nimica toată. (Patruzeci de mii bani gheață și trusou, că altfel nu-l dau

pe Alecuțu!) Parcă Alecuțu dumisale ar fi cine știe ce scumpete... Ce să-ți spun, că doar l-ai văzut: slut cât se cuvine, și nu-i în stare să înnoade două vorbe ca lumea. Sâsâie ca un gânsac și înghite-n sec. Da-i drept că și Adela era amărâtă azi, că i-o murit doi curcani de toată frumusețea. Și omul, la necaz... Aseară i-o văzut că pirotesc, da' o gândit că poate se schimbă vremea. Și azi, gata! C-o început să umble-n târg holera găinilor. Iaca, să nu uit să le dăm mâine untdelemn cu piper și cu usturoi... Grozavă boală! M-am întâlnit și cu Natalița Rașcu. Nu zici c-o prăpădit, săraca, sămânța găinilor pe care i le-o adus Nicu Mușat tocmai de prin India, de pe unde-și înțarcă dracul copiii?... Ce, nu știi? Trăiți într-un târg și habar n-aveți unii de alții! Apoi, Nicu Mușat, înainte de-a o lua pe Olimpia Secară, o vrut s-o ieie pe Natalița, după ce-o murit Iorgulescu, bărbată-su dintâi. Da' ea n-o vrut. Zicea că s-o săturat de feciori de popă! Și l-o luat pe Rașcu, că-i mai de neam. De drept, așa-i. Bunicu-său de pe mamă o fost însurat întâi (c-o fost însurat de patru ori) cu Raluca, fata logofătului Cumpătă... Strașnic om, Cumpătă ista! Numa' de năzdrăvănii s-o ținut. L-o cunoscut și Ilenuța, Dumnezeu s-o ierte. Noi eram demoazele, Ilenuța și cu mine, și el era bătrân de-l purtau doi feciori cu jilțul dintr-o odaie în alta, da' tot cu ochii după fete umbla! C-așa le-o fost neamul. Frate-său, Mihăiță, n-o furat pe fata lui Manolache Zapan tocmai când o pornea tată-său la mănăstire la Agafton, s-o călugărească?... Că era stareță la Agafton maica Filofteia Racliș, care era nepoată de soră a Mitropolitului Calinic, Dumnezeu să-l ierte...

Onorina mă așteaptă în săliță.

– Ei?

Rămân în fața ei cu ochii plecați, ca o vinovată. Degetele mi-s încleiate pe caramellele topite, gândul mi-e încleiat ca și degetele. Caut să prind un capăt din ghemul de vorbe al duduicăi Liza. Parcă mi-a dat cineva să descurc un scul de lână pe care l-au scărmanat pisicile.

– Apoi... zicea că Adela Zavati și cu Alecuțu umblă cu fusta ruptă... și că holera găinilor a dus curcanii lui domnu' Mușat unde-a

înțarcat dracul copiii, fiindcă logofătul Cumpătă a furat pe Mitropolitul Calinic, Dumnezeu să-l ierte, când îl pornea tată-său să se călugărească la Agafton cu maica Filofteia...

Cad în soare !

– **N**u pune mâna. Asta-i oglinda bunicului...
Alți copii au bunic. Eu n-am decât oglinda bunicului. Și nici pe aceea n-am voie să pun mâna!

– Când are să-mi crească și mie barbă, am să mă bărbieresc în oglinda bunicului, se fudulește Icuță.

Încep să râd: Icuță cu barbă!

– Ce te râzi? se supără el. Mi-a spus mama că mi-o dă mie. Voi sunteți fete, n-aveți nevoie să vă bărbieriți.

...Dar mătușica Dina nu-i cucoană – și se bărbierește? Când ne sărută, ne-nțeapă...

– Da' dacă-mi crește și mie barbă? întreb, cu puțină frică.

– Atunci te ducem la iarmaroc și facem parale cu tine! se veselește Margareta.

Și proptindu-se bine pe picioarele ei lungi, se încruntă și începe să strige gros, ca turcul de la panoramă:

– Numai zece bani intrarea! Pofțiți, vă rog. Nemaivăzut și nemai-uzit: femeia cu barbă din Africa Centrală!...

Aș vrea să nu plâng, dar nu pot. Margareta se uită urât la mine. I-am stricat cheful.

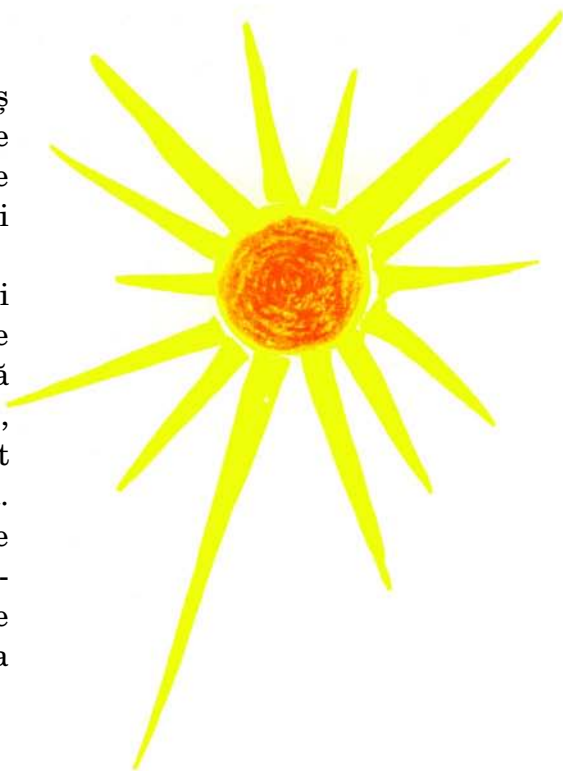
– Iar te smârcești! Și-mi întoarce spatele, cu dispreț.

Dacă nu-i chip să spun și eu o vorbă fără ca Margareta să mă facă de râs! Măcar să nu fi fost de față Tanța popii... Cum o lasă mama pe Margareta să se joace cu Tanța? N-are niciodată batistă și are totdeauna guturai. Și fuge de acasă să n-o pieptene mă-sa...

– Nu mai plânge, Fasolica tatei. N-ați oglinda... da' să n-o spargi, că te ia mama dracului!

Tot Icuță-i mai de treabă. Dacă-ș mai putea plânge, ar fi în stare să-mi aducă „peștișori” de mintă de la Alexiadis... Dar nu mai pot, și parcă-mi pare rău.

Oglinda bunicului, cu ramă și cu mâner de lemn negru de pe care lustrul s-a șters de mult, are două fețe. Într-una văd un obraz de uriaș, cu dinți lați ca de cal, cu ochi cât pumnul și cu gene groase, de sârmă. Nu-s eu aceea: e zmeoaica. Se face că seamănă cu mine, ca să mă mo-mească. Până și alunica de pe tâmplă o are ca mine. Numai că a

ei e cât o alună turcească... Mă strâmb. Se strâmbă și ea. Râd. Râde și ea. Dă-o-ncolo, că prea e slută!

Pe cealaltă parte, oglinda bunicului mă arată pe mine, dar mititică-mititică, ca prin binoclul întors. Dacă o sprijin de perete și mă depărtez puțin, în ovalul ei încap întregă, cu rochiță și cu sandale cu tot. O păpușă... îmi place. Aș vrea să ies din oglindă și să umblu prin casă, așa, mică... Numai să nu mi se rupă degetele! Ce-ar zice mama când m-ar vedea? Dar Icuță? M-ar băga în buzunar. Poate m-ar lua cu el la internat și m-ar vâri în pupitrul?... Nu vreau, că trebuie să fie întuneric acolo și să miroasă a cerneală.

Dar dacă, pe urmă, nu mai pot intra la loc în oglindă și rămân pe lume așa, pocită? Ce-ar face săraca mama cu mine? M-ar ascunde, de rușine, să nu mă vadă nimeni, niciodată...

Pun la loc, în saltarul ei, oglinda bunicului. E plină de primejdii. Ce gust și la bunicu', să se bărbierească într-o oglindă fermecată! Poate că de-aceia a și murit... Mai bine nu i-ar mai da-o mama lui Icuță, să nu i se întâmple și lui cine știe ce!

Eu nu l-am cunoscut pe bunicu'. Nu eram când a murit el. Asta n-o înțeleg: unde eram când nu eram?... Aș întreba, dar mie nu-mi spune nimeni nimic.

Lui bunicu' i se zicea „băbăicu”. Icuță și cu Margareta vorbesc mereu de el. Știu și eu o mulțime de întâmplări cu băbăicu și, uneori, mi se pare că am fost și eu de față și mi-e drag și mie...

În salon este o fotografie care arată un domn bătrân, cu fruntea foarte înaltă, cu ochi buni, c-un guler răsfrânt și c-o cravată de cucoană. Acela-i băbăicu. Mama zice că seamăn cu el. Cum pot să seamăn eu, o bucățică de fată, cu domnul cela cu mustăți?

Da, dar cu zmeoaica din oglinda bunicului, cum seamăn?... Iar nu mai înțeleg nimic.

Mai bine ies afară să mă joc.

E soare...

Icuță și cu Margareta joacă șotron pe trotuar cu Haralamb al dascălului. Ca golanii... Să-i vadă tata!

Eu n-am cu cine să mă joc. Oriunde mă duc, încurc lumea...

Pe strada noastră, oameni mulți au săpat, de-a lungul, un șanț adânc până-n fundul pământului. Oleacă dacă mai săpau, ieșeau pe ceia parte... Zile întregi m-am uitat, cocoțată pe-un scăueș, la gard, cum aruncau lutul din groapă. Mirosea frumos a pământ și a răcoare. Au scos odată și niște ciolane galbene, pe care le-au descurcat din țărână și le-au adunat grămăgioară sub gard, pe-un sac rupt. Icuță mi-a spus că-s de om... Așa a zis el, ca să mă sperie, dar nu-i adevărat. Nu știu cum vor fi fiind oasele de om, dar acelea prea erau urâte...

Astă-noapte a plouat amarnic. Până la ziuă a bătut ploaia cu pumnii în tabla casei. Și acum, e soare. Așa de soare, că trebuie să strâng ochii și să încrețesc nasul ca să văd ceva.

Șanțurile-s pline cu ploaie până sus. Acolo, în apă, soarele-i mai blând: mă pot uita la el cu ochii deschiși. Și cerul, alburiu și sclipitor sus, în apă e albastru. Mă aplec peste marginea șanțului, cu spaimă dulce:

– Cad în soare... cad în soare...

– Ia seama, Luchi!

Nu știu cine-mi poartă de grijă. N-am vreme să întorc capul. Vântul clatină fața apei și soarele din fund începe să joace. Și o mulțime de sori mărunței și veseli, suflați cu aur, încep să licărească pe cerul adânc sfărâmat în bucățele.

– Cad în soare... cad în soare...

Mă văd și pe mine acolo, printre cioburi de cer și de lumină. Fața mi se lungește, mi se turtește și joacă în tot felul. Parcă râd – cu toate că nu râd. O fi și apa asta fermecată, ca oglinda bunicului?... Mă aplec, puțin amețită, să mă văd mai bine.

– Cad în soare...

Și dintr-o dată, soarele se aruncă nebunește spre mine plesnindu-mă, ud și rece, în obraz.

Din șalul cu pătrățele al mamei, în care miroase cald a ceai cu rom, scot la lumină un ochi, numai unul.

Sunt în bucătărie, așezată ca o buccia pe-o canapeluță de pai, în fața focului. Pe plită bolborosește o oală acoperită, pufnind din când în când pe sub capac. Mi-e foame...

Într-un lighean stau, claie peste grămadă, rochița, sandalele, ciorapii, pieptarul... Săracele, tare-s murdare!

– Pentru isprava asta, Cati, cred că fetița noastră ar merita câteva palme undeva...

Încremenesc. N-am pe mine decât o cămeșuță. Cum s-ar lipi palma mamei, acum! A mamei, că tata nu dă: el numai „face intrigă”, cum zice Margareta.

Dar îmi vine repede inima la loc. Glasul mamei e amestecat cu râs:

– Dă-i-le dumneata, Iorgule... dacă te-nduri.

Oala a zvârlit capacul în sus: se bucură și ea. Miroase tare a inibahar și a frunză de dafin. Se fierbe jambon.

Vreau și eu o așchie fierbinte și afumată și c-o bucățică de slănină străvezie, ca o mărgică...

Vine „Iură”

Dacă ai să fii totdeauna cuminte, să știi că au să vie îngerașii să te ducă de-a dreptul în rai, zice Tasia, frecând de zor cuțitele.

– Da’ de ce să mă ducă în rai? întreb oarecum măgulită, dar destul de speriată.

– Așa, pentru cumințenia și bună-cuviința matală, răspunde femeia.

– Ba, mulțumesc! Ce am eu, adică, cu raiul? Și unde-i raiul acela? Și cum au să mă ducă îngerii acolo? Și dacă au să mă scape din zbor și cad tocmai pe turnul Goliei?... Și ce-am să fac eu în rai?

– Apoi, îngerașii au să cânte și au să înceapă să facă mătăanii și mata ai să încerci să faci ca ei.

– Alta-i acu’! Mai bine m-ar lăsa să mă uit pe gaura cheii. Frumusei cum sunt, mi-ar plăcea să-i văd cum fac mătăanii, mai ales că nici unul n-are chiloței. Dar e așa de departe de rai până la magazinul domnului Kahane, ca să vină cineva să le cumpere,

săracii! Așa că ce-aș mai râde când s-ar ploconi!... Dar să rămân acolo, mereu, singură de tot, asta nu! Aș rămânea, cu casa noastră, cu mama, cu tata, cu Icuță, cu toți ceilalți... Și cu dumneata, Tasia, ca să ne faci mâncare bună, adaug, vicleană. Ba aș mai vrea să meargă cu noi și bădia Goghi. Bădia Goghi e nepotul mamei. O vreme m-am mirat: cum poate mama, care-i așa de mărunțică și de subțire, să aibă un nepot care-i așa de lung, de cărunt și cu niște mustăți de i le face Margareta hățuri când o poartă „merchi”? Pe urmă m-am deprins și cu asta. Ce, adică n-am și eu un nepot, ba încă mitropolit, bătrân, cu barbă și cu mustăți și cu căciulă de aur?...

Bădia Goghi stă în curtea unde am stat și noi când am venit de la Roman. Noi ne-am mutat, el a rămas. A rămas cu mătușica Lina cea blândă și dulce și cu soacra dumisale, cu cucoana Zamfira.

Cucoana Zamfira e voinică, vorbește tare și puțin sâsâit. Se recomandă întotdeauna la toată lumea: Zamfira K. Frimu. Mult timp m-am gândit eu cum l-o fi chemat pe răposatul de-i zice, prescurtat, „Ka”? La urmă m-am lămurit; desigur „Kahane”, că alt nume cu litera asta nu cunosc. Și am încetat să mai despart cuvintele în două. Pe cucoana Zamfira o cheamă Kafrimu și gata, lucru care pare a-i face o deosebită plăcere.

Numai Margareta nu se împacă deloc cu cucoana Zamfira. Când pleacă mama cu tata și cu Nuța la neamuri pe o zi sau două, pe noi ne lasă acasă, cu Tasia. Atunci e urât. Icuță se ceartă cu Margareta, eu, cu Tasia... Dar când pleacă pe mai multă vreme, ne lasă la bădia Goghi. Și atunci, e frumos.

Casa lui bădia Goghi e mică. Nici nu știu cum face el să intre cu noi călare după cap pe ușa joasă, fără să ne lovească de pragul de sus. Are el, așa, un talent, cum zice cucoana Zamfira. Noi, cei din cârca uriașului, mângâiem din treacăt streășina de lemn făcută din felii de pepene galben sau din turtă dulce, și trecem. Dar cum le potrivește el toate așa de bine, nu înțeleg.

La colțul curții largi din jurul bisericiței, așa de nouă că nici nu seamănă a biserică, a rămas casa unde am stat noi. Parcă ne așteaptă încă... Dar eu nu m-aș mai întoarce acolo. De când am

plecat, casa parcă a îmbătrânit. Vopseaua cerdacului s-a făcut din albă – cenușie și tot cerdacul s-a lăsat în jos, la pământ, de când pe scândurile lui nu mai răsună pași de copii.

Din mâncărurile cucoanei Zamfira, Margaretei nu-i plac decât colțunașii. În schimb, supa gălbuie de zarzavat, pe care ne-o dă la fiecare dejun, o scoate din sănătate.

– Așa ceva, mârâie ea obraznică, mama n-ar da nici la porc!

Și făcând șervetul mototol, îl pune îndesat pe masă și iese pe trotuar, să facă o partidă de șotron.

– Să fiu a dracului dacă-i mai dau ceva, zice cucoana Zamfira, furioasă. Să se întindă de foame, obrăznicătura!

Dar bădia Goghi se ridică domol, cât îi el de lung, iese încetișor pe ușă și pleacă să facă împăcăciune.

– Hai, Margaretă, hai că rămâi flămândă. Te rog eu. Ia o lingură de supă, că zău că-i bună, și pe urmă îți pun eu o farfurie întreagă de colțunași presărați cu nucă pisată și cu vanilie...

– Merg... da' să mă duci în casă „merchi”.

Și peste cinci minute, bădia Goghi apare cu Margareta după cap. Mătușica Lina râde, râd și eu. Icuță râde de-a binelea și chiar cucoana Zamfira zâmbește puțin pe furiș și se ridică să aducă mult râvnita farfurie cu colțunași.

Cu Icuță e altă socoteală. El e mai prieten decât toți cu cucoana Zamfira, din pricina grăunțelor de la Sfântul Andrei. În fiecare toamnă, în seara dinspre Sfântul Andrei, cucoana Zamfira vine la noi singură. Sub cațaveica ei albastră, frumos împodobită cu vulpe roșie, aduce o oală mare cu grăunțe fierte, îndulcite cu zahăr și cu miere, fierbinți.

– Îs bune pentru copii, Catia, zice ea din ușă. Nu se mai ating strigoii de ei în vecii-vecilor!

Legea e lege. Fiecare copil (ba chiar și Nuța!) mănâncă o ceașcă de grăunțe dulci, în nădejdea că s-o fi rătăcit pe acolo moneda de argint pe care bătrâna o pescuiește cu polonicul în oală pentru cel mai norocos. Bietul Icuță mănâncă și câte trei cești, doar o găsi francul. Dar îl găsește regulat cucoana Zamfira între grăunțele sfărâmate de pe fundul oalei, de unde îl trece în punguța ei verde.

Nu l-a găsit nimeni niciodată în ceașca lui. „A dracului Kafrima!” zice Icuță.

Dacă-i vorba să plec în rai, aş mai vrea să iau cu mine și o prietenă, dar Tasia zice că nu se poate, că-i evreică. Îmi pare rău. Pe prietena mea o cheamă Țipra. E oleacă mai mititică decât mine și mai neagră, dar încolo semănăm.

Ca să intri în curtea lui bădia Goghi, trebuie să treci printr-o uliță îngustă, împodobită c-un oțetar roșu și strânsă între două ziduri înalte, date cu var. Dincolo de ziduri se văd balcoanele negre de scândură afumată ale unor case cu etaj, iar pe balcoane stau întinse, zi și noapte, frânghii cu rufe puse la uscat: mai ales rufe de copii, mai ales pantalonași și, mai ales, pantalonași roșii de cit.

În ulița aceea, fetițele poartă rochii lunguțe și strâmte la piept, iar băieții, chiar cei mai mărișori, pantaloni cu „batistă” la spate. Din când în când, câte unul din băieții care bat pichiul cu îndârjire în mijlocul uliței aleargă la zid, întorcându-se cu spatele la noi. Se joacă de-a ascunselea, îmi zic. Dar peste o clipă, băiatul se întoarce la pichiul lui, iar pe zid rămâne o șuviță subțire care se adună, jos, într-o baltă mititică de spume.

Pe ulița aceea, Icuță e într-adevăr „ghinărar”. Mai întâi, frumos în uniforma lui, apoi, e viteaz cum nu-i altul.

Se știe că evreii nici nu mănâncă, nici nu pun mâna pe raci – așa niște dihanii urâte și spurcate, cu foarfeci în loc de nas! Iar la nunțile evreiești, băieții de creștin n-au altă grijă decât să arunce în domnul rabin și în miri cu raci. Când s-a măritat Clăruța lui madam' Clara, am fost invitați și noi trei. Era seara. Curtea era măturată și stropită, cortul întins. Clăruța, ca un băiețel îmbrăcat în rochie de mireasă, stătea nemișcată sub cort. Tocmai se pregătea mirele să spargă paharul cu papucul – semn de autoritate – când ceva a pătruns ca din praștie sub cort și s-a încurcat în rochia de mireasă a Clăruței. Fata nici nu s-a mișcat, deși era vorba de cogeamite rac viu și verde. În schimb, mirele și-a uitat și de papuc și de pahar și-a zbughit-o numai în ciorapi spre ciuveiele adunate vraf în colțul curticii. L-am apucat de mână pe Icuță. Urmărindu-i privirea, am văzut o umbră cenușie și subțire lunecând peste gard, în stradă.

– Haralambie, mi-am zis.

Atunci, Icuță m-a lăsat de mână, a făcut câțiva pași de om bătrân – parcă era tata – și a intrat sub cort. Clăruța nu se mișcase, iar dihania, prinsă cu cleștele de vâl, bătea din coadă ca o nebună. Icuță a prins-o cu degetele de după cap și a aruncat-o jos cu foșnet. Imediat, o talpă groasă, a nu știu cui, a acoperit-o. S-a auzit un pocnet uscat, apoi nimic. Mirele a ieșit dintre ciuveie, și-a reluat papucii și demnitatea și, în cântecele obișnuite, slujba și-a urmat cursul. Numai Clăruța nu se urnise din loc, neînchipuit de dreaptă și de palidă.

La sfârșit, Icuță a primit cea mai mare bucată de turtă dulce din paner, iar pentru Margareta, ba chiar și pentru mine, ni s-a ales câte o felie cât capul nostru...

Iar a doua zi, Haralambie al dascălului purta în fundul pantalonilor două petice cusute cu sfoară și mergea cam strâmb: Icuță o răzbunase pe Clăruța pentru umilința îndurată.

Prietena mea Țipra avea ochii mari, nespuse de triști și de speriați, de parcă vedea mereu ceva ce numai ea putea să vadă și-i era frică. Cuminte, vorbea puțin și totdeauna în șoaptă. Îmi spunea povești.

Știa multe, dar niciodată nu mi-a spus vreuna până la sfârșit. Ori începea să vorbească pe limba ei de nu mai înțelegeam nimic, ori ofta, ridicându-și umerii înguști :

– Și gata!... Și nu mai spunea o vorbă, s-o fi picat cu lumânarea.

Pe ulița aceea intra destul de des „droaga”, oprindu-se în fața vreunei portițe. Un omuleț negru, scurt și gros, domnul Handarache,

sărea de pe capră, intra în vreo curte și ieșea repede, ducând subsuoară un fel de cutie de zahăr. Apoi, droaga o lua la goană hodorogind, câteva femei alergau după ea bocind în gura mare – și unul dintre copiii străzii nu mai venea niciodată la joacă...

Într-o zi, a răzbit până în uliță un zvon ciudat. Parcă clocotea ceva departe, înăbușit. Clocotul se apropia. Începeau a se desluși glasuri omenești: unele cântau – același cântec, dar luat pe rând și pe tonuri diferite –, altele urlau, altele făceau ca trompeta. Într-o clipă, toți pantalonașii și toate cămășuțele au dispărut de pe frânghii, porțițele din ziduri s-au deschis, și glasuri speriate au început să strige așa cum își strigă pisica mea pisoi când ies printre ostrețe.

Mă plimbam cu Țipra pe marginea trotuarului, sub oțetarul crescut în uliță. Țipra își lungise gâtul și asculta. Ochii ei nu mai erau triști. În adâncul lor se înfipseseră nenumărate ace negre.

– Vine... mergi să ne uităm? Și parcă în glasul ei răgușit era acum ceva aspru și întunecat.

– La ce să ne uităm, cine vine? am întrebat-o.

– Vine „iură”, mi-a răspuns fata.

Într-adevăr, la capătul uliței, începea să se arate „iură”. Pe strada mare se îmbulzeau oameni mulți: unii voinici (încinși cu brâie roșii și cu ciomege noduroase în mâini), alții pirpirii ca vai de capul lor. Un bărbat cu pălăria cât roata carului stătea în picioare într-o birjă care mergea la pas și răcnea nu știu ce, dar nu se auzea nimic. Din când în când, își ștergea obrazul vânăt cu basmaua, și atunci mulțimea urla, înnebunită:

– Ura... ura.

– Iură, se înfioră Țipra.

– Țipra, strigă atunci cucoana Malca, groasă și cu perucă, scoțându-și pe porțița lor numai capul și brațele (restul nu încăpea). Hai că vine „iură”, Țipra!

Dar Țipra nu auzea. Stătea în mijlocul uliței cu ochii peste măsură de mari și mă ținea de-o mână, iar pe cealaltă o ținea în sus, cu degețelul ridicat. Femeia ne-a mai aruncat un ghem de vorbe repezite, apoi a trântit porțița și a tras zăvorul pe dinăuntru:

– Mișighină!

Cred că în această vorbă dulce femeia mă cuprindea și pe mine. De obicei, când mă făceau băieții din uliță „mișighină”, alergam la bădia Goghi să mă apere. Acum însă, nu era chip : Țipra îmi strângea mâna ca într-un clește în mânuța ei fierbinte. Atunci a venit alergând bădia Goghi și m-a luat subsuoară, ca pe-un pisoi. M-am mai uitat o dată în urmă. În momentul acela, în dreptul casei domnului Mozes a început să coboare de la balcon o icoană : un sfânt tânăr, călare pe un cal alb, cu un băț lung băgat în gura unui fel de șarpe albastru, care părea că dă din coadă ca racul de la nunta Clăruței, iar dedesubt scria cu cărbune : *aici creștin...*

– Nu-i e rușine obrazului lui domnu’ Mozes, cât e el de bătrân ! Așa un mincinos – am mai auzit-o pe Țipra, care a luat-o apoi spre capătul ulicioarei, singură, cu degețelul în sus. Ajunsă acasă, am întrebat pe bădia Goghi :

– Ce strigă ăștia ?

– Strigă „ura”. Manifestație de alegeri...

Am prins la glas. Voiam să știu acum ce-s acelea alegeri, dar am luat-o pe departe :

– Și de ce strigă „iură” ?

Bădia Goghi a început să râdă :

– Vezi dacă o lăsăm pe stradelă ? A început să vorbească ca în ghetou !

Rostogolindu-se greu, tumultul ajunsese până la noi.

Mi se părea că n-are să mai înceteze niciodată, că are s-o ia pe ulița noastră, să umple curtea, să spargă geamurile și să pătrundă până în bucătăria cucoanei Zamfira.

Și deodată, într-o clipă scurtă de liniște (că niciodată liniștea nu e mai adâncă decât în mijlocul tumultului), a răzbit până la mine un strigăt subțire, care mi-a înghețat inima. I-am răspuns :

– Țipra !...

Seara, după ce s-au strâns farfuriile, am rămas cu toții în jurul mesei din sufragerie. Adică nu chiar toți. Margareta, cu spatele sprijinit de perna de perete, cu genunchii între brațe și cu bărbia pe genunchi. Se uita urât ca totdeauna când e tare amărâtă. Când

o vede așa, Icuță zice de obicei: „Margareta plânge pe dinăuntru”. Cum poate plânge cineva pe dinăuntru nu înțeleg, dar dacă așa zice Icuță, așa trebuie să fie...

Icuță s-a așezat ciobănește pe burtă, cu picioarele în sus spre spate, bătându-se îndesat cu călcăile acolo unde de mult n-a mai mâncat bătaie. Într-un ciorap i se vede o gaură, și de la gaura asta mătușica Lina nu-și mai ia ochii... Se vede că i-a pus gând rău.

Încep eu vorba ca fiind astăzi omul cel mai important dintre toți. Doar mie mi-a murit prietena, iar telegrama cu vestea că mâine seară vine mama de-a dreptul de la gară să ne ia acasă, eu am primit-o și eu m-am bucurat mai tare decât toți. Iau mâna uriașă a lui bădia Goghi în mâna mea mititică: parcă vreau să-i cer iertare că mă bucur de plecare.

– Bădie Goghi, mata ai văzut-o pe Țipra *pe urmă*. Tot cu degețelul ridicat stă?

Bădia Goghi rămâne puțin pe gânduri.

Înțeleg că ar vrea să mă mintă, dar nu poate.

– Nu, Luchi-fată. Când a lovit-o bestia, și-a strâns pumnul și și l-a dus la rană. Cât au încercat pe urmă să-i desfacă mâna, n-au putut. Pleacă pe lumea cealaltă cu pumnișorul plin de sânge încheșat...

– Sărăcuța, oftează tremurat mătușica Lina.

– Mititica, zice și Margareta, c-un glas pe care încă nu i l-am mai auzit și care parcă mă face să înțeleg cum se poate plânge „pe dinăuntru”.

– Era o fetiță tare cuminte și tare politicoasă, adaugă și cucoana Zamfira. Nu mă întâlnea vreodată fără să nu-mi spună săru’ mâna, ca una de-ale noastre...

– Dar „iură” și-a făcut datoria patriotică, zice Icuță, punându-și amândoi pumnii sub bărbie și descoperindu-și dinții de dinainte.

Cucoana Zamfira îl privește cu admirație.

– Bravo, Icuță! Iaca așa și băietul meu, țină-mi-l Dumnezeu pe unde-o fi! Tace ce tace, iar când zice o vorbă, o lovește așa de-ți vine și să râzi și să plângi. Ai să-i sameni, băiete!

Și înduioșată, bătrâna scotocește o vreme prin punguța ei verde, din care însă nu scoate nimic.

Atunci, noaptea s-a rupt în două ca o pânză, într-un țipăt sălbatic și uscat. Urla biata cucoana Malca. Bădia Goghi s-a ridicat nesfârșit de lung, a închis amândouă rândurile de ferestre și a coborât peste ele draperiile grele de catifea verde, rămase din zestrea cucoanei Zamfira.

– Așa, a încuviințat bătrâna. Să nu se mai audă. Ea cu priveghiul ei, noi cu al nostru. Păcat că n-am fiert câteva grăunțe de sufletul bieteii fetițe, ca la priveghi...

Lui bădia Goghi i-a tresărit mustața a râs, dar n-a râs. Numai Margareta a șoptit, așa, ca să n-o auzim decât Icuță și cu mine:

– C-atâta mai lipsea, să-i fiarbă Țiprei grăunțe ca strigoilor de Sfântul Andrei!

A doua zi nu m-au mai lăsat să ies în uliță. Stăteam la colțul cerdacului și mâncam agrișe, alegând din farfurie pe cele care pocneau mai tare în dinți și uitându-mă cu jind la străduța pustie. Și deodată, am văzut sosind droaga cea neagră. În jurul ei s-au adunat într-o clipă toți pantalonașii cu batistă la spate, iar la porțițele pitice au ieșit bocind femei cu broboade negre de mătase. Domnul Handarache a scos din curtea Țiprei, ca pe o jucărie, o cutie lunguiață de lemn negeluit. Ușița droagei s-a izbit așa cum

se izbește tabla de pe casă în furtună. Și droaga a luat-o la goană, hurducându-se pe bolovani. Numai biata madam' Malca, uitând să se-așeze de-a curmezișul, ca de obicei, rămăsese prinsă în portiță fără să poată ieși. Atunci Haim, nebunul curții, a luat-o de coate, i-a pus genunchiul în șale și a împins-o. Madam' Malca s-a trezit amețită, în mijlocul străzii și, fără să-și mai încheie ghetetele, a pornit să alerge, gâfâind fără o lacrimă, strigând:

– Ho, mișighină, că doar nu dau turcii!

Dar în capătul străzii mici, procesiunea dispăruse. Peste ulița îngustă juca, aurit de lumina toamnei, colbul ușor stârnit de copii și de șnururile de la ghetetele cucoanei Malca. Numai oțetarul, copac străin, își înălța în soare brațele roșii și nemișcate.

Iar Țipra se ducea în cutioara ei lunguiață, hurducată prin gropile străzilor, spre Păcurari, spre „raiul” ei – că într-al meu nu voia nimeni s-o primească...

La circ

Pe locul gol de lângă gară, acolo unde bat băieții mingea cu picioarele, a crescut într-o noapte din pământ un cort teșit, ca o ciupercă din țara uriașilor.

Tanța popii s-a oprit în poartă și ne-a întrebat:

– Voi ați fost la circ?

– Desigur c-am fost! minte Margareta, așa de liniștită că-mi vine a crede că s-a dus pe furiș de mine.

– Este acolo un cal maaare... Și are un nas maaare... și niște urechi maaari... se amestecă în vorbă Haralamb, care s-a cinchit într-o seară pe sub ciupercă și a „privit” minunea până ce l-a prins un neamț cu țăpoiul de fundul pantalonilor și l-a zvârlit peste gard, în drum.

– Acela-i elefant, prostule! îi trântește Margareta întorcându-i spatele.

– Cine doarme după dejun merge deseară la circ, zice mama. Cine nu, rămâne singur acasă...

Închid ochii bine, să nu mai încapă nimica în ei. Dar sub pleoapele strânse crește o ciupercă cenușie cât lumea de mare, și-n ciupercă, o namilă cu nas lung și cu urechi clăpăuge.

– Cât îi de mare elefantul? întreb încetișor pe Margareta.

Dar, trântită de-a curmezișul patului, cu capul strâmb, Margareta doarme de-a binelea.

Cât o fi de mare?...

Și vremea asta care nu mai vrea să treacă...

Lume multă, gălăgie, zgomot tare de alămuri și lumină care ustură ochii.

Oameni mititei se azvârl și se prind, ca niște păianjeni, în plase de frânghie spânzurate de tavan. De n-ar cădea!

– Figura asta o fac și eu la școală, se laudă Icuță, dar încetișor, să nu-l audă tata.

Deasupra, pânza cortului se clatină larg, ca fața unei ape răsturnate. Și într-un colț, printr-o spărtură, se vede o bucățică de cer cu trei stele-n mijloc: se uită și ele la circ, ca Haralamb, fără parale!

Mă doare ceafa...

A venit August cel prost, cu gulerul lui zburlit, cu nasul de carton și cu alunița în obraz. Își înalță sprâncenele până la rădăcina ciufului de păr ca focul, se împleticește, se calcă singur pe ghetele prea mari și cade-n nas, împrăștiind pe rochița mea albastră nisip ud amestecat cu rumeguș de lemn. August plânge, lumea râde. Îmi scutur rochița cu batista.

Și când ridic ochii, perdelele roșii cu ciucuri de aur se dau la o parte ca să intre o arătare de culoarea scrumului, în fața căreia se ploconesc oamenii îmbrăcați în catifele și încărcăți cu fireturi ca niște prinți.

– Elefantul! zice Margareta plesnindu-și cu palmele genunchii goi, de mare bucurie.

Calcă greu cu butucii picioarelor și clatină din capul uriaș la fiecare pas, parcă tot încuviințează: da... da... Merge ca-n somn, cu nasul în pământ, cu ochii mititei ascunși sub frunte. Pielea prea

largă, ca de împrumut, spânzură pe el în falduri, iar urechile late, ca niște frunze colbăite, îi atârnă a plictiseală.

Îngenunchează, pufnind pe nas. Și trupul moale i se răstoarnă pe nisip ca un boț de aluat tăvălit prin cenușă.

Tare-i urât, săracul... Și nespălat.

– Are rapăn! zice Icuță cu dispreț.

De dincolo de perdele, din cuștile cu paie ude, vine miros iute, care înțeapă nările ca doctoria pentru guturai. Din când în când, câte-o sălbătăciune mârâie, întărâtată. Ce-ar fi să scape?...

Un pitic cu hăinuțe roșii vine fuga și se cuibărește lângă nasul elefantului. Cum de nu se teme? Are cap de om bătrân și amărât, dar un glas ascuțit ca o mușcătură de fierăstrău.

– Nu teme, cupii... Eu mare, da' prost, eu mare, da' bun... Eu iubesc la voi și iubesc cuvrigi... Nu teme, dai la mine cuvrigi...

Nepăsător și adormit până acum, elefantul deschide un ochi, pe urmă pe cellalt și înalță șarpele voinic al trompei. Coastele i se ridică și i se lasă greu. Oftează. Poate că-i e dor de țara lui, de pădurea lui, de puii lui... Se uită împrejur împrăștiat, cu ochi de om, cenușii și buni.

Și dintr-o dată mă întreabă, de-a dreptul:

– Matale frică de mine, fetiță?...

Clipește dintr-un ochi și parcă așteaptă răspuns.

– Frică tare?...

Toată lumea tace și așteaptă. Mă ridic în picioare și răspund, înroșindu-mă, ca o fetiță bine crescută ce sunt:

– Nu... *domnule!*

Hulubii lui Cocușor

– **Î**nchide-ți motanul, madamă Tasio, că ți-l mănâncă fript conaș Cocușor!

Capul Anicăi, înfășat și iarna și vara în tulpan negru, iese deasupra gardului când nici cu gândul nu gândești, ca muțunache

din cutia cu păcăleli. Obrazul ei vechi, de lut, e crestat în fel și chip, cu cuțitașul parcă. Vorbește acru, tușește gros și duhnește-a tutun cale de-o poștă.

– Mănânce-l din partea *me*, se îndeasă Tasia de dincoace. Da' ce are cu el?

– Da' el ce are cu hulubii lui conaș Cocușor? Hai?

Moti nu mănâncă hulubi. Îi place și lui să se uite la ei, cum îmi place și mie. Stăm amândoi, el sus, pe gard, eu jos, sub gard, unde scândurile-s mai depărtate, și ne uităm în ograda de-alături.

Acolo e împărăția hulubilor. Albi, cenușii, negri cu lustru, în culoarea cafelei cu lapte, gușați, gulerați, zbârliți, toată hulubăraia pământului sălășluiește în cele două căsuțe cu uși și cu ferestre de dantelă de lemn, cocoțate în câte-un vârf de par.

– De s-ar mai isprăvi odată și „vacanțâia” asta, să se ducă conaș Cocușor la Doamne iartă-mă! zice uneori Anica de după gard. Ce-aș mai face-o ciulama de hulubi, colo, să se ducă vestea!

– De ce nu faci ș-acu'? o-ntărâtă Tasia.

– Acu'?... Da' unde-i chip să-i sucesc vreunuia gâtul? Că pe fiștecare-l știe a' cui îi și când o ieșit din ou, că-i trece-n condică, ca la Primărie!

Stăpânul hulubilor vine de departe, din târgul acela unde bomboanele-s mai bune decât la noi și stau în cutii mari și frumoase, din care nu-i voie să iei decât câte una.

– Numai una, Luchi... că-s de la București.

Cocușor nu vine la mama lui decât vara. Și cum vine, începe să-mi puște mâțele vecinilor, că cică-i mănâncă hulubii. I-o fi mâncând cine i-o fi mâncând, dar Moti n-are nevoie de hulubii lui Cocușor. El are ce mânca. Străchinuța lui, sus pe dulap, ca să nu fie la îndemâna Cotarlei, e totdeauna plină cu lapte. Iar bucățica de carne, o are de câte ori o cere. Nici nu trebuie să miaune măcar: cum cască gura, Tasia i-o și dă. Abia își duce burta de sătul ce-i.

– Parcă-i a fâta! râde de el Tasia.

Iar Moti râde și el pe limba lui, hârâind subțire.

Pe Cocușor nu l-am văzut niciodată. Vin uneori printre hulubi, zburătăcindu-i, „neunii lui conaș Osvald”, Păstorel, Ionel și Puiuțu.

Anica îi alungă cum alungi uliul când vine la pui, zvârlindu-și brațele-n sus și țipând cât o ține gura :

– Ho, zărghiților, că spărieți hulubii!

Cu „nebunii lui conaș Osvald” m-aș juca și eu, bucuroasă. Îi văd uneori cum sar capra în ograda bisericii, de mai mare dragul. Dar nu mă lasă mama. Vorba Anicăi : îs zărghiți. Desigur că nici pe Cocușor nu-l lasă mama lui să se joace cu ei. El trebuie să fie mai mic, dacă-l cheamă Cocușor! și l-ar bate...

Mi-l închipui pe Cocușor, ca și cum l-aș fi văzut : are păr castaniu, lung și buclat, ochi rotunzi, hăinuțe de catifea și guleraș de dantelă făcut cu drotul. Așa ceva ca Iencușor-Ochișori din cartea mea. Cum ar putea să fie altfel împăratul hulubilor?

Desigur că știe și limba lor...

Când coboară între ei, hulubii i se lasă ușurel pe umeri, ciugulesc grăunțe din palmele lui și-i răcoresc obrajii cu aripile desfăcute ca niște evantalii...

Dar cum poate un băiețel care iubește hulubii să împuște mâțele? Pe ele nu le doare? De ele nu-i e milă?

Asta n-o pricep.

Însă, poate că povestea cu mâțele nu-i decât o scornitură de-a Anicăi, care-i o babă rea, ca să-i facă-n ciudă Tasiei...

A plesnit ceva, scurt, ca un bici. Și-n aceeași clipă, s-a prăvălit peste gard un țipăt de dihanie lovită, atât de omenesc, că tot trupul mi se face ghem, de parcă mă doare pe mine.

Tasia iese în prag, cu broboada desfăcută, cu brațele în vânt :

– L-ai împușcat, fi-ți-ar hulubii ai dracului să-ți fie, câine bătrân!

Cotarla a ridicat și ea botul în sus și-a aruncat spre gard un urlet lung, ca un blestem.

Toată lumea aleargă la bucătărie. Mă duc și eu în urma tuturor, urnindu-mi greu picioarele care mi se-ndoaie când calc, ca ale păpușelor de petică. Nu pot să-mi încheg în cuvinte adevărul adevărat. Nu vreau.

Nuța trece repede pe lângă mine. Are în mână un pachet de tifon și sticluța cu iod.

– Tu să nu intri... zice ea mușcându-și obrajii cum face totdeauna când e supărată.

Și-mi trântește ușa în nas.

Cu-atât mai bine. Mă opresc în prag. Cineva, sprijinit de ușă pe dinăuntru, plânge încetișor. Margareta? Icuță?... Nu știu, dar îmi vine și mie să plâng.

Îmi sprijin fruntea de ușă și plâng și eu, pe dinafară.

– Scapă! E lovit superficial, zice Nuța, bucuroasă.

Nu știu ce-i aceea „superficial”. Dar dacă scapă Moti, înseamnă că-i bine. L-a legat la cap. I-a lăsat afară numai botul, o ureche și un ochi. Icuță i-a făcut pat dintr-o lădiță de zahăr. Eu i-am împrumutat salteaua și perna păpușii.

Se vede că nu-l mai doare. Se lasă culcat și purtat sus, pe cerdac, ca un pașă. Mi se pare chiar că și toarce, alintătura!

– Unde l-o pălit? întrebă peste gard capul Anicăi.

Vorbește în șoptă. Se vede că ucigașul e pe-aproape.

– La superficial, răspund eu cu importanță.

– Când te-i face tu sănătos, măi Moti, măi – zice Icuță tare, ca să-l audă ticălosul de peste gard – am să prind un hulub, am să-l jumulesc de viu ș-am să ți-l dau să-l mănânci tot, măi!

Moti nu se scoală din lădiță decât ca să se ducă până jos, sub cerdac. „Are voie” în stratul cu condurași. Ia să fi-ndrăznit înainte una ca asta! Vine încetișor sus, cu hodinele, urnindu-și anevoie pânțelele dolofan, linchește un pic de lapte, apoi se culcă în cutie și doarme. Uneori, toarce prin somn. Alteori, tresare și scâncește ca un piseu lepădat. Se vede că tot îl mai doare câteodată.

Margareta și cu mine îl păzim cu rândul.

– Nu se poate să rămâie nerăzbunat! zice Margareta potrivitându-i perna sub capul bolnav. Nu-i așa, măi Moti?

Moti clipește din ochiul slobod. Desigur că nu se poate.

– Sucim gâtul la zece hulubi și gata! zic eu.

– Ba dăm drumul lui Cotoșman, c-acela le face felul la toți!

Cotoșman e sălbătăciunea lui conu' Neculai. Îl ține ziua într-o cușcă de găini și noaptea în cămară, de frica puștii lui Cocușor.

Dar ce-s de vină hulubii, săracii? Mă gândesc la ochișorii lor roșii, cercuiți cu alb și cu negru, ca la păpuși. Cum să le sucești gâtul?

– Mai bine-l batem pe Cocușor, că el e vinovat!

Nu spunem nimănui nimic. Nici măcar lui Icuță. Icuță l-ar bate măr, dar ce haz ar avea să-l bată un băiat? Să-l batem noi, fetele, ca să-i fie rușine câte zile-o avea...

Plecăm de-acasă pe ascuns. Margareta a luat cureaua tatei, al cărei gust nu-l știe decât Icuță când aduce de la școală carnețelul cu note. Eu am luat linia cea lată, căptușită pe-o parte cu gumă, care se lipește așa de bine pe gol...

– Să-l însemnăm cu pecetea infamiei! zice Margareta cu ifos.

– Să-l însemnăm...

Dar cum să-l bați, acasă la el?

Trebuie să-l scoatem în stradă. Poarta e departe de casă. Până să se ducă el să spună ce-a pățit, noi ne și întoarcem acasă și stăm spășite, ca și cum nici nu ne-am fi urnit de lângă lădița lui Moti.

– Du-te de-l cheamă, zic eu în porțiță.

– Ba du-te tu, că de mine poate să-i fie frică, se apără Margareta.

Mi-e greu, dar ce să fac? Dacă nu mă duc, mă bate pe mine și rămâne Moti nerăzbunat...

Intru în ograda străină, cu sufletul ghemuit în gât și cu furnici la genunchi. De nu m-ar lua în primire „nebunii lui conaș Osvald”! Mă pitesc pe lângă garduțul care desparte grădina de flori. Miroase pipărat, a garoafe calde...

Întins pe-un scaun de pânză, la soare, un domn cu ochelari negri și cu capul tuns chilug fumează liniștit din lulea. Mă apropii.

– Ce dorești mata, fetiço? întrebă el pe la colțul gurii, pe lângă lulea.

Nu pot să-i spun ce doresc, pentru că-mi vine-a râde. Capul neted și cu lustru, ochelarii negri, luleaua...

Se ridică de pe scaun, nesfârșit. E un uriaș.

– Cauți pe cineva?

Ca să mă pot uita acum la el, trebuie să-mi dau capul pe spate, de mă doare ceafa.

– Vă rog... dacă-i acasă, să-l poftiți pân-la porțiță... că-l așteaptă...

– Pe cine să poftesc pân-la porțiță și cine-l așteaptă? întrebă luleaua, blând.

Dau să răspund, dar n-am când. De după colțul casei a ieșit Anica:

– Conaș Cocușor! Conaș Cocușor!

Uriașul întoarce spre ea ochelarii și luleaua.

– Ce este?

– Conaș Cocușor, o mai ciocnit un oușor!

Nu știu pe unde-am scăpat linia. Mi s-a pus între umeri un bulgăre de gheață. Picioarele deapănă singure, de capul lor, că eu nu le mai simt. Margareta mă așteaptă-n drum, cu cureaua la spate, pusă pe bătaie.

– Unde-i Cocușor?

Zbughesc pe lângă ea, fără să mă mai uit în urmă:

– La dracu'!... Hai acasă, că-i bătrân!

Joacă bine, Nicolae!

Dormităm în iarbă, în liniștea după-amiezei adânci de vară. Spice subțiri și zdrențuite se clatină deasupra noastră, dar nu se simte nici urmă de vânt. Câte-un cosaș de colb sare sprinten peste noi. Cerul fierbinte sclipește și se leagănă: balonașe de lumină

coboară de sus și se sparg în ochii mei. Le urmăresc, le număr... Mă dor ochii.

Margareta a început o poveste, a încurcat-o cu alta, pe urmă a tăcut. Stă cu mâinile sub cap și se uită țintă la cer. Pe dânsa n-o dor ochii când se uită mult în albastru. Pesemne că unde-s albaștri și ei.

Prin liniștea caldă, grea de parcă numai un tunet ar putea-o urni din loc, răzbat ca o părere bătăi înăbușite de tobă: câte două, câte două. Întocmai ca la Crăciun, când se pornesc Irozii. Numai că atunci bat câte trei, câte trei... Ciulim urechile. Nu mi se pare.

– Ce-o fi?

Și sărim, zvârlugi.

Pe strada noastră nu-i decât soare și vrăbii. Dincolo de ograda bisericii, acolo unde un boier cu barbă și cu căciulă privește peste liliaci, dintr-un vârful de par, la lumea care se-nghesuie la cișmea – acolo este ce este!

Ne uităm repede una la alta.

– Numai de n-ar scârțâi portița!

Margareta o deschide cu grijă. De-nchis, rămân s-o închid eu. O apropii, încetișor. Dar când să se prindă în clampă, o scap. Tronc! Parc-a dat cu tunul... Rămânem de lemn.

Noroc că suntem dincolo de poartă! Din casă nu s-arată nimeni. Ferestrele dorm.

– Uf, că de nimica nu ești bună! se răcorește Margareta, pe gratis.

O luăm repegior pe lângă gard, prin umbra îngustă. Simt pe degete colbul cald și uscat. Nu pot să-l sufăr. Trotuarul frige prin sandale. Suntem fără șosete, cu rochițele descinse, cu capul gol: ca niște țigănci, cum ar zice mama.

Trecem prin ograda bisericii, cu soarele în frunte. Toba se aude tot mai aproape. Uite lume, adunată strugure în jurul a nu știu ce. Ne facem loc, Margareta înainte, împungând mulțimea cu coatele ei ascuțite, eu în urma ei.

Un țigan deșirat, c-o pălărie fără fund, c-o polcă roșie, de femeie, desfăcută la piept, dar cu șalvari grei de catifea și cu ciubote ca

pentru miez de iarnă, râde cu gura până dincolo de urechi, bate-n toba cu zurgălăi și cântă :

Joacă bine, Nicolae!

Nicolae e o maimuță cenușie, abia cât ciubota stăpânu-său. Parcă-i un cățel bicisnic. Poartă ghetuțe de mușama, rochie verde și pălărie cu pană de păun. La gât are mărgelile și-n mânuța subțirică ține un bețișor.

Joacă bine, Nicolae!

Și Nicolae joacă, țăcănind mărunțul din ciuboțele și rotindu-se de i se vede fusta de pe dedesubt, cu dantelă. Lumea râde. Nicolae ne privește cu ochi serioși, de om bătrân.

Ca boierii la plimbare...

Nicolae pășește rar, cu nasul pe sus, cu bastonul departe de trup, fudul.

Ca cucoana la grădină...

Nicolae își ia coada la subsuoară, pleacă ușor capul pe-un umăr și se leagănă în mers : cochetează.

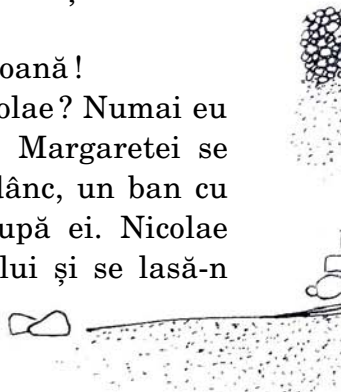
– Ptiu, spurcăciune! face-a admirație o babă legată c-un tulpă peste măsele.

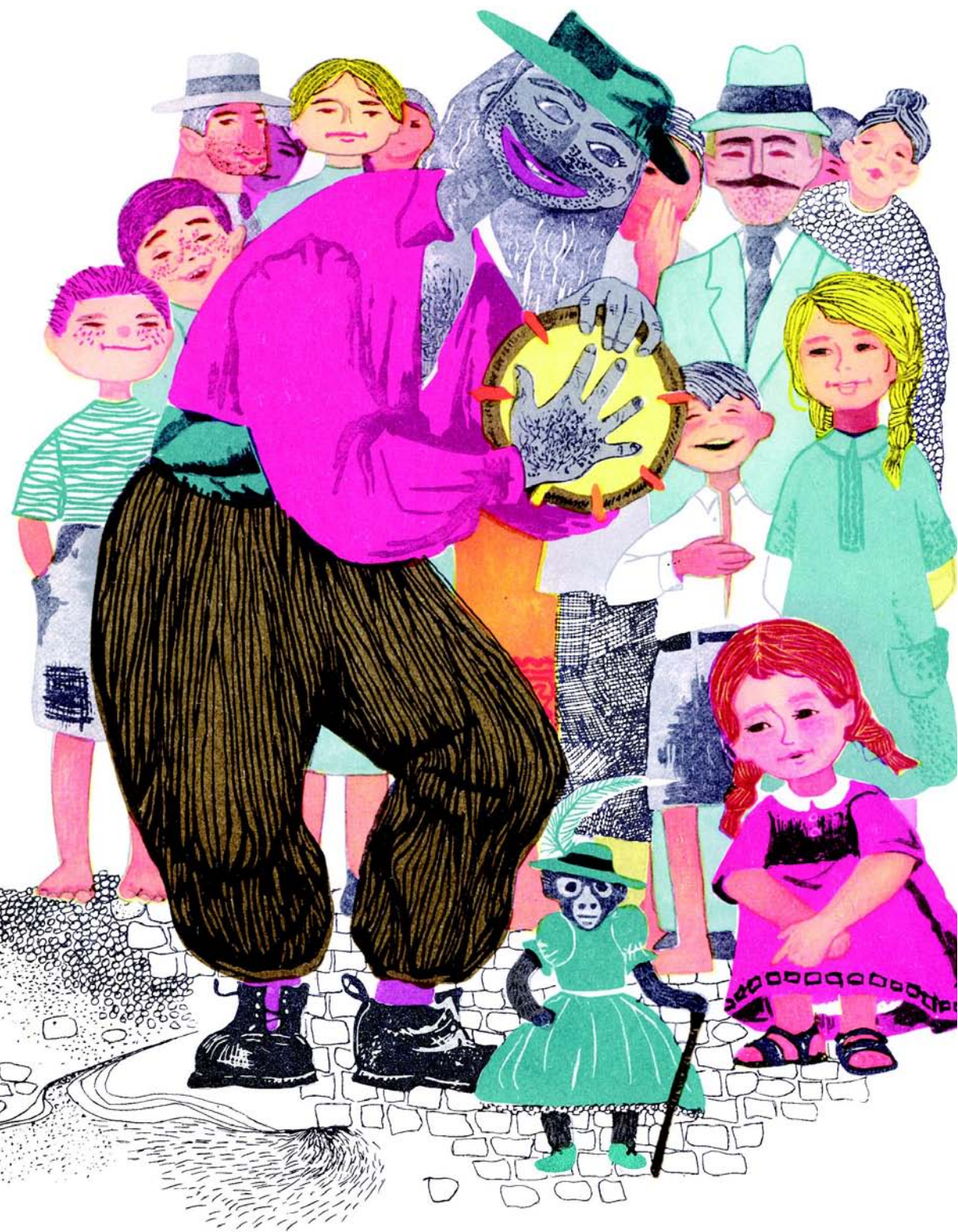
Săracul Nicolae nu mai poate. Se face ghem pe marginea trotuarului, cu pălăriuța strâmbă. Își freacă picioarele și scâncește ca un pui de mătă lepădat.

Stăpânu-său întinde toba de jur-împrejur, cu același răs fără sfârșit.

– Pântru Nicolae, boiarule! Pântru Nicolae, cocoană!

Fiecare dă câte ceva. Cum să nu dea, pentru Nicolae? Numai eu n-am ce da. Noroc că-n buzunările fără fund ale Margaretei se găsește totdeauna câte ceva. A scos, tocmai din adânc, un ban cu bortă. Pornim. Țiganul cu Nicolae înainte, noi după ei. Nicolae merge cât merge ca oamenii, pe urmă o dă pe-a lui și se lasă-n patru labe, tăvălindu-și rochița prin colb.

La capătul străzii, altă reprezentatie. Nicolae pare mai vesel. I-a dat Margareta, pe furiș, o bucașică de rahat.

Suim dealul Tatarășilor, pe lângă spital. Publicul se primenește mereu și se risipește mai ales când întinde țiganul toba. Margareta a dat, pe rând, tot ce-a avut prin buzunări : întâi gologanii, pe urmă doi covrigi, pe urmă o cutiușă cu mărgele, pe urmă un radier... Țiganul râde și primește orice :

– Pântru Nicolae, duduță...

Umbra caselor se culcă în drum, răcorită. Umblăm pe străzi pe unde n-am fost niciodată, printre căsuțe cu femei îmbrobodite pe la porți. Băieți murdari și dezmațați se leagă de Nicolae, îl trag de coadă și aruncă în el cu ciocălăi de păpușoi fierți. Unul îmi împinge un ghiont în coastă, face cu ochiul și mă-ntreabă :

– Zi, bă! Nicolae-i băiat ori fată?...

Ni-e foame, ni-e sete, ne dor picioarele și ne ustură în gât de colb. Suntem într-un fund de mahala, pe nu știu unde. Lăsăm să treacă înainte alaiul, tot mai zdrențăros, și rămânem sprijinite de-un gard.

Se înserează. Ne prinde frica. Nu spunem nici una nimic, nici nu ne uităm măcar una la alta.

– Auzi? Tramvaiul!

Nu știu cum oi fi arătând eu. Dar în obrazul bătut de colb al Margaretei numai ochii îi sticlesc, albastru, îi sticlesc de bucurie.

O luăm cât ne mai țin picioarele pe linia tramvaiului, care trebuie să ne scoată în Târgu Cucului. De-acolo pân-acasă, e o nimica toată. Prindem curaj.

– Al dracului, Nicolae!

Dar în porțișă, ne oprim : dacă o fi ajuns tata înaintea noastră?...

– Ascultă, Luchi... Să zici că tu ai vrut, că pe tine nu te bate.

Mă codesc. Nu mă bate... Dar când își ridică tata o sprânceană și și-o coboară pe ceilaltă peste ochiul cel întunecat, intru-n pământ.

– Să-ți fie rușine obrazului! se înfurie Margareta. Eu dau tot ce am ca să-ți fac ție plăcere, și tot eu să mănânc bătaie?

Și-și întoarce pe dos buzunările, din care se scutură doar câteva fărâmituri ș-un pic de scamă. Mi se moaie inima.

– Lasă... am să spun că eu...

Spălate din cap până-n picioare, periate, schimbate, stăm la judecată.

– Ea a vrut! zice Margareta îndesat, arătându-mă cu cotul.

– Dar tu, ca mai mare, trebuia să te duci de gustul ei, de-a valma cu golanii și cu țiganii? o dojenește mama, încercând să nu zâmbească.

– Dac-a început să scâncească, cum i-i obiceiul, ce era să-i fac? minte liniștită Margareta.

Nici ea, nici mama nu se uită la mine. Mi-e totuna, acum. Un singur gând rău îmi lovește tâmplele pe dinăuntru: ce mă fac dacă ne dă afară de la masă? Mă doare foamea-n trup, adânc.

– Tu ce zici, Luchi? întreabă, în sfârșit, mama.

– Mi-e foame! răspund, speriată.

De ce-or fi râzând toți?

– Haideți la masă. Voi două n-aveți clătite în sara asta... hotărâște mama.

– Pagubă! îmi zvârle Margareta în ureche. Îs cu brânză de vaci! Pentru noi oprește Tasia „cu nimic”...

Și-n vreme ce toți mănâncă tacticos clătitele cu brânză, pe care nu pot să le sufăr, Margareta se foiește pe scaun, iar Icuță, obraznic, bate cu degetele pe sub masă tactul cântecului care-mi sună-n cap:

Joacă bine, Nicolae!

Tata se face că n-aude, dar se cunoaște că-i vine-a râde. Aș râde și eu. Dar am mâncat prea mult și mă gândesc cu jale că n-au să mai aibă loc foile de clătită presărate cu zahăr tos, care se rumenesc acum în rolă, dosite de Tasia pentru noi – vinovatele.

Nepotul meu, mitropolitul...

Tasia scobește merele. Dacă ne dă mere coapte, înseamnă că azi la dejun „e jale”, cum zice Icuță.

Dar mie îmi place s-o văd pe Tasia scobind merele. Treaba asta e cu dichis. Cu un cuțit care a fost ca toate cuțitele, dar a rămas

pe jumătate de atâta treabă câtă a făcut, femeia scobește mărul cu încetul, să nu crape, că apoi se scurge din el tot zahărul și tot untul. Adun „ciocănelele” și scociorăsc din ele sâmburii copti. Tare-s buni, amărui și cleioși! Cuțitul scrâșnește în carnea umedă a mărului. Întreb:

– Oare pe măr nu-l doare când îl scobești așa?

– Altă prostie! sare Margareta de la fereastră, unde își face lecțiile, că doar îi măr, nu-i om.

Nu-i răspund, dar știu eu ce știu. Nu mi s-a întâmplat odată, când eram eu supărată tare, să mi se pară că-s un măr scobit pe dinăuntru? Și dacă eu, că-s om, m-am simțit ca un măr, de ce să nu se simtă mărul, că-i chiar măr?

Dar îndată, după ce are să-l așeze în tavă în rând cu celelalte, Tasia are să-l umple cu zahăr și are să-i pună deasupra o bucățică de unt. Și atunci, chiar dacă-l doare, are să-i treacă...

Pentru mine, pentru Margareta și pentru Icuță, Tasia pune în gropița merelor și câte trei bobite de dulceață de vișine. Uneori greșește și pune câte patru: „face risipă”, cum zice tata.

Pași în curte. Se întoarce tata de la slujbă mai devreme ca de obicei. Ce-o fi având? Nu râde la mine de departe și nu mă mai așteaptă să-i ies înainte. Trece pe lângă bucătărie de parcă nici nu m-ar vedea și intră în casă. Mă iau după el.

– Ce s-a întâmplat? îl întâmpină mama, îngrijorată.

– A murit Mitropolitul, îi răspunde tata.

Și mama înțelege și-și pleacă fruntea adânc.

De asta bălângănesc de-un ceas toate clopotele târgului! Cum de n-am întrebat pe nimeni? Când se clatină clopotul cel mare de la Mitropolie, dârdâie geamurile.

Mi se face inima mititică. Mitropolitul e doar „nepotul” meu...

Tata e bisericos. Mama, nu. De când a venit la Iași, în fiecare duminică tata mă ia de mână și mă duce cu el la Mitropolie. Îi simt încă mâna mare și bună, în care a mea încape toată, ba mai rămâne loc și pe delături.

Mitropolia e aproape. Cum treci de cofetăria lui Alexiadis, grecul, cel cu peștișorii lui de mintă, dai de ea.

Ne-am dus așa o dată, de două ori, de trei ori. Și într-o zi, în strana din dreapta, l-am văzut pe Mitropolit. Era întocmai ca un înger bătrân căzut din vreo icoană. La început chiar m-am speriat, dar tata s-a apropiat de el, trăgându-mă și pe mine până la picioarele stranei, și i-a sărutat mâna. Bătrânul s-a uitat la tata, a clipit mărunțel și deodată s-a bucurat:

– Tu erai, bre Gheorghieș Casian? Ce faci, băiete?

Mi-a venit să râd. Să fi fost Margareta în locul meu, hotărât că nu s-ar fi putut stăpâni. Auzi? să-i spună cineva tatei „băiete”!

Povestea cu „băietul” am aflat-o mai târziu.

Tata era cel mai mare dintre cei șase copii ai preotului Gavriil Casian, din Cotul Vameșului. Și preoteasa văduvă, Maria, hotărâse că, mai mare fiind, Gheorghieș trebuia să rămână pe lângă gospodărie, să muncească pământul puțin pe care-l aveau – zestrea fetelor – și să îngrijească de ceilalți copii ca un tată mititel ce se afla.

Dar Gheorghieș nu se împăca deloc cu gândul că are să rămână numai cu învățătura din sat. Era deștept, harnic și puțințel încăpățânat. S-a pregătit într-ascuns un an întreg și, în toamnă, a plecat pe jos de la Roman la București, să dea concurs la Școala Normală. S-a sculat într-o dimineață cu noaptea în cap, și-a pus în traistă actele, un rând de schimburi și o pereche de ghete bune, câteva cărți, un caș rotofei și o pâine mare de casă – și a plecat.

Cât mergea pe jos, cât, desprionind câte-un cal împiedecat pe marginea șoselei, călărea pe deșelate câțiva kilometri, atât cât să nu se rătăcească bidiviul la întors. Și așa, în câteva zile, poposind pe unde nimerea, a ajuns la București cu traista lui, în care nu mai avea nici o bucătică de caș și nici o fărâmitură de pâine.

Era ultima zi când se mai putea înscrie. S-a spălat la o cișmea pe stradă, s-a încălțat cu ghetele cele bune și a bătut la ușa cancelariei. Secretarul s-a uitat cam lung la băiatul cel voinic, cu ochi hotărâți și plin de colbul drumului.

– Ai pe cineva la București? l-a întrebat.

– N-am pe nimeni.

– Vezi că... am încheiat înscrierile de azi-dimineață.

– Poate că mai încap și eu pe listă, că vin de departe...

În clipa aceea a intrat pe ușă arhiereul Iosif Naniescu, profesorul de religie al școlii. Era de pe atunci bătrân și mititel. A ascultat povestea feciorului de preot din ținutul Romanului, care venise pe jos la București, unde n-avea pe nimeni...

– Gheorghieș Casian zici că te cheamă? Hai cu mine, Gheorghieș, că-i fi ostenit. Și de azi înainte să nu mai spui că n-ai pe nimeni în București, că mă mâniuu!

Până la concurs, la care tata a reușit bursier, a găsit adăpost și ocrotire în casa Mitropolitului de mai târziu. Iar după ce a terminat școala, nu l-a mai văzut până în ziua când, de mână cu mine, s-a apropiat de el să-i sărute mâna.

– Asta ți-i fata cea mai mică, zici? s-a mirat bătrânul. Ia te uită la ea, că nu mai are nici un dinte! Când ți-au căzut, mătușică?

Și de atunci, eu, Luchi, mătușica Mitropolitului, am voie să stau în fiecare duminică pe treptele stranei arhieresti. E bine acolo. Din când în când, nepotul își coboară asupra mea privirea bună și zâmbetul cald. Am îndrăznit o dată, spre spaima tatei, să pun mâna pe mătâniile Mitropolitului, care nu s-a supărat deloc, ba chiar m-a lăsat să mă joc cu ele.

Vreau să-mi aduc aminte acum de ochii lui și nu pot. Îi văd fața prelungă, barba subțire, mâinile înguste și mititele, dar ochii, nu. Erau albaștri, cenușii, verzi? N-aș putea să spun. Se uita la mine de sus în jos, cu lumină în priviri, și mă întreba:

– Ce mai faci mata, mătușică?...

La masă, tata n-a mâncat mai nimic. Icuță și cu Margareta au împărțit între ei porția de mere coapte a tatei, certându-se pe mușește de la mărul cel mai mare.

– Și-l așază în Mitropolie? întrebă mama.

– După-amiază la patru. Îmbracă-te, să mergem amândoi. Îi datoresc tot...

„După-amiază la patru”... De unde să știu eu când e „la patru”? Pentru că mi-am făcut planul: să mă duc să-l văd și eu, fără știrea nimănui. Doar i-s mătușică. Și pe urmă, e aproape. Treci de cofetărie, dai de Mitropolie...

Clopotele bombănesc adânc, de parcă se cutremură pământul. Când se pornește cel mare, crezi că se dărâmă catapeteasma cerului peste târg.

Nu mai am răbdare.

Îmi netezesc părul cu palmele unse cu sirop, îmi trag bine ciorapii și-mi scot șorțul, vârându-l mototol după dulapul din săliță. Rochia e destul de curățică. Merge...

Cobor încet pe cărare, ca și cum m-aș plimba. Cotarla se ia după mine, dar îi închid poarta în nas. Și după ce fac pe după colțul străzii, o iau la goană spre Mitropolie, fără să arunc măcar o privire spre peștișorii lui Alexiadis.

Mă opresc în fața scărilor. Din biserică izvorăsc atâția popi, că începe să-mi fie frică. Parcă-s furnici din mușuroi, îl caut printre ei pe cel mai mititel, pe nepotul meu, dar cum are să fie dacă a murit?

Urc scările, speriată. De nu m-ar da cineva afară! Un călugăr bătrân care-și numără lumânările în pridvor bombănește nu știu ce. Mă opresc și-l ascult:

– Paș'trei, paș'patru... nu, nu vorbește cu mine. Trec pe la spatele lui, în vârful picioarelor.

Niciodată n-a fost Mitropolia așa de mare ca acum. Când vin cu tata duminica, abia putem intra. Acum e goală. Doar câțiva călugări mormăie nu știu ce prin colțuri.

Mă uit la strana arhierescă. E goală. Mi se strânge inima: să știi că-i adevărat. Dar unde-i mort? În mijlocul bisericii nu-i decât un jilț. Unul înalt, cu spătar, și atât. Și dintr-o dată îmi vine să râd, să strig și să cânt în gura mare: pe scaun stă chiar Mitropolitul! Stă drept, cu căciula lui de aur pe cap, cu mâinile mititele și cumiți pe piept, ca-n strană. Își ține ochii închiși – e obosit, săracul, dar mort nu e. Doar morții nu stau pe scaun! Cine i-a mai spus tatei și minciuna asta, c-a murit Mitropolitul? Să nu fie de față călugărul cel înalt, cu ochelari, care se uită țintă la mine, m-aș apropia de Mitropolit și l-aș striga, și el ar deschide ochii bătrâni și buni și m-ar întreba:

– Ce mai faci mata, mătușico?...

Mă trag binișor îndărăt. Oricât de ușor aș călca, mai ușor chiar decât Moti motanul, pașii mei tot se aud, sus, sub bolțile înalte până în cer.

Am scăpat. Cobor scările în goană, ies pe poartă pe sub zăbranicul negru, trec strada și intru pe străduța noastră. Uite casa, uite portița, uite Cotarla care mă așteaptă. Urc scările într-un picior. Tata iese în ușă mirat, cu peria de ghete în mână.

Bucuria pe care i-o aduc mă înăbușă. Vreau să i-o spun. Casc gura ca puii cei de vrabie, dar nu iese nimic. Și deodată izbucnesc în plâns, în râs, în cântec :

– N-a murit, tată, n-a murit! L-am văzut eu. Stă pe scaun și doarme. Da' de murit, n-a murit, n-a murit, n-a murit!...

Tata îmi mângâie codițele, îi tremură mâna. Nu spune nimic: însă ochii plini de lacrimi nu-s ochii lui de fiecare zi. Sunt ochii tineri ai lui Gheorghieș Casian cel de demult, care s-a pornit pe jos de pe apa Moldovei, cu trăistuța pe după gât, să învețe carte la București...

Cartea cu visuri

Numai eu știu, în toată lumea asta, ce povești minunate pot spune literele care încă n-au nume, gândăniile misterioase care-s cumiști numai cu oamenii mari, de frică, pesemne.

Așa-s de pline cu poze cărțile fără poze! E destul să fii singură și să te uiți la ele cu ochii strânși, până se împletesc genele de sus cu cele de jos: îndată literele sar de la locul lor și încep să umble în toate părțile ca furnicile, rândurile se strâmbă, se frâng și fug – și poveștile ies la iveală singure, zugrăvite în umbre și-n lumini.

Poveștile „citite” de mine pe furiș, în întunericul cămării liniat, printre scânduri, cu dungi înguste de aur colbăit, nu le știu decât eu și nu le spun la nimeni...

Stăm la soare. Margareta și cu mine, pe scara de la bucătărie. Pe prag, cinchită pe-un scăueș, Tasia curăță morcovi și povestește o întâmplare cam încâlcită. Ascult, din bucăți. Margareta sciorăște c-un bețișor între scânduri: colb, furnici, scamă, o mărgică roșie...

– ...și-n sara ceia o *chicat* o stè... Aista o fost sămn de la Dumnezeu c-are să moară fata.

Tresar. Nu prea știu despre ce fată-i vorba, dar eu nu vreau să moară! Se vede că nici Margareta nu vrea. Aruncă bețișorul cât colo și ridică spre femeie obrazul pârlit și ochii albaștri, dintr-o dată răi:

– Prostii! Parcă de câte ori cade câte-o stea, numaidecât moare cineva?

Tasia s-a supărat. Și-a împins mai pe ochi, cu dosul palmei, broboada galbenă lipovenească. Morcovul, zvârlit de sus în strachina cu apă, ne stropеște mărunțel și rece.

– Apoi, dacă știți matale mai bine decât mine, iaca, eu tac.

Și tace.

E soare, e cald... Cuțitul râcăie umed carnea dulce și parfumată a morcovului. Aș mânca o felioară, dar știu că Tasia nu-mi dă.

– Soi rău! zice, când îi cer. Piure nu mănânci și vrei morcov crud, ca să te doară burta și să mă huiască cucoana pe mine că ți-am dat...

O viespe bâzâie subțirel și susținut sus, sub streășină. O fi având acolo cuib, cu faguri cenușii și cu miere amară?

Tasia tace. Dacă tac și eu, adorm. Și nu vreau să moară fata! Mă aud vorbind, somnoroasă. Parcă nici nu vorbesc eu.

„Nu moare nimeni când pică stelele. Eu știu... Că fiecare stea e legată de tavanul cerului cu câte-o ață de păianjen. Și când trece noaptea câte-un liliac, rupe câte-o ață și cade câte-o stea... Asta-i.”

Margareta zvâcnește în picioare.

– Altă prostie! De unde dracu' ai mai scos-o?

– Am citit... undeva.

– Ai citit – tu?

Întrebarea mă plesnește în obraz, fierbinte. Încep să văd lucrurile cu lustru. Dacă nu mă sfădesc, plâng.

– Să știi tu c-am citit!

– Parcă știi să citești?

Socotesc la repezeală. E marți. Icuță e la internat de duminică și nu vine decât sâmbătă seara. Până atunci, are vreme Margareta să uite.

– Să știi că știu. Întreabă-l pe Icuță, că el m-a învățat.

Ochii albaștri mă sfredelesc cu neîncredere.

– Așa?... Și unde-ai citit, mă rog, minciuna cu stelele și cu liliicii? În *Iencușor-Ochișori*?

Iencușor-Ochișori e cartea mea cu poze, singura mea carte : cartea mea oficială.

Nu mi-e drag Iencușor. Ba chiar, nu pot să-l sufăr. E un băiețel din cale-afară de cuminte și de bun, mult mai cuminte decât o fată. Nu scapă o vorbă nepoliticoasă, nu face o poznă cât de mică și nu-și pătează măcar o dată hăinuțele de catifea albastră, cu guleraș alb de dantelă încrețit cu drotul. I le-am murdărit eu, de ciudă, cu creion chimic și cu poamă de boz. Dar și după isprava asta el s-a uitat la mine cu aceeași privire bună în ochii lui prea mari și mi-a zâmbit dulce, parc-ar fi vrut să-mi spuie „mersi”. Mi-a fost rușine.

– Are ochi de vițel, zice Icuță.

– E un băiețel tare drăguț și bine crescut... spune mama de nu știu de câte ori pe zi, cu o admirație, e drept, cam plictisită.

Parcă Icuță nu-i drăguț și bine crescut? Și nu l-a urecheat domnul Lascar de era să rămâie cu urechea lui în mână?

Să fi mâncat și Iencușor o bătaie, măcar o dată, așa, ca omul. Am mâncat eu, că-s fată... Ce drag mi-ar fi Iencușor cu nasul roșu, plâns și necăjit!

Nu pot să-l sufăr pe *Iencușor-Ochișori*. Dar e al meu. De ce să se lege Margareta de el? Ce i-a făcut? Doar nu i-l dă nimeni de exemplu de dimineață până seara, cum mi-l dă mie...

Mă ridic cu bărbia-n piept, uitând să-mi scutur de colb rochița la spate. Tasia lasă cuțitul în poală, gata să intervie. Dar nu-i nevoie.

– Nu-i minciună, cu stelele și cu liliicii. Și n-am citit-o în *Iencușor-Ochișori*.

Am eu o carte... o carte adevărată. O carte groasă cât toate cărțile tale la un loc și legată cu piele și scrisă cu aur!

Margareta mă privește a bătaie:

– Și unde-i, mă rog, cartea asta a dumitale?

Când îmi spune Margareta „dumneata”, e semn rău. Răspund repede, că n-am încotro:

– În camera cea veche, după sticlele de bulion.

Mă sprijin, moale, de stâlpul cerdacului. Mi-am trădat taina. S-a isprăvit cu lecturile mele cu miros de piele scorjtită, de mucegai și de mere oțetite...

Sandalele Margaretei tropăie grăbite spre cămară. Tasia se ridică, cu un strigăt :

– Ai să-mi răstorni bulionu', păcatele mele!

A ieșit la geam și mama care, când pune ochelarii ca să lucreze, parcă se joacă de-a cucoanele.

A ieșit și tata, c-o sprânceană zburlită de somnul neîmplinit al după-amiezei.

– Ce s-a întâmplat?

Îl văd prin pânda umedă a deznădejdiei și nu știu ce să le spun. Plânsul mi se rupe deodată în suspine.

Cartea mea, adusă pe sus și trântită pe cerdac, se risipește într-un noraș de colb vechi, din care se desprinde-n soare, delicată, sclipirea obscură și năucită a unei molii.

Cartea mea cu visuri, cu stele și cu lilieci, cartea mea cu povești, cartea mea cu minciuni, era un dicționar greco-german, uitat, nu se mai știe nici de cine, nici de când, în bezna camării părăsite.

A murit Luchi...

Stau cu ochii deschiși în întuneric. Nu se vede nimic. Parcă am pe ochi două căpăcele negre.

Și nu se mai face ziuă... Dacă nu se mai face ziuă niciodată?... Oare cum ar fi dacă n-ar mai răsări soarele în veci de veci? Nici ceasul de dincolo nu se mai aude. Nu s-aude nimic, nu se vede nimic: ca pe ceia lume...

Mama intră în odaie în vârful picioarelor. Crede că dorm. Ridică storurile. Afară parcă-i fum.

– Plouă, mamă?

– Ce, nu dormi? Nu, nu plouă... Stai acolo, că-i devreme.

Bine că nu plouă! Mi-ar fi stricat șorțul de uniformă, pe care nu l-am îmbrăcat încă. Mi l-a adus aseară madama Janeta, iar Tasia l-a scuturat bine, l-a stropit și l-a mai călcat o dată, „că miroase a madama Janeta”. E drept că nu miroase frumos: a gaz, a mucegai și a ceapă prăjită în untdelemn. Dar mie îmi place să-mi miroase rochiile a madama Janeta: se cheamă că-s noi, chiar dacă-s făcute, ca de obicei, din vechi.

Toată noaptea n-am putut să dorm din pricina șorțului. Stă întins pe spătarul scaunului, și parc-ar fi cineva viu acolo, cineva care o să fiu eu, dar încă nu-s...

Când se scoală Margareta, bodogănind că-i prea devreme, sunt gata de mult. Nuța a întârziat de la spital anume ca să mă pieptene.

– Vreau să te văd plecând la școală, școlărițo!

Și-mi dă ea cafeaua, că mama n-are vreme: se îmbracă să meargă cu mine.

Cafeaua cu lapte nu se duce pe gât. Nu știu ce are. Mă uit speriată la cele două cornuri de lângă farfurioară. Mușc un colțișor, sfărâmăcios și dulce. E bun. Dar gura mi-e uscată și mă înec.

Margareta mă împunge cu cotul:

– Nu poți?... Dă-le-ncoace!

Și le mistuie pe sub masă în buzunările ei, în care încap, nu știu cum, o groază de lucruri: degetare, radiere, poze, mototoale de ață, bucățele de cretă, acadele, bumbi de tot felul, sâmburi, pietre de domino și numere de loto.

– Ei, gata-i școlărița noastră, gata?...

A venit și conu' Neculai! Dumnealui nu vine la noi decât la zi întâi, când aduce chiria. Te pomenești că vine și părintele Veniamin, ca la zi-ntâi!

Conu' Neculai mi-a adus o plumieră cu creioane colorate și cu plumburi de placă. Pe capac, două rândunele stacojii stau alături pe-un buchețel de nu-mă-uita. Înăuntru, cutia e căptușită cu sugătoare roșie, iar pe dos e scris cu litere de tipar, puțintel tremurate, *Alexandra Casian, clasa întâia primară*.

Mă înroșesc până-n ochi de bucurie și nu mă pricep ce să spun.

– Ei, îți place? Mi-o fost tare frică, că nu ți-a plăcea. Când m-am dus eu întâi la școală să-nvăț az-buchii, nu mi-o adus nimenea plumieră cu poză... Purtam sumăeș și opinci și mi-o aninat mămuca, Dumnezeu s-o ierte, o trăistuță vărgată pe după gât. Și-n trăistuța aceea aveam cartea, un pumn de perje și doi păpușoi coți, să-mi ție de saț...

– Să-nveți... ce, coane Neculai? se înfige Margareta.

– Az-buchi, Mărgărinto. C-așa se-nvăța pe-atunci.

– Az-buchi! se bucură Margareta. Și deodată începe să-mi cânte, obraznică, sărind într-un picior:

*Az-buchi,
Mamă, Luchi,
Ș-un păduche!*

Nici azi, când mă duc și eu la școală, nu-mi dă pace! Și încă de față cu conu' Neculai...

Noroc că tocmai atunci a ieșit din casă tata. A auzit, dar n-a zis nimic. A coborât doar sprânceana și numaidecât Margareta și-a găsit nu știu ce de lucru pe sub cerdac.

Mama și-a pus rochia cu care se duce la cucoane și pălăria cea nouă, în culoarea șerbetului de cireșe, numai cât un cuib de rândunică.

– Gata, Luchi?

Tata se pleacă și mă sărută pe frunte, mărunțel și des, cum sărută el.

– Hm... te duci și tu... te duci și tu...

Și se uită în altă parte.

Conu' Neculai îmi netezește părul cu mânuța lui uscată și nu zice nimic. Iar Nuța îmi potrivește gulerășul numai c-o mână: pe cealaltă o ține la spate. Am înțeles. Are să arunce după mine cu o felie de pâine proaspătă, ca să-mi fie cu noroc. Mă bucur pentru Cotarla: îi merge-n plin de dimineață, azi...

Coborâm scările, mama și cu mine, cu oarecare solemnitate. De sub cerdac, Margareta îmi suflă din treacăt:

– Az-buchi, noroc Luchi!

Tasia vine în urmă cu geanta. O ține departe de trup, c-un fel de respect parcă, altfel decât cum ține coșul când aduce din piață. Și-n geantă sună dulce din plumburi și din creioane plumiera de la conu' Neculai...

Întorc capul și mă uit în urmă.

Tata, conu' Neculai și Nuța mă petrec cu ochii, parc-aș pleca la drum lung, de unde cine știe dacă mă mai întorc. De sub cerdac, Margareta îmi face niște semne pe care nu le înțeleg. Și-n portița rămasă deschisă, așezată cuminte pe coadă, stă Cotarla și dă din cap. Pe ea o înțeleg, îmi spune, în legea ei:

– Lasă, Luchi, că trece și asta...

Am rămas singură între fete.

– Sunt colegele tale, Luchi. Vezi să te împrietenești cu ele, mi-a spus mama când a plecat.

Tare-s multe!

Cum să mă împrietenesc cu toate?

Una lungă, cu șorțul până-n călcâie, cântă nu știu ce și altele râd împrejurul ei. Nu s-a pieptănat de-o săptămână și mereu își trece degetele arătătoare, când de la o mână, când de la cealaltă, pe sub nas.

Cum să mă împrietenesc eu cu asta?

– Să nu te pui cu Zamft, că are insecte! îmi spune una bălaie și îndesată, cu cozile lăsate slobod pe umeri.

Parcă eu știu care-i Zamft, să nu „mă pun” cu ea!

Alta, mărunțică și știrbă, își suflă întruna nasul într-o batistă roșie. Plânge-aăa, fără glas și fără lacrimi, numai cu nasul, de când a lăsat-o mama ei.

Eu nu plâng, cu toate că nu mi-e îndemână. Stau, cum stau cele mai multe, stingheră și tăcută, puțin speriată.

– Cine era cucoana cea frumoasă cu care-ai venit? mă întrebă o fetiță firavă și dulce, cu moț alb în creștet.

– Mama, răspund bucuroasă.

Îmi crește inima și dintr-o dată mi-e dragă fetița asta albă, coborâtă parcă din cărțile cu poze.

– Mama mea nu-i frumoasă ca a ta... Doamna noastră-i frumoasă, da-i a dracului. Are doi copii, un băiat și-o fată. Băiatul mă bate el pe mine, da' pe fată o bat eu... Pe tine cum te cheamă? Pe mine, Lilica. Fetița cea cu moț negru e prietena mea. O cheamă Martica. I-a murit o soră și de-aceea-i în doliu. Mai are trei surori și-un frate, unul gras. Îl știi? Mata ai frați? Eu îs singură... Unde stai? Eu stau la școala de băieți. Vrei să vii la mine să ne jucăm? Vine și Martica și am o mulțime de jucării. Ne face mama ceai și ne dă mandarine. Îți plac mandarinele?

Nici nu-ncerc să-i răspund. N-am când. Mă amețește vorba ei, dar îmi place. Se cheamă că am și eu o prietenă și încă pe cea mai frumușică dintre fete.

Un clopoțel a început să se smucească deasupra ușii, speriat. Parcă vrea să-și rupă frânghiuța și s-o ia la fugă.

Intrăm în clasă.

Pupitrul e înalt. Mă ridic în vârful picioarelor, mă sprijin în coate și abia izbutesc să mă așez, strâmb, pe-o margine de bancă. Fetele se foiesc o vreme, pe urmă se astâmpără. E așa de liniște, că se aude cum își strigă Hună, pe stradă, covrigeii lui sărați...

– Casian Alexandra!

E numele meu. Știu. Dar nu răspund. Pe mine nu mă strigă nimeni așa. Toată lumea mă strigă Luchi...

Îmi vine-a râde. Așa-i de caraghios să te strige cineva Casian Alexandra! Ca și cum ar striga-o tata pe mama, în loc de Catia, Casian Ecaterina!

Doamna se uită la mine și râde.

Are-un dinte de aur, drept în față.

– Cu mata vorbesc, fetițo... Cum te cheamă?

Am uitat că banca e înaltă și cad de sus, bocănind, în picioare. Simt în jurul meu râsul stăpânit al clasei. Așa râde Margareta, pe muțește, când așteaptă să spun eu o prostie.

– Cum îți zice mama acasă? stăruie doamna tot blând, dar c-un fel de nerăbdare parcă.

– Luchi! sare de lângă mine, răpezind înainte două degete ascuțite, una bondoacă și zburliță, c-un ochi strâmb. Luchi, ca la căței!

Asta-i Pandelescu, repetenta clasei.

Toate fetele se uită la mine. Încă nu râd, dar ochii lor împung și dor. Și dintr-o dată mi-e rușine de numele meu, mi-e rușine de mine, mi-e rușine de tot.

– Nu-i adevărat! Acasă, mama îmi zice... îmi zice Casian Alexandra! răspund repede, ca să se isprăvească odată, uitându-mă urât spre zburlită.

S-a isprăvit. Nu mă mai întreabă nimeni nimic. Mă așez în locul meu și mă uit la mine, la fetița asta nouă pe care-o cheamă Casian Alexandra și pe care parcă n-o cunosc.

Casian Alexandra are șorț negru, de sub care nu i se mai văd genunchii, ciorapi lungi, prinși cu gumă de pieptăraș, și guler de pichet alb, care-o supără puțin, cum o supără și cozile împletite prea strâns, care-i trag ochii spre tâmpile ca la chinezoaice. Stă cuminte cu mâinile pe pupitru și i-e rușine că o cheamă Luchi, ca pe căței...

Dar nu-i adevărat. N-o cheamă Luchi. Luchi nu mai este. A rămas pe undeva pe-acasă, poate în lădița din cămară, printre resturile de jucării pe care nu le mai știe ce-au fost și care nu mai au nume.

Luchi era mică, Luchi era proastă, Luchi era caraghioasă.

Luchi era fericită...

Lui Casian Alexandra i-e milă de Luchi. I-e milă ca de păpușa moartă căreia i-a cules ochii verzi și reci de pe covor, într-o dimineață de Crăciun, demult...

Mă uit la turnul bisericii, pătrat și greu. Două ciori încearcă să se așeze alături pe spițele crucii. Dar vârful le umflă penele și le suflă jos.

Le văd întâi limpede, pe urmă cenușiu, ca printr-o ploaie mărunță și deasă. Liniile se strâmbă. Turnul stă acum hâit, crucea s-a întors ca semnul înmulțirii. Cum să nu cadă ciorile, săracele?

Ceva fierbinte îmi frige obrajii reci. Și doar nu plâng.

– Ce ai, Casian? Ți-e rău?

– Nu, doamnă...

Nu i-e rău lui *Casian*. Îi vine să plângă în gura mare și nu poate. Dacă doamna ar fi întrebat-o:

– Ce ai, Luchi?

Poate că ar plânge. Și ar fi bine...

Dar Luchi nu mai este nicăieri. Luchi a murit. În locul ei, o școlăriță cuminte clipește mărunțul și-și înghite lacrimile care au, pentru întâia oară, un gust de cenușă...

A murit Luchi...

Cuprins

Casa de la poartă

În „vizită”	8
Bastonachi	10
Plouă cu gheață	13
Povești	15
Cu tramvaiul	18
La „Copou”	21
Vedenii	22
Descântecul	26

Casa de la țară

De dincolo de negură	34
Badană	39
S-a jucat pădurea cu mine... ..	44
Moș Gheorghe Zamfirescu	49

Casa cu cerdac

Ghitla	54
Cu limbă de moarte... ..	58
Haimana !	63
La joacă	66
Moș-Crăciun-cu-barba-albă... ..	67
Vine popa cu Ajunul	71
Veste de la bunica	74
A murit Moaca	76
„Mărunțele”	78
Soare cu dinți	83

Cântec de plâns	86
Avem oaspeți	90
Cad în soare !	98
Vine „Iură”	102
La circ	112
Hulubii lui Cocușor	114
Joacă bine, Nicolae !	120
Nepotul meu, mitropolitul... ..	125
Cartea cu visuri	130
A murit Luchi.....	134

www.polirom.ro

Redactor: Ines Simionescu
Coperta: Angela Rotaru-Serbenco
Tehnoredactor: Lucian Pavel

Bun de tipar: mai 2004. Apărut: 2004
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. Box 266
700506, Iași, Tel. & Fax (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232)21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
București, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33,
O.P. 37 • P.O. Box 1-728, 030174
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: polirom@dent.ro

Tiparul executat la S.C. Polirom Co S.A.
700180, Iași, Calea Chișinăului nr. 32
Tel.: (0232) 230323; Fax: (0232) 230485

Valoarea timbrului literar este de 2% din prețul de vânzare
și se adaugă acestuia. Sumele se virează la Uniunea
Scriitorilor din România, cont nr. 2511.1-171.1/ROL